

Ministerstvo školství, mládeže
a tělovýchovy

Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2013

MŠ
MT

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Výroční zpráva

o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2013

Vzdělávání v roce 2013 v datech

Praha 2014

**Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání
v České republice v roce 2013**

Vzdělávání v roce 2013 v datech

Zpracovatel: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky

© MŠMT, Praha 2014

Náklad: 500 ks

ISBN 978-80-87601-21-1

Výroční zpráva, kterou právě otvíráte, shrnuje nejdůležitější informace o vzdělávání v České republice za rok 2013 a již podruhé tak umožňuje najít na jednom místě základní přehled o aktuálních vzdělávacích trendech jak v oblasti regionálního, tak vysokého školství. Rozhodl jsem se navázat na pojetí výroční zprávy jako jediného integrovaného dokumentu, který naplňuje jak ustanovení § 10 odst. 1 školského zákona, tak § 87 písm. b) zákona o vysokých školách, neboť jsem přesvědčen o tom, že povědomí o vzájemné provázanosti jednotlivých částí vzdělávacího systému je třeba systematicky posilovat.

Řadu zjištění obsažených v následujícím textu lze číst s uspokojením. Těší mě, že výsledky mezinárodních šetření PISA a PIAAC zveřejněné na sklonku loňského roku vyzněly pro český vzdělávací systém v mnoha ohledech pozitivně, i když zároveň poukázaly také na některá jeho slabá místa. Mám radost z kvalitní nabídky zahraničních mobilit pro studenty vysokých škol, která bude v následujícím období rozvíjena v rámci programu Erasmus+ i prostřednictvím dalších podpůrných nástrojů. A cením si rovněž těch aktivit, jejichž prostřednictvím ministerstvo v minulém roce vykročilo směrem k lepší komunikaci s odbornou i širokou veřejností. Za všechny mohu jmenovat rozsáhlou a otevřenou diskusi ke vznikající Strategii vzdělávací politiky České republiky do roku 2020, na niž jsem mohl navázat, stejně jako množství důležitých kroků vykonaných v souvislosti s přípravou nového operačního programu.

V celé řadě jiných oblastí však dosud příliš mnoho důvodů k optimismu nenacházím. Oproti předchozímu období se v roce 2013 například dále zvýšil počet neuspokojených žádostí o přijetí do mateřské školy, stále vysoký zůstával podíl odkladů povinné školní docházky a závěry mezinárodních šetření poukázaly na posilování vlivu socioekonomického zázemí žáků a studentů na průběh jejich vzdělávací dráhy a na jejich vzdělávací výsledky. Opominout nelze ani otázku platů pedagogických pracovníků, jejichž výše je ve srovnání s průměrnou mzdou osob s vysokoškolským vzděláním výrazně nižší a nezanedbatelnou měrou přispívá k malé prestiži učitelského povolání.

Je zřejmé, že významnějších pozitivních změn lze ve vzdělávání dosáhnout jen kontinuálním a systematickým úsilím, pro které se ve svém resortu snažím vytvářet podmínky. V řadě ohledů mohu navíc navázat na práci svých předchůdců. Ještě letos například předpokládám významný pokrok v nezbytných úpravách školské i vysokoškolské legislativy, jejichž základní obrysy byly připraveny právě v minulém roce. Stejně tak je potřeba urychleně dokončit přípravy na nové programovací období evropských strukturálních fondů, jehož hlavním cílem musí být efektivní čerpání i využívání prostředků tak, aby jejich alokace odpovídaly dlouhodobým prioritním potřebám vzdělávacího systému. Se stejným cílem bude následně připravena komplexní úprava financování regionálního školství a dílčí změny lze očekávat také v systému financování veřejných vysokých škol.

Průběžně bych chtěl rovněž posilovat komunikaci mezi ministerstvem a odbornou veřejností, pro kterou jsem již vytvořil širokou pracovní platformu v nově ustavených národních kulatých stolech a kterou mám v úmyslu podpořit rovněž zřízením Národní rady pro vzdělávání. Pevně věřím, že ve všech těchto oblastech se podaří nalézt dlouhodobě přijatelná a udržitelná řešení a že výroční zprávy následujících let zaznamenají ve většině tradičně problematických míst české vzdělávací soustavy postupné zlepšení.

Marcel Chládek
ministr školství, mládeže a tělovýchovy

1. Vzdělávání v roce 2013 v České republice	7
1.1. Úvod – obecný pohled na vývoj vzdělávání	8
1.2. Změny v organizačním a legislativním základu	8
1.3. Financování vzdělávání	10
1.3.1 Systém financování	10
1.3.2 Financování regionálního školství	12
1.3.3 Financování vysokého školství	14
2. Vybraná témata regionálního školství	19
2.1. Hlavní události v regionálním školství v roce 2013	20
2.1.1 Předškolní vzdělávání	20
2.1.2 Základní vzdělávání	20
2.1.3 Základní umělecké školy	22
2.1.4 Střední vzdělávání všeobecné	22
2.1.5 Střední vzdělávání odborné	22
2.1.6 Vyšší odborné vzdělávání	23
2.1.7 Vzdělávání v konzervatoři	23
2.1.8 Další vzdělávání	24
2.1.9 Významná mezinárodní šetření	28
2.1.10 Ověřování výsledků žáků 5. a 9. ročníků	29
2.1.11 Novela zákona o pedagogických pracovnících	29
2.1.12 Příprava Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020	29
2.1.13 Příprava OP VVV	30
2.2. Rovný přístup ke vzdělávání	32
2.2.1 Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami	32
2.2.2 Školská poradenská zařízení a školní poradenská pracoviště	34
2.2.3 Primární prevence rizikového chování dětí a mládeže	37
2.3. Maturitní zkouška v roce 2013 a připravované změny	38
2.4. Pokračování reformy závěrečných zkoušek	44
2.5. Výsledky mezinárodních šetření	48
2.5.1 PISA 2012	48
2.5.2 PIAAC	52
2.6. Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost	55

3. Vybraná témata vysokého školství	65
3.1. Hlavní události v oblasti vysokého školství v roce 2013	66
3.1.1 Příprava programu Erasmus+ z pohledu mobility a napomáhání internacionalizaci a rozvoji vysokého školství	66
3.1.2 Příprava programu FM EHP/Norsko a jeho napomáhání internacionalizaci a rozvoji vysokého školství	67
3.1.3 Mezinárodní spolupráce ve vysokém školství na základě mezinárodních smluv, usnesení vlády a členství v mezinárodních organizacích	68
3.1.4 Realizace OP VaVpI	68
3.1.5 Příprava OP VVV	69
3.2. Šetření Reflex 2013 a Eurostudent V.	70
3.2.1 Šetření Reflex 2013	70
3.2.2 Šetření Eurostudent V.	71
3.3. Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost.	72
4. Vzdělávání v roce 2013 v číslech – statistický přehled	75
4.1. Úvod	76
4.2. Regionální školství v roce 2013	78
4.2.1 Mateřské školy	78
4.2.2 Základní školy	80
4.2.3 Střední školy	83
4.2.4 Konzervatoře	89
4.2.5 Vyšší odborné školy	89
4.2.6 Zařízení ústavní a ochranné výchovy	91
4.2.7 Školy a zařízení zájmového vzdělávání	93
4.2.8 Pracovníci v regionálním školství	95
4.2.9 Tematické okruhy	96
4.3. Vysoké školství v roce 2013	100
4.3.1 Vysokoškolské vzdělávání	100
4.3.2 Celoživotní vzdělávání	102
4.3.3 Pracovníci ve vysokém školství	104

1

Vzdělávání v roce 2013 v datech

Vzdělávání v roce 2013 v České republice

1.1. Úvod – obecný pohled na vývoj vzdělávání

Rok 2013 nebyl v oblasti vzdělávání bohatý na zlomové události. Údaje shromážděné v této výroční zprávě přesvědčivě dokládají, že významných změn nedoznala struktura školské soustavy ani nástroje vzdělávací politiky a rovněž z hlediska statistických ukazatelů vykazoval vzdělávací systém jasnou návaznost na dlouhodobé trendy předchozích let. Dění uplynulého roku se přesto v jednom ohledu vymyká – poměrně významně se totiž rozšířily podněty a příležitosti pro úvahy o dalším rozvoji vzdělávání v České republice.

V lednu 2013 zahájilo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“) přípravu Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020, jejímž cílem je vymezit priority rozvoje vzdělávacího systému v následujícím období. V rámci veřejné konzultace k tezí budoucí strategie vznikla po delší době poměrně široká platforma pro otevřenou diskusi mezi představiteli státu, samospráv, zástupci škol, asociacemi učitelů, zaměstnavateli, neziskovými organizacemi i nejširší veřejností. Každá ze zúčastněných stran obohatila debatu specifickými postřehy, a přestože se dokončení strategického dokumentu s ohledem na nestabilitu politické situace nakonec posunulo až za horizont roku 2013, představovala veřejná konzultace významné nakročení směrem k lepší a především soustavnější komunikaci mezi všemi klíčovými aktéry ve vzdělávání. Série vzájemně provázaných debat ukázala, že vzdělávání se ve veřejném prostoru začíná stávat významným tématem.

Probíhající diskuse však rozhodně nebyly formovány jen domácími zkušenostmi a perspektivami, v celé řadě momentů je ovlivnily také podněty přicházející ze zahraničí. Ve druhé polovině roku byly zveřejněny dlouho očekávané výsledky dvou významných mezinárodních šetření, které v lecčems korigovaly všeobecně rozšířené pohledy na kvalitu, efektivitu a spravedlnost vzdělávacího systému v České republice. Jak šetření PISA skutečně v roce 2012 na vzorku patnáctiletých žáků, tak obdobný

výzkum PIAAC zaměřený na dospělé populaci poskytly celou řadu významných a někdy i překvapivých zjištění, která v mnoha ohledech vyvracejí poměrně rozšířený názor o celkově špatné kondici českého vzdělávacího systému. Mnohem spíše znovu upozornily na některá jeho konkrétní slabá místa, ať už jde o významný vliv socioekonomického zázemí žáků na průběh jejich vzdělávací dráhy, poměrně vysoký podíl žáků s nejhorsími výsledky nebo negativní vztah dětí ke škole. Ve většině případů se jedná o problémy, kterých si jsou tvůrci vzdělávací politiky vědomi a usilují o jejich řešení.

Mezi opatření, která by měla vytvořit předpoklady k postupné eliminaci těchto slabých míst, patří i legislativní změny. V roce 2013 připravilo MŠMT dva významné legislativní návrhy, které projdou legislativním procesem pravděpodobně v průběhu roku 2014. Jak připravovaná novela školského zákona, jejíž stěžejní část se zaměřuje na posílení proinkluzivních opatření, tak navrhovaná novela zákona vysokoškolského zaměřená především na modernizaci akreditačního procesu, jsou výsledkem dlouhodobých jednání a představují žádoucí základ pro dílčí změny ve vzdělávacím systému. Vliv na jejich praktické uvádění v život nepochybně budou mít rovněž další formy podpory, zejména adekvátní nástroje financování. I v tomto směru přinesl rok 2013 několik pozitivních posunů. Především se naplno rozběhla příprava nového programovacího období Evropské unie, v jehož rámci je připravován samostatný operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání v gesci MŠMT, který by měl být schválen v roce 2014. Úspěšně byly také dokončeny přípravy nového programu Erasmus+, jehož největší část se rovněž věnuje rozšiřování vzdělávacích příležitostí.

1.2. Změny v organizačním a legislativním základu

Rok 2013 byl z pohledu legislativních změn v oblasti týkající se vzdělávací soustavy **poněkud chudší. Na úrovni zákonů** ve věcné působnosti MŠMT nedošlo v průběhu roku 2013 k přijetí či nabytí účinnosti žádného zákona, který

by představoval systémovou či koncepční změnu vzdělávací soustavy České republiky. MŠMT připravovalo v tomto roce vcelku zásadní novelizace zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, ale **tyto návrhy v důsledku nestabilní politické situace (demise vlády, rozpuštění Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky) neprošly celým legislativním procesem** a práce na nich byly obnoveny až po sestavení vlády České republiky vzešle z předčasných voleb konaných v říjnu 2013.

V roce 2013 tak **byly přijaty pouze dvě dílčí, v zásadě formálně-technické novely školského zákona:**

- ♦ zákonným opatřením Senátu č. 344/2013 Sb., o změně daňových zákonů v souvislosti s rekodifikací soukromého práva a o změně některých zákonů, došlo k dílčí úpravě § 103 školského zákona, na základě které se rozšířilo zákonné zmocnění MŠMT upravit vyhláškou také náležitosti smlouvy o obsahu, rozsahu a podmínkách odborné praxe studentů vyšších odborných škol, obdobně jako je tomu v případě praktického vyučování žáků středních škol.

Tato formální úprava souvisí s velice důležitou a potřebnou změnou daňové legislativy, která s účinností od 1. 1. 2014 umožňuje daňovým poplatníkům (zejména firmám), na jejichž pracovištích je realizováno praktické vyučování žáků středních škol, praktická příprava studentů vyšších odborných škol či odborná příprava studentů vysokých škol, **uplatnit nový odpočet od základu daně z příjmu právnických osob na podporu odborného vzdělávání** (odpočet na podporu pořízení majetku na odborné vzdělávání a paušální odpočet na podporu výdajů vynaložených na žáka nebo studenta). Tento zákon dále zvyšuje maximální částku tzv. motivačního příspěvku pro žáka nebo studenta.

- ♦ zákonem č. 241/2013 Sb., o změně některých zákonů v souvislosti s přijetím zákona o investičních spo-

lečnostech a investičních fondech a s přijetím přímo použitelného předpisu Evropské unie upravujícího vypořádání některých derivátů, došlo k drobným terminologickým změnám týkajícím se označení peněžních fondů školské právnické osoby zřizované podle školského zákona.

Na úrovni prováděcích právních předpisů ve věcné působnosti MŠMT lze zmínit:

- ♦ vyhlášku č. 131/2013 Sb., kterou se mění **vyhláška č. 364/2005 Sb., o vedení dokumentace škol a školských zařízení a školní matriky a o předávání údajů z dokumentace škol a školských zařízení a ze školní matriky (vyhláška o dokumentaci škol a školských zařízení)**, ve znění pozdějších předpisů. Tato vyhláška nabyla účinnosti dnem 1. 7. 2013 a přinesla zejména tyto dílčí změny:
 - změna termínu pro předávání individuálních údajů ze školních matrik a dokumentace škol a školských zařízení,
 - zavedení předávání údaje o vzdělávání žáka podle RVP pro základní vzdělávání, přílohy upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením, včetně informace o způsobu integrace žáka,
 - předávání agregovaných údajů ze školních matrik a dokumentace škol a školských zařízení pouze elektronicky,
 - převedení výkaznictví týkajícího se zaměstnanců a mzdových prostředků v oblasti regionálního školství z režimu státní statistické služby do režimu shromažďování těchto informací z dokumentace škol a školských zařízení podle školských právních předpisů,
 - zrušení předávání některých údajů v zájmu snížení administrativní zátěže škol a školských zařízení.
- ♦ vyhlášku č. 86/2013 Sb., kterou se mění **vyhláška č. 223/2005 Sb., o některých dokladech o vzdělání**, ve znění pozdějších předpisů. Vyhláška nabyla účinnosti dnem 1. 5. 2013 a přinesla zejména tyto dílčí změny:

- vzory vysvědčení pro základní školu již nejsou členěny na vzory pro první stupeň a vzory pro druhý stupeň,
- vzory vysvědčení o maturitní zkoušce jsou upraveny v návaznosti na změny v organizaci maturitní zkoušky (k nimž došlo v roce 2012) – snížení počtu maturitních předmětů a zrušení dvou úrovní obtížnosti maturitní zkoušky.
- ♦ vyhlášku č. 329/2013 Sb., kterou se mění **vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků**, ve znění vyhlášky č. 412/2006 Sb. Tato vyhláška nabyla účinnosti dnem 1. 11. 2013 a přinesla zejména tyto změny:
 - doplnění minimálního počtu vyučovacích hodin studia pedagogiky pro jednotlivé kategorie pedagogických pracovníků (např. pro učitele odborných předmětů střední školy – nejméně 120 vyučovacích hodin, pro asistenta pedagoga – nejméně 80 vyučovacích hodin),
 - konkretizace doplňujícího studia k rozšíření odborné kvalifikace, kterým se získává způsobilost vykonávat přímou pedagogickou činnost na jiném druhu školy nebo na jiném stupni školy, nebo způsobilost vykonávat činnost speciálního pedagoga,
 - konkretizace doplňujícího didaktického studia příslušného cizího jazyka.

Pokud jde o právní předpisy v gesci jiných resortů, lze uvést, že rok 2013 se i v oblasti školství nesl v duchu příprav **na nabytí účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník** (ke kterému došlo dnem 1. 1. 2014).

1.3. Financování vzdělávání

1.3.1 Systém financování

- ♦ Veřejné výdaje na školství v roce 2013 tvořily 4,4 % HDP, jejich podíl se oproti roku 2012 snížil o 0,1 procentního bodu.
- ♦ Veřejné výdaje na oblast vzdělávání, tj. rozpočtové

odvětví 31 a 32, dosáhly celkem 154 762 318,0 tis. Kč (4,0 % HDP).

- ♦ Veřejné výdaje z kapitoly 333-MŠMT na oblast vzdělávání činily 124 411 487,6 tis. Kč.

MŠMT, jemu podřízené organizační složky státu Česká školní inspekce a Vysokoškolské sportovní centrum a příspěvkové organizace hospodařily v roce 2013 podle zákona č. 504/2012 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2013, jehož součástí jsou i závazné ukazatele rozpočtu kapitoly 333. Zákon o státním rozpočtu na rok 2013 byl schválen Poslaneckou sněmovnou Parlamentu České republiky usnesením č. 1445 dne 19. 12. 2012.

Hospodaření s prostředky státního rozpočtu v resortu školství, mládeže a tělovýchovy se v roce 2013 řídilo zejména zákonem č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů, zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, zákonem č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, zákonem č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením, ve znění pozdějších předpisů, zákonem č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákonem č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací), ve znění pozdějších předpisů, zákonem č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu, ve znění pozdějších předpisů.

MŠMT splnilo v roce 2013 všechny úkoly vyplývající ze zákona o státním rozpočtu a dalších zákonných před-

pisů, usnesení vlády České republiky, pokynů a opatření Ministerstva financí. Dodrželo všechny závazné rozpočtové ukazatele.

MŠMT zabezpečilo ekonomické náležitosti školského zákona, výdaje na veřejné vysoké školy a výdaje v oblasti výzkumu, experimentálního vývoje a inovací. V rámci regionální a strukturální politiky Evropské unie, která je financována prostřednictvím strukturálních fondů a Fondu soudržnosti v programovacím období 2007 až 2013, pokračovalo v průběhu roku 2013 zejména financování projektů Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost a Operačního programu Výzkum a vývoj pro inovace.

V činnosti MŠMT i ve výsledcích uvedených v závěrečném účtu kapitoly 333 za rok 2013 se odráží i několik zásadních legislativních změn.

Naprosto zásadní změnou v roce 2013 bylo spuštění modulu realizace rozpočtu (RISRE) v rámci projektu Státní pokladny a související komplexní změna rozpočtové skladby. Tento krok byl legislativně ošetřen zejména zákonem č. 501/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů, a některými dalšími zákony. Veškerá nakládání s finančními prostředky státního rozpočtu jsou on-line sledována ve Státní pokladně, provádějí se zde i rozpočtová opatření, všechny finanční prostředky podléhají systému tzv. rezervací, bez nichž nemůže dojít k jejich následnému proplacení. Tento krok si vyžádal změny některých pracovních postupů a maximální nasazení výkonných i řídicích pracovníků zabývajících se ekonomickými činnostmi MŠMT. Spolu s pokračující reformou účetnictví, která byla započata v roce 2010, se jedná o velmi významnou změnu, kterou MŠMT v rámci své činnosti velmi kvalitně implementovalo.

Návrh limitů příjmů a výdajů na rok 2013 pro rozpočet kapitoly 333 byl schválen dne 26. 6. 2012 usnesením vlády České republiky č. 457 k přípravě státního rozpočtu

České republiky na rok 2013 a střednědobého výhledu na léta 2014 a 2015.

Na základě schválených rozpočtových limitů na rok 2013 zpracovalo MŠMT podle vyhlášky č. 165/2008 Sb., kterou se stanoví rozsah a struktura údajů pro vypracování návrhu zákona o státním rozpočtu a termíny jejich předkládání a podle doplňujících pokynů ministra financí návrh rozpočtu kapitoly.

Při hodnocení plnění priorit v kapitole 333 je nutné se zaměřit na oblast vzdělávání, rozpočtové odvětví 31 a 32.

V roce 2013 činil objem výdajů pro oblast vzdělávání ve schváleném rozpočtu 121 698 663,00 tis. Kč, v rozpočtu po změnách 125 766 432,53 tis. Kč, v konečném rozpočtu 128 033 092,51 tis. Kč, skutečnost k 31. 12. 2013 byla vykázána ve výši 124 411 487,61 tis. Kč, plnění na 98,92 % rozpočtu po změnách a 97,17 % konečného rozpočtu. Schválený rozpočet se oproti srovnatelnému údaji roku 2012 zvýšil o 1 731 422,00 tis. Kč, tj. nárůst o 1,44 %, rozpočet po změnách se zvýšil proti roku 2012 o 894 539,31 tis. Kč, tj. o 0,72 %, konečný rozpočet se zvýšil proti roku 2012 o 1 571 084,85 tis. Kč, tj. o 1,24 %, a skutečnost 2013 byla vyšší oproti skutečnosti předchozího roku o 213 864,77 tis. Kč, tj. 0,17 %, meziroční index 2013/2012 činil 100,17.

Index celkových výdajů pro oblast vzdělávání za pětileté období 2013/2009 činí ve schváleném rozpočtu 102,54, v rozpočtu po změnách 100,67 a ve skutečných výdajích 102,17.

Srovnání výdajů pouze za kapitolu 333 není pro hodnocení plnění priorit vlády v oblasti vzdělávání plně vypovídající, pro zjištění celkových výdajů na vzdělávání v České republice je nutno zahrnout údaje veřejných rozpočtů včetně výdajů krajů a obcí a ostatních kapitol v souladu s § 172 školského zákona.

Celkové výdaje na školství v roce 2013 činily 172 805 174,3 tis. Kč, oproti roku 2012 se zvýšily o 0,8 %. Podíl na HDP se v porovnání s rokem 2012 snížil o 0,1 procentního bodu.

Tabulka 1

Veřejné výdaje na školství v běžných cenách v letech 2009–2013 v mil. Kč a jejich podíl na HDP v %

Případné aktualizace údajů publikovaných ČSÚ byly zpětně promítnuty i do předchozích období, se staršími publikacemi nemusí souhlasit.	2009	2010	2011	2012	2013
Hrubý domácí produkt v běžných cenách	3 758 979,0	3 790 880,0	3 823 401,0	3 845 926,0	3 883 780,0
Index spotřebitelských cen (2005 = 100)	113,3	114,9	117,1	121,0	122,7
Veřejné výdaje na školství celkem	163 943,0	162 965,1	173 722,0	171 369,9	172 805,2
Veřejné výdaje na vzdělávání ¹⁾	154 634,3	151 684,4	155 295,5	153 714,5	154 762,3
<i>v tom z rozpočtu</i>					
MŠMT (kapitola 333)	121 766,7	117 096,1	124 502,1	124 197,6	124 411,5
transfery z MŠMT na KÚ a magistráty	-83 397,0	-80 102,1	-84 823,6	-84 756,0	-84 956,9
obcí a DSO a KÚ	115 125,1	113 600,2	114 663,9	113 277,3	114 227,5
MO (kapitola 307)	1 142,8	1 093,5	955,7	998,5	1 082,6
transfery z MO na KÚ a magistráty	-3,3	-3,3	-2,5	-2,9	-2,4
Veřejné výdaje na školství v % HDP	4,4%	4,3%	4,5%	4,5%	4,4%
Veřejné výdaje na vzdělávání v % HDP	4,1%	4,0%	4,1%	4,0%	4,0%

Komentáře:

1) Výdaje na školství z kapitoly 333-MŠMT a 307-MO a rozpočtu obcí, DSO a KÚ za část 31-32-vzdělávání.

Z důvodu konsolidace nejsou zahrnuty z daných tříd rozpočtové skladby následující položky: 5321; 5323; 5329; 5344; 5345; 5349; 5366; 5367; 5641; 5642; 5649; 6341; 6342; 6349; 6441; 6442; 6449.

Zdroj: Závěrečný účet kapitoly 333-MŠMT; 307-MO; rozpočty obcí a DSO; KÚ; ČSÚ

Za oblast vzdělávání však výdaje dosahovaly pouze 154 762 318,0 tis. Kč, což představuje nárůst oproti roku 2012 jen o 0,7 %.

1.3.2 Financování regionálního školství

Hlavním principem pro přidělování přímých výdajů na vzdělávání z rozpočtu MŠMT do rozpočtu jednotlivých krajů a Magistrátu hlavního města Prahy (dále jen „MHMP“) bylo i v roce 2013 **výkonové financování prostřednictvím „republikových normativů“**. Republikové normativy stanovuje MŠMT podle ustanovení § 161 školského zákona jako výši výdajů připadajících na

vzdělávání a školské služby pro jedno dítě, žáka nebo studenta příslušné věkové kategorie v oblasti předškolního, základního, středního a vyššího odborného vzdělávání ve školách a školských zařízeních zřizovaných kraji, obcemi a svazky obcí na kalendářní rok. Součástí republikových normativů je také vyjádření limitů počtu zaměstnanců připadajících na 1 000 dětí, žáků nebo studentů v dané věkové kategorii.

Regionální školství bylo kromě výkonového financování prostřednictvím republikových normativů financováno rovněž finančními prostředky určenými na rozvojové programy, a to v souladu s § 163 školského zákona. Tyto

programy jsou používány k financování specifických záležitostí, které není možné nebo efektivní zohlednit v normativu.

Za **použití republikových normativů** provedlo MŠMT **rozpis přímých neinvestičních výdajů** rozpočtovaných na rok 2013 v kapitole 333-MŠMT na jednotlivé krajské úřady a MHMP. Celkový objem těchto finančních prostředků na přímé výdaje na vzdělávání dosáhl výše 77 388,19 mil. Kč (49 247,61 mil. Kč pro školy zřizované obcemi a dobrovolnými svazky obcí, 28 140,58 mil. Kč pro školy zřizované kraji). Přímé výdaje na sportovní přípravu žáků ve sportovních gymnáziích činily 70,00 mil. Kč. Krajské úřady a MHMP za pomoci krajských normativů provedly rozpis a převedení těchto finančních prostředků jednotlivým právnickým osobám vykonávajícím činnost škol a školských zařízení. Krajské normativy jsou upraveny vyhláškou č. 492/2005 Sb., o krajských normativních, ve znění pozdějších předpisů.

Republikové normativy byly stanoveny pro pět základních kategorií:

1. dítě v předškolním vzdělávání (kategorie 3–5 let);
2. žák plnící povinnou školní docházku (kategorie 6–14 let);
3. žák v denní formě středního vzdělávání včetně žáků nástavbového studia (kategorie 15–18 let);
4. student v denní formě vyššího odborného vzdělávání (kategorie 19–21 let);
5. dítě, žák, student umístěný v krajských zařízeních ústavní výchovy (kategorie 3–18 let v KZÚV).

Financování soukromých škol a školských zařízení probíhá v souladu se zákonem č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením, ve znění pozdějších předpisů. Rozpis finančních prostředků je ze strany MŠMT realizován za pomoci normativů pro soukromé školy, které MŠMT každoročně vyhláší, a finanční tok je shodný jako v případě krajských a obecních škol. V roce 2013 bylo MŠMT na přímé výdaje 761 soukromých škol a školských zařízení zasláno 4 004 119,17 tis. Kč,

to je o 0,48 % více než v předchozím roce 2012, za celé pětileté sledované období (2009–2013) došlo k nárůstu o 0,03 %. Počet subjektů působících v regionálním školství se v tomto pětiletém období zvýšil o 169.

Stejnou formou, tedy transferovou platbou, byly z MŠMT převedeny do rozpočtu ÚSC finanční prostředky na rozvojové programy (200 413,51 tis. Kč), projekty OP VK (3 432 915,16 tis. Kč) a další projekty, jako např. integrace cizinců, integrace romské komunity, prevenci kriminality, protidrogová politika a další.

Financování církevních škol a školských zařízení je rovněž realizováno normativně, přičemž MŠMT zasílá v souladu s § 162 a § 160 odst. 1 písm. b) školského zákona dotace přímo jednotlivým právnickým osobám vykonávajícím činnost škol a školských zařízení. K 31. 12. 2013 bylo financováno 129 církevních právních subjektů vykonávajících činnost školy a školského zařízení, které jsou zapsány v rejstříku škol a školských zařízení, tj. o 2 více, než v roce 2012. Církevní školy obdržely celkem 1 226 690,87 tis. Kč, z toho provozní dotaci ve výši 1 189 255,00 tis. Kč. Kromě provozní dotace byly církevním školám a školským zařízením poskytnuty finanční prostředky určené na rozvojové programy a další účelové dotace na projekty. Meziročně došlo k nárůstu výdajů na církevní školství (meziroční index 2013/2012 činil 106,5), za celé pětileté sledované období (2009–2013) pak došlo k nárůstu o 23,6 %, nutno však podotknout, že se zvýšil ve sledovaném období i počet škol a školských zařízení.

MŠMT komplexně ekonomicky zabezpečilo 71 škol a školských zařízení poskytujících vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami (11) a zajišťujících ústavní a ochrannou výchovu (60), jichž je zřizovatelem. Výdaje těchto přímo řízených organizací (dále jen „PŘO“) dosáhly v roce 2013 výše 2 148 825,00 tis. Kč, což je nárůst o 5,6 % oproti předchozímu roku (2012). Meziroční zvýšení ostatních neinvestičních výdajů bylo vyvoláno nutností řešit dlouhodobý deficit v provozních prostředcích některých zařízení. Akutní potře-

ba navýšení rozpočtu ostatních neinvestičních výdajů pro konkrétní PŘO byla vyčíslena na částku 9 009,00 tis. Kč, a to zejména na navýšení kapacit (nárůst tříd ve speciálních školách a poboček SPC ZŠ logopedická Brno), na řešení havarijní situace ve VÚ a DDŠ Králíky (náklady na opravy majetku, nájemné v náhradním objektu, mzdové náhrady a odstupné pro dva zaměstnance, které nebylo možno převést na základě dohody o změně místa výkonu práce), na vícenáklady nástupnických organizací související s údržbou a ochranou majetku zrušených zařízení (VÚ a DDŠ Žlutice a VÚ Žulová) a v souladu s § 55 odst. 2 písm. b) zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, na úhradu zhoršeného hospodářského výsledku za rok 2012 vykázaného DDŠ Jihlava ve výši 2 655 tis. Kč. Ostatní prostředky byly využity pro organizace, kterým hrozil zhoršený hospodářský výsledek za rok 2013. Příčinou uvážených rozpočtových deficitů je zejména nárůst výdajů vyplývající jak z provozu (ceny energií, potravin a služeb), tak i z legislativních změn, dále nutnost obnovy vybavení ústavů z hygienických a bezpečnostních důvodů, v některých případech pak dokončení a udržitelnost projektů spolufinancovaných z prostředků EU.

1.3.3 **Financování vysokého školství**

Financování vysokých škol vychází ze zák. č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů. Konkrétní postupy pro rok 2013 jsou stanoveny resortními Pravidly pro poskytování příspěvku a dotací veřejným vysokým školám Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy č. j. MSMT-1624/2013-320, resp. Pravidly pro poskytování dotací soukromým vysokým školám Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy na stipendia podle § 40 odst. 2, § 91 odst. 2 písm. e) a § 91 odst. 3 zákona o vysokých školách, č. j. 2435/2011-33.

Veřejným vysokým školám je ze státního rozpočtu poskytován příspěvek na vzdělávací a vědeckou, výzkum-

nou, vývojovou a inovační, uměleckou nebo další tvůrčí činnost a dotace na rozvoj vysoké školy a na ubytování a stravování studentů. Pro stanovení výše příspěvku je rozhodující typ a finanční náročnost akreditovaných studijních programů a programů celoživotního vzdělávání, počet studentů a dosažené výsledky ve vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové a inovační, umělecké nebo další tvůrčí činnosti a její náročnost. Výši příspěvku i poskytnutých dotací rovněž ovlivňuje dlouhodobý záměr dané školy a dlouhodobý záměr pro oblast vysokých škol vypracovaný MŠMT. Soukromé vysoké škole může být poskytnuta v zákonem povolených případech dotace na uskutečňování akreditovaných studijních programů a programů celoživotního vzdělávání, s nimi spojenou vědeckou, výzkumnou, vývojovou a inovační, uměleckou nebo další tvůrčí činností a dotace na stipendia. O poskytnutí příspěvku nebo dotace vysoké škole je rozhodováno na základě předložené žádosti.

V roce 2013 bylo vysokým školám vyplaceno z rozpočtu MŠMT včetně programů EU 37 552 277 tis. Kč. Z této částky bylo 30 499 465 tis. Kč, tj. 81,2 %, poskytnuto jako neinvestiční finanční prostředky, 7 052 812 tis. Kč jako prostředky investiční.

Z pohledu účelového členění představuje objem 22 512 280 tis. Kč výdaje na činnosti mimo výzkum a vývoj (v tom zejména činnost vzdělávací), výdaje na výzkum a vývoj tvoří zbývajících 15 039 997 tis. Kč.

Rozhodující část finančních prostředků na činnost mimovýzkum a vývoj je veřejným vysokým školám, kterých v roce 2013 v České republice působilo 26, přidělována formou příspěvku. V roce 2013 se jednalo o částku 17 895 547 tis. Kč, tedy 79,5 %. Rozhodující část příspěvku (cca 80%) je stanovena normativně odvozením od rozsahu a obsahu vzdělávací činnosti vysoké školy (tzv. ukazatel A) a zohledněním parametrů výkonů a kvality veřejných vysokých škol (ukazatel K). Součástí příspěvku jsou též finanční prostředky určené pro úhradu stipendií studentů doktorských studijních programů, ubytovací a sociální

Tabulka 2

Vysoké školy – výdaje z rozpočtu kapitoly 333 MŠMT v běžných cenách v roce 2009–2013

tis. Kč

	2009	2010	2011	2012	2013
Výdaje na vysoké školy z rozpočtu kapitoly 333 – MŠMT¹⁾					
Veřejné výdaje na vysoké školy celkem	33 032 385	32 540 438	39 070 725	36 907 446	37 552 277
v tom					
neinvestiční výdaje	28 146 530	27 748 264	28 993 485	29 465 894	30 499 465
investiční výdaje	4 885 856	4 792 174	10 077 240	7 441 551	7 052 812
v %					
neinvestiční výdaje	85,2%	85,3%	74,2%	79,8%	81,2%
investiční výdaje	14,8%	14,7%	25,8%	20,2%	18,8%
Podíl výdajů na vysoké školy z celkových výdajů na školství, z rozpočtu MŠMT a podíl na HDP					
Podíl výdajů na VŠ na výdajích kapitoly 333 – MŠMT	25,9%	26,2%	28,1%	26,7%	27,1%
Výdaje na vzdělávání celkem v mld. Kč ²⁾	163,5	161,9	172,8	170,4	171,7
Podíl výdajů na VŠ na celkových výdajích na vzdělávání	20,2%	20,1%	22,6%	21,7%	21,9%
HDP v běžných cenách v mld. Kč	3 759,0	3 790,9	3 823,4	3 845,9	3 883,8
Podíl výdajů na VŠ z kapitoly 333-MŠMT v % HDP	0,9%	0,9%	1,0%	1,0%	1,0%

Komentáře:

- 1) Jedná se o výdaje zahrnované pod položky rozpočtové skladby 5332 a 6352.
- 2) Celkové výdaje na vzdělávání z kapitoly 333 MŠMT, 700 Obce a DSO, KÚ.

Zdroj: Závěrečný účet kapitoly 333 MŠMT

stipendia a finanční prostředky na aktivity v rámci fondu vzdělávací politiky. V dotaci poskytované na činnost mimo výzkum a vývoj (dále v této kapitole jen „činnost“) představují rozhodující objem dotace na programové financování.

Formou neinvestičních výdajů mimo výzkum a vývoj byly vysokým školám poskytnuty prostředky ve výši 21 096 440 tis. Kč, zejména na:

- ♦ vzdělávací činnost (příspěvek v celkové výši 15 576 726 tis. Kč),
- ♦ doktorská stipendia v prezenčním studiu (příspěvek v celkové výši 1 060 983 tis. Kč),

- ♦ fond vzdělávací politiky (příspěvek ve výši 100 727 tis. Kč),
- ♦ ubytovací stipendia (příspěvek ve výši 835 259 tis. Kč),
- ♦ sociální stipendia (příspěvek ve výši 40 159 tis. Kč),
- ♦ krátkodobé pobyty zahraničních studentů, na Letní školu slovanských studií a krajský vzdělávací program (příspěvek v celkové výši 23 365 tis. Kč),
- ♦ rozvojové programy (dotace ve výši 686 176 tis. Kč),
- ♦ fond rozvoje (dotace ve výši 45 269 tis. Kč),
- ♦ zahraniční studenty a studenty v anglickém jazyce (dotace v celkové výši 96 675 tis. Kč),
- ♦ programy LLP-ERASMUS, AKTION, CEEPUS

a na cestovní náhrady v rámci plnění mezinárodních smluv (dotace ve výši 255 433 tis. Kč),

- ♦ ubytování a stravování (dotace ve výši 173 506 tis. Kč).

Neinvestiční prostředky mimo výzkum a vývoj byly vysokým školám dále poskytnuty na projekty realizované prostřednictvím OP VK jako dotace ve výši 2 119 302 tis. Kč (v tom 85 % prostředků z EU).

Z ostatních finančně podpořených aktivit se dále jednalo o:

- ♦ využití volného času dětí a mládeže 2 232 tis. Kč,
- ♦ projekty kulturního dědictví 1 886 tis. Kč,
- ♦ projekty podpory vzdělávání národnostních menšin a multikulturní výchova 616 tis. Kč,
- ♦ program integrace cizinců 218 tis. Kč.

Investiční prostředky byly školám poskytnuty na činnost ve výši 1 415 799 tis. Kč, v tom na:

- ♦ projekty realizované prostřednictvím programového financování, tj. EDS/SMVS (dotace ve výši 629 308 tis. Kč),
- ♦ investiční potřeby vzdělávací činnosti mimo EDS/SMVS, v tom zejména splátky NFV (příspěvek ve výši 260 214 tis. Kč),
- ♦ investiční potřeby vzdělávací činnosti mimo EDS/SMVS, v tom především rozvojové programy (dotace ve výši 469 982 tis. Kč),
- ♦ projekty realizované prostřednictvím OP VK (dotace ve výši 56 336 tis. Kč, v tom 85 % prostředků z EU).

Vysoké školy, zejména veřejné, se nemalou měrou podílejí na **výzkumu a vývoji**. Jeho financování upravuje zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu a vývoje, experimentálního vývoje a inovací), ve znění pozdějších předpisů a nařízení vlády č. 397/2009 Sb., o informačním systému výzkumu, experimentálního vývoje a inovací. Na tuto oblast činnosti vysokých škol bylo v roce 2013 poskytnuto celkem 15 039 997 tis. Kč,

z toho neinvestiční prostředky tvořily 9 403 025 tis. Kč, což představuje 62,5 %.

Neinvestiční výdaje byly směřovány zejména do oblasti:

- ♦ institucionální podpory vysokých škol jako výzkumných organizací (4 588 597 tis. Kč),
- ♦ účelové podpory na specifický výzkum (1 145 577 tis. Kč),
- ♦ projektů OP VK (1 892 037 tis. Kč),
- ♦ projektů OP VaVpI (1 244 546 tis. Kč),
- ♦ institucionální podpory na mezinárodní spolupráci (89 749 tis. Kč),
- ♦ účelové podpory na velké infrastruktury (113 257 tis. Kč).

Investiční výdaje na výzkum a vývoj zejména do oblasti:

- ♦ institucionální podpory vysokých škol jako výzkumných organizací (177 952 tis. Kč),
- ♦ účelové podpory na specifický výzkum (1 671 tis. Kč),
- ♦ projektů OP VK (8 536 tis. Kč),
- ♦ projektů OP VaVpI (5 405 913 tis. Kč),
- ♦ institucionální podpory na mezinárodní spolupráci (300 tis. Kč),
- ♦ účelové podpory na velké infrastruktury (24 799 tis. Kč).

Soukromé vysoké školy jsou v souladu se zákonem o vysokých školách povinny zajistit finanční prostředky na svou vzdělávací a vědeckou nebo výzkumnou, vývojovou a inovační, uměleckou a další tvůrčí činnost. Dotace, které mohou získat ze státního rozpočtu, jsou určeny převážně na ubytovací a sociální stipendia studentů. V roce 2013 soukromé vysoké školy obdržely na svou činnost celkem 66 574 tis. Kč neinvestičních prostředků. Tato částka obsahuje dotace na sociální stipendia a na ubytovací stipendia v celkové výši 33 110 tis. Kč (35 škol z celkové počtu 44 soukromých vysokých škol), dále prostředky ze SR, které byly poskytnuty soukromé vysoké škole – Vysoké škole zdravotnické, o. p. s., v celkové výši 7 270 tis. Kč jako platba za závazek veřejné služby uskutečňování akreditovaného studijního programu „ošetřovatelství“

Tabulka 3

Vysoké školy – výdaje z rozpočtu kapitoly 333 MŠMT ve stálých cenách roku 2005 v roce 2009–2013 v tis. Kč

tis. Kč

	2009	2010	2011	2012	2013
Výdaje na vysoké školy z rozpočtu kapitoly 333 MŠMT¹⁾					
Veřejné výdaje na vysoké školy celkem	29 154 797,4	28 320 659,4	33 365 265,0	30 502 021,1	30 604 952,9
<i>v tom</i> neinvestiční výdaje	24 842 480,0	24 149 924,8	24 759 594,5	24 351 978,7	24 856 939,9
investiční výdaje	4 312 317,4	4 170 734,6	8 605 670,5	6 150 042,5	5 748 012,9
Výdaje na vysoké školy podle funkčního třídění					
Celkem	29 154 797,4	28 320 450,5	33 365 265,0	30 502 021,1	30 604 952,9
Činnost vysokých škol	22 949 932,9	21 519 000,1	19 470 791,3	18 275 178,1	17 862 175,8
Vysokoškolské koleje a menzy	191 286,0	191 032,2	170 650,6	150 218,2	141 406,7
Výzkum a vývoj	5 904 675,1	6 511 058,9	13 309 140,0	11 863 449,2	12 257 536,4
Záležitosti vzdělávání j. n.	7 267,0	6 014,2	333 562,3	141 858,9	263 047,9
Mezinárodní spolupráce	–	–	–	133,1	–
Protidrogová politika	485,4	–	–	175,0	–
Prevence kriminality	–	258,1	505,6	196,1	–
Volný čas dětí a mládeže	717,6	1 008,7	1 248,9	1 232,4	1 819,1
Rozvojová a humanitární zahraniční pomoc	100 433,4	92 078,3	79 366,4	69 580,2	78 967,0

Komentář:

1) Jedná se o výdaje zahrnované pod položky rozpočtové skladby 5332 a 6352.

Zdroj: Závěrečný účet kapitoly 333 MŠMT

a 26 194 tis. Kč poskytnutých soukromým vysokým školám na činnost vysokých škol v rámci OP VK.

Počet soukromých škol, které obdržely dotace na ubytování a sociální stipendia, postupně stoupal až do roku 2008, kdy dosáhl svého maxima na počtu 38 škol. Poté se mírně snížil a jejich počet se nyní udržuje na stabilním počtu 35 škol.

Dotaci na uskutečňování akreditovaných studijních programů ve veřejném zájmu obdržely ještě v roce 2008 tři školy. V následujících letech se ale jedná již o školu jedinou.

V rámci výzkumu a vývoje bylo soukromým vysokým školám vyplaceno na projekty v OP VK celkem 14 271 tis. Kč.

2

Vzdělávání v roce 2013 v datech

Vybraná témata regionálního školství

2.1. Hlavní události v regionálním školství v roce 2013

2.1.1 Předškolní vzdělávání

- ♦ Vyhlášení rozvojového programu Podpora logopedické prevence.
- ♦ Zkrácení bezplatného vzdělávání v mateřských školách na dobu 12 měsíců v případě udělení odkladu školní docházky.

V posledních letech u dětí předškolního věku zjišťujeme **nízkou úroveň rozvoje řečových dovedností**, což vede ke stále se zvětšujícím počtu odkladů školní docházky z důvodu vad řeči u dětí. Pedagogickým pracovníkům v předškolním vzdělávání chybí kvalitní vzdělání pro zajištění logopedické prevence a náležité vybavení, které může výrazně ovlivnit kvalitu vzdělávání dětí s narušenou komunikační schopností. Z tohoto důvodu byl v roce 2013 pro oblast předškolního vzdělávání vyhlášen rozvojový program Podpora logopedické prevence za účelem vybavení pedagogických pracovníků mateřských škol a přípravných ročníků při ZŠ takovými znalostmi a dovednostmi, aby mohli na školách, kde působí, vykonávat kvalifikovanou podporu přirozeného rozvoje komunikačních schopností dětí v předškolním věku a prevenci vzniku logopedických vad u dětí.

Docházka dětí do mateřských škol je většinou zpoplatněna, pouze vzdělávání v **posledním roce před zahájením povinné školní docházky je v mateřských školách zřizovaných státem, krajem, obcí nebo svazkem obcí po dobu 12 měsíců bezplatné** (§ 123 odst. 2 školského zákona). Zkrácení bezplatného vzdělávání na 12 měsíců vstoupilo v platnost k 1. 1. 2013. Děti v posledním roce před zahájením povinné školní docházky jsou dle školského zákona přednostně přijímány k předškolnímu vzdělávání (§ 34 odst. 4 školského zákona), aby se ještě před vstupem do základní školy vyrovnaly případné rozdíly mezi dětmi v komunikativních dovednostech a úrovni rozvoje myšlení, a zamezilo se tak případným problémům s integrací dětí v základních školách. V případě udělení odkladu škol-

ní docházky a po vyčerpání bezplatného období je vzdělávání poskytováno opět za úplatu.

2.1.2 Základní vzdělávání

- ♦ Nabytí účinnosti upraveného Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (RVP ZV), včetně Standardů základního vzdělávání.
- ♦ Připomínka 1150. výročí příchodu slovanských věrozvěstů sv. Cyrila a Metoděje na Velkou Moravu.
- ♦ Doporučení k výuce dějin 20. století.
- ♦ Vyhlášení rozvojového programu Podpora implementace etické výchovy v základním vzdělávání a v nižších ročnících víceletých gymnázií.
- ♦ Ukončení pokusného ověřování Individuálního výchovného programu.
- ♦ Vyhlášení Pokusného ověřování účinnosti programu zaměřeného na změny v pohybovém a výživovém režimu žáků (Pohyb a výživa).

Od 1. 9. 2013 nabytí účinnosti upravený RVP ZV. Kompletní text upraveného RVP ZV včetně Opatření ministra školství, mládeže a tělovýchovy a dalších informací byl zveřejněn na webových stránkách. Na Metodickém portálu www.rvp.cz byl pro školy připraven **Průvodce upraveným RVP ZV**, což je postupně doplňovaný a rozšiřovaný soubor inspirací, námětů a doporučení, jak postupovat při úpravách školních vzdělávacích programů.

Základní školy musí nejpozději od 8. ročníku zařadit výuku dalšího cizího jazyka v minimální časové dotaci 6 hodin, v odůvodněných případech může škola tuto dotaci využít pro upevňování a rozvíjení prvního cizího jazyka.

Školy mohou žádat MŠMT o povolení výuky některých předmětů v cizím jazyce podle nového **Výnosu č. 9/2013, kterým se upravuje postup při povolování výuky některých předmětů v cizím jazyce**. Tento výnos nahradil od 1. 1. 2014 původní Pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k postupu při povolování výuky některých předmětů v cizím jazyce, č. j. 527/2008-23.

Ve spolupráci s Českou biskupskou konferencí – Sekcí církevního školství byla pro rok 2013, kdy se **připomínalo 1150. výročí příchodu slovanských věrozvěstů sv. Cyrila a Metoděje na Velkou Moravu**, připravena literární a historická soutěž „Cestou dvou bratří“ pro žáky 8. a 9. ročníků ZŠ, žáky odpovídajících ročníků víceletých gymnázií a pro žáky všech typů středních škol. Připojila se k tradiční stejnojmenné výtvarné soutěži, kterou spolupořádá velehradské Stojanovo gymnázium, jejíž vyvrcholení je nedílnou součástí každoroční slavnosti „Dny lidí dobré vůle“ pořádané na Velehradě v souvislosti se státním svátkem, Dnem slovanských věrozvěstů sv. Cyrila a Metoděje. **Pro jubilejní rok 2013 iniciovalo MŠMT rozšíření výtvarné soutěže i do zahraničí**, a tak se jí kromě dětí z České republiky zúčastnili i jejich vrstevníci z Bulharska, Německa, Polska, Řecka a Slovenska.

Důležitou součástí vzdělávacího oboru Dějepis jsou moderní a soudobé dějiny. Vzhledem k trvajícím potřebě podpořit a kvalitativně pozdvihnout tuto součást vzdělávacího oboru připravilo MŠMT s platností **od 1. 9. 2013 aktualizované Doporučení k výuce dějin 20. století**.

V roce 2010 byl zařazen do vzdělávání v základních školách a v nižších ročnících víceletých gymnázií doplňující vzdělávací obor Etická výchova. Hlavním důvodem pro zařazení etické výchovy do Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání byla skutečnost, že ve školské soustavě v České republice chyběla vzdělávací oblast, která by systematicky rozvíjela mravní stránku osobnosti žáků. Vyhlášením rozvojového programu **Podpora implementace etické výchovy v základním vzdělávání a v nižších ročnících víceletých gymnázií v roce 2013 bylo posíleno postavení etické výchovy v celém základním vzdělávání**.

V roce 2013 bylo ukončeno dvouleté pokusné ověřování Individuálního výchovného programu (IVýP), které probíhalo na základě programového prohlášení vlády ze dne 4. 10. 2010. Obsahem pokusného ověřování byla

především nová forma školní péče o žáky, kteří narušují školní výuku. Jedná se o pedagogická, psychologická, sociální, zdravotní a jiná opatření, která budou sloužit prevenci problémů i jejich řešení. Dalším cílem bylo zařazení IVýP mezi nástroje, které v případech zvyšujících se výchovných problémů žáků nastaví spolupráci rodiny, školy a ostatních orgánů a institucí ve směru vyřešení těchto problémů. Na základě závěrů z pokusného ověřování MŠMT vytvořilo **Metodické doporučení pro práci s Individuálním výchovným programem v rámci řešení rizikového chování žáků s přílohami formulářů pro práci v rámci programu pro školy**, prostřednictvím kterého bylo podpořeno jeho využívání školami. Materiál je k dispozici na webových stránkách MŠMT a mohou jej využívat školy v celé České republice.

V dubnu 2013 bylo zahájeno tříleté **Pokusné ověřování účinnosti programu zaměřeného na změny v pohybovém a výživovém režimu žáků (Pohyb a výživa)**. Obsahem pokusného ověřování je navození změn v pohybovém a výživovém režimu žáků základních škol. Dlouhodobým cílem je zlepšení pohybového a výživového chování žáků ve škole i mimo školu, které ovlivní tělesnou zdatnost a celkové zdraví žáků. **Pokusné ověřování je zaměřeno na 1. stupeň ZŠ resp. na období mladšího školního věku**, které je senzitivním obdobím pro utváření vztahu žáků k pohybovým aktivitám a životnímu stylu.

Součástí pokusného ověřování je vytvoření a ověření edukačního programu pro 1. stupeň ZŠ, ve kterém budou obsaženy změny v oblasti pohybových aktivit a výživy, a to na třech úrovních:

- ♦ ve výuce příslušných předmětů,
- ♦ v pohybovém a výživovém režimu školy,
- ♦ v následném pohybovém a výživovém chování žáků mimo školu.

Pokusné ověřování se uskutečňuje na souboru 33 pilotních škol, které byly osloveny a vybrány prostřednictvím pedagogických fakult, které jsou do pokusného ověřování zapojeny.

2.1.3 Základní umělecké školy

- ♦ Pokračuje plynulý náběh výuky v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem pro základní umělecké vzdělávání (RVP ZUV).

Od září 2013 probíhá v základních uměleckých školách výuka od přípravných ročníků, 1. a 2. ročníků I. a II. stupně základního studia na základě školních vzdělávacích programů (tvorba ŠVP je plně v kompetenci ředitele školy). ŠVP jsou školami sestavovány na základě RVP ZUV, který MŠMT vydalo s účinností od 1. 9. 2010.

2.1.4 Střední vzdělávání všeobecné

Ve všech školách vyučujících obory vzdělání gymnázií v České republice se nejpozději od 1. 9. 2009 začalo počínaje prvním ročníkem vyučovat podle školních vzdělávacích programů (ŠVP), které respektují a rozvíjejí požadavky některého ze tří gymnaziálních rámcových vzdělávacích programů (RVP). Existuje RVP pro gymnázia, RVP pro gymnázia se sportovní přípravou a pilotní RVP pro dvojazyčná gymnázia. Školní vzdělávací programy pro nižší stupeň gymnázií (první dva ročníky šestiletého gymnázia nebo první čtyři ročníky osmiletého gymnázia) jsou zpracovány podle RVP pro základní vzdělávání (RVP ZV), přičemž povinnost vyučovat podle ŠVP je v osmiletých gymnáziích od 1. 9. 2007 a v šestiletých gymnáziích od 1. 9. 2009. Ve všech lyceálních oborech vzdělání činí délka vzdělávání v denní formě čtyři roky.

Od 1. 9. 2013 nabyl účinnosti upravený RVP ZV a toto opatření znamenalo i nutnost úpravy školních vzdělávacích programů všech víceletých gymnázií. Na Metodickém portále www.rvp.cz byl pro školy připraven Průvodce upraveným RVP ZV, což je postupně doplňovaný a rozšiřovaný soubor inspirací, námětů a doporučení, jak postupovat při úpravách školních vzdělávacích programů.

Střední školy s gymnaziálními a lyceálními obory vzdělání mohou požádat MŠMT o povolení výuky některých předmětů v cizím jazyce podle **Výnosu č. 9/2013, kterým se upravuje postup při povolování výuky někte-**

rých předmětů v cizím jazyce. Ve školním roce 2013/14 vyučovalo na základě tohoto povolení některé předměty v cizím jazyce celkem 32 čtyřletých či víceletých gymnázií a pět lyceí.

2.1.5 Střední vzdělávání odborné

- ♦ Vládou schválená Nová opatření na podporu odborného vzdělávání 2013.

V návaznosti na Akční plán podpory odborného vzdělávání (APOV), schválený vládou České republiky v prosinci 2008, předložilo MŠMT v prosinci 2012 návrh Nových opatření na podporu odborného vzdělávání (NOPOV). Na zpracování nových opatření se podíleli členové odborné pracovní skupiny při MŠMT, ve které byli zastoupeni kromě pracovníků MŠMT pracovníci resortů, jmenovitě Ministerstva průmyslu a obchodu, Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva zemědělství, Ministerstva zdravotnictví, Ministerstva pro místní rozvoj, Ministerstva dopravy, Ministerstva kultury, dále také zástupci zaměstnavatelů Hospodářské a Agrární komory, Svazu průmyslu a dopravy, Svazu obchodu a cestovního ruchu, dalších zaměstnavatelů, ČMKOS, krajů a asociací středních škol. Nová opatření na podporu odborného vzdělávání vláda České republiky schválila na jednání dne 9. 1. 2013.

Klíčovým opatřením je opatření č. IV/1 Novelizovat zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, ošetřit přímé i nepřímé financování středního a vyššího odborného vzdělávání ze strany zaměstnavatelů a zohlednit přímé i nepřímé financování jako uznatelné výdaje v příslušných ustanoveních zákona, pokud tyto výdaje není povinen uhradit stát či zřizovatel. Na řešení tohoto opatření se podílelo MŠMT, Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo financí, Ministerstvo zemědělství, Svaz průmyslu a dopravy, Hospodářská komora a Agrární komora. Novela zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, byla promítnuta do zákonného opatření Senátu č. 344/2013 Sb., o změně daňových zákonů v souvislosti s rekodifikací soukromého práva a o změ-

ně některých zákonů, které bylo 27. 11. 2013 projednáno jako bod č. 18 ustavující schůze PSP ČR s předpokládanou účinností k 1. 1. 2014.

Novela uvedeného zákona umožní zaměstnavatelům – poplatníkům:

- ♦ Odpočet na podporu pořízení majetku zaměstnavatele pro účely odborného vzdělávání v rozsahu 50 až 110 % vstupní ceny majetku podle doby jeho využití žáky a studenty.
- ♦ Odpočet na podporu výdajů vynaložených na žáka nebo studenta v rámci odborného vzdělávání činí součin 200 Kč a počtu hodin praktického vyučování ve středních školách, odborné praxe ve vyšších odborných školách a vzdělávací činnosti v rámci části akreditovaného studijního programu vysokých škol, uskutečněných v konkrétním období na pracovišti zaměstnavatele – poplatníka.
- ♦ Valorizaci limitovaného účelového motivačního příspěvku, který zahrnuje stipendium, příspěvek na stravování, ubytování, jízdné a osobní ochranné pomůcky. Původní částka pro střední školy se navýšila z 2 tis. Kč na 5 tis. Kč, u vyšších odborných škol a vysokých škol z 5 tis. Kč na 10 tis. Kč.

2.1.6 Vyšší odborné vzdělávání

Vyšší odborné vzdělávání je legislativně upraveno v ustanoveních části šesté hlava I a II zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, dále v nařízení vlády č. 211/2010 Sb., o soustavě oborů v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů, a konečně ve vyhlášce č. 10/2005 Sb., o vyšším odborném vzdělávání, ve znění vyhlášky č. 470/2006 Sb. V souladu s touto právní úpravou byly v roce 2013 projednávány žádosti vyšších odborných škol o akreditaci vzdělávacího programu, o akreditaci změny vzdělávacího programu, případně o prodloužení platnosti akreditace vzdělávacího programu.

Pokud budeme předpokládat další vývoj odpovídající dosavadnímu vývoji a současnému stavu, pak můžeme očekávat, že do roku 2020 dojde k poklesu počtu nově přijímaných do 1. ročníku i počtu studentů (v denní i v ostatních formách). Lze konstatovat, že tak bude naplněno opatření, vyplývající z Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky (2011–2015), nezvyšovat kapacitu soukromých středních a vyšších odborných škol.

2.1.7 Vzdělávání v konzervatořích

- ♦ Zavedení šestiletého oboru vzdělání Současný tanec 82-46-M/02, 82-46-P/02.

Pro žáky z **pátých ročníků základních škol** je určen **osmiletý obor vzdělání Tanec**. Výuka je zaměřena na získání profesionálních znalostí a dovedností v oblasti klasického, moderního a lidového tance doplněné všeobecným a teoretickým odborným vzděláním. V 1. až 4. ročníku osmiletého oboru plní žáci společně s praktickou odbornou přípravou i povinnou školní docházku. Taneční konzervatoř v působnosti kraje se nachází v Praze a v Brně, v Ostravě je taneční oddělení součástí Janačkovy konzervatoře a Gymnázia v Ostravě. V Praze působí dvě soukromé taneční konzervatoře, z nichž jedna se v roce 2013 stala součástí Střední odborné školy a Taneční konzervatoře Ivo Váni-Psoty v Praze, s.r.o. Žáci po ukončení povinné školní docházky jsou přijímáni do šestiletého vzdělávacího programu konzervatoře.

Žáci **šestiletých konzervatoří** se vzdělávají v oborech vzdělání Hudba, Zpěv a Hudebně dramatické umění a v oboru Současný tanec.

Pro žáky **se speciálními vzdělávacími potřebami** je délka vzdělávání prodloužena na sedm let a tento typ vzdělávání realizuje v České republice pouze jedna konzervatoř pro žáky se zdravotním postižením se sídlem v Praze – **Konzervatoř Jana Deyla a střední škola pro zrakově postižené**.

V současné době je vzdělávání v konzervatořích realizováno **podle dobíhajících osnov** a od 1. 9. 2012 je současně zavedena celoplošně povinnost vzdělávat žáky od 1. roč-

níků podle školních vzdělávacích programů (ŠVP). Školní vzdělávací programy jsou v konzervatořích vytvářeny dle **schválených rámcových vzdělávacích programů (RVP)** pro obory vzdělání Hudba, Zpěv, Tanec a Hudebně dramatické umění, které MŠMT vydalo 19. 4. 2010 pod č. j. 1606/2010-23 a podle nichž byly školy povinny připravit své ŠVP a zahájit výuku nejpozději v roce 2012.

Od 1. 1. 2013 byl zaveden šestiletý obor vzdělání **Současný tanec 82-46-M/02, 82-46-P/02**, který mohou vyučovat konzervatoře od 1. 9. 2013 a který je určen pro žáky, kteří ukončili povinnou školní docházku. Rámcový vzdělávací program pro tento obor byl vydán 13. 12. 2012 pod č. j. MSMT-49829/2012 – 212 .

Důležitou složkou vzdělávání v konzervatořích tvoří **umělecké soutěže pro konzervatoře a hudební školy**, jejichž vyhlášovatelem je Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. V těchto soutěžích mají žáci jedinečnou příležitost seznámit se s uměleckou úrovní a hráčskou vyspělostí svých kolegů z jiných škol.

2.1.8 Další vzdělávání

Další vzdělávání, coby integrální součást celoživotního učení, je důležitým faktorem růstu produktivity a konkurenceschopnosti ekonomiky. Definici dalšího vzdělávání lze nalézt v zákoně č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání), ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon č. 179/2006 Sb.“)¹, kde se dalším vzděláváním rozumí vzdělávací aktivity, které nejsou počátečním vzděláváním. Oblast dalšího vzdělávání není oblastí odtrženou od ostatních systémů vzdělávání, naopak je s nimi velmi úzce propojena, logicky navazuje a doplňuje oblast počátečního vzdělávání. Hlavním důvodem zvyšujícího se významu dalšího vzdělávání je nutnost získávat nové znalosti a potřeba osvojovat si nové dovednosti

¹ Zákon č. 179/2006 Sb. nabyl v plném rozsahu účinnosti dne 1. 8. 2007.

a kompetence v rámci potřeby neustálé adaptace na transformující se životní podmínky v průběhu celého života. Většina lidí v průběhu svého života několikrát změní své povolání a musí se proto učit zcela novým znalostem a dovednostem, které mohou být ze zcela odlišného oboru než ty, které člověk získal v rámci počátečního vzdělávání.

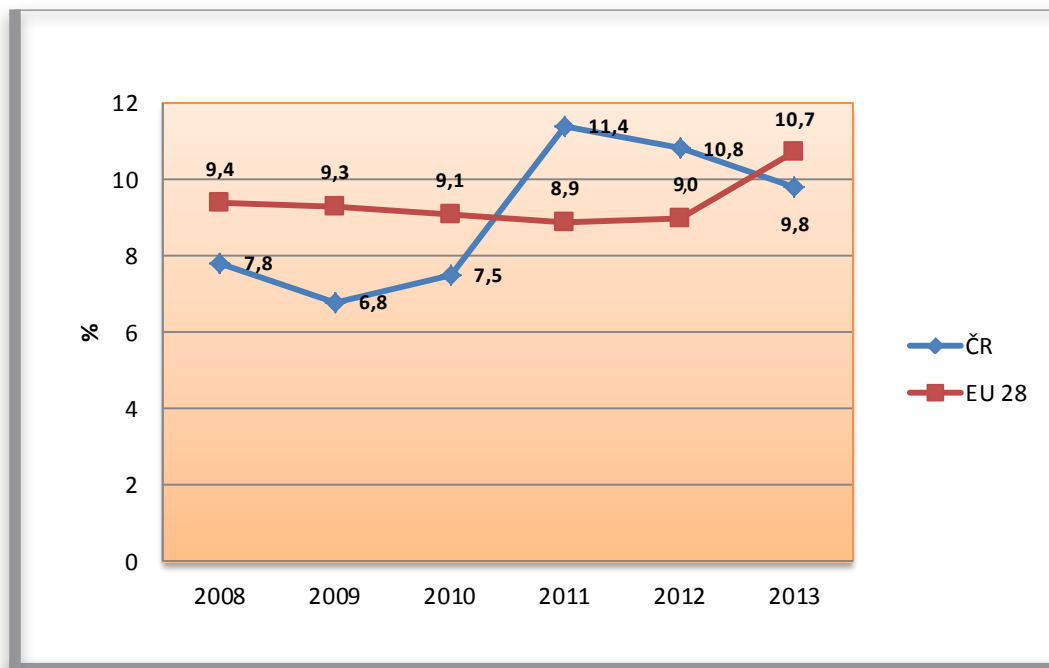
V roce 2012 došlo oproti roku 2011 k mírnému poklesu účasti na dalším vzdělávání a zveřejněná predikce Eurostatu dle výsledků výzkumu Labour Force Survey² na rok 2013 předpovídá další snížení účasti v dalším vzdělávání.

V roce 2011 byla účast v dalším vzdělávání rovna 11,4 %, čímž se Česká republika dostala nad průměrnou úroveň Evropské unie, kde se indikátor vztažený k celkové populaci dané věkové skupiny rovnal 8,9 %. V roce 2012 došlo ke snížení na 10,8 %, nicméně se Česká republika stále držela nad průměrem EU27, který meziročně stoupl o 0,1 procentního bodu na 9 %. Předběžná data Eurostatu ukazují, že v roce 2013 poklesla účast v dalším vzdělávání v České republice na 9,8 %, čímž se Česká republika po dvou letech opět

² Labour Force Survey – Výběrové šetření pracovních sil, realizované Eurostatem. Účast na dalším vzdělávání je v rámci výzkumu definována jako počet osob ve věku 25 až 64 let, které se vzdělávaly v posledních čtyřech týdnech před realizací šetření.

³ **Strategie celoživotního učení ČR** („dále jen Strategie CŽU“) je koncepčním dokumentem celoživotního učení v oblasti počátečního, terciárního a dalšího vzdělávání, který zaštiťuje iniciativy směřující k rozvoji lidských zdrojů v České republice v letech 2007–2015. v souladu s cíli Lisabonské strategie. Strategie CŽU byla schválena usnesením vlády č. 761 ze dne 11. července 2007. V oblasti dalšího vzdělávání se tyto cíle týkají především stimulace poptávky po dalším vzdělávání, nastavení a implementace systému uznávání různých vzdělávacích cest k získání kvalifikace, sladění nabídky vzdělávání s potřebami trhu práce, rozšíření nabídky dalšího vzdělávání a zajištění jeho dostupnosti, zvýšení a zajištění kvality dalšího vzdělávání a rozvojem oblasti kariérového poradenství v celoživotní perspektivě.

Podíl dospělé populace na dalším vzdělávání v ČR a EU v letech 2008-2013

Zdroj: Eurostat a MŠMT

dostala pod průměr EU28, který se meziročně zvýšil o 1,7 procentního bodu na 10,7 %. Vývoj účasti na dalším vzdělávání ukazuje graf 1.

Další vzdělávání se v České republice rozvíjí především na základě oblastí definovaných ve Strategii celoživotního učení ČR³ pro období 2007–2015.

V roce 2013 byl stejně jako v předchozích letech nejvyšší důraz kladen na podporu a rozvoj oblasti systému

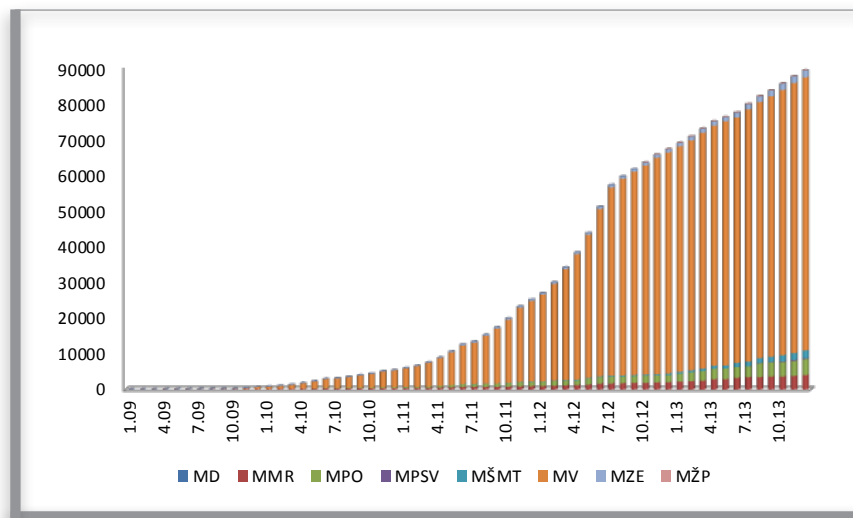
uznávání výsledků předchozího učení založeném na zákoně č. 179/2006 Sb.

Základním nástrojem naplnění tohoto zákona v praxi je Národní soustava kvalifikací⁴ (dále jen „NSK“). Zá-

⁴ **Národní soustava kvalifikací** je veřejně přístupný registr všech úplných a profesních kvalifikací potvrzovaných, rozlišovaných a uznávaných na území České republiky, zveřejněných na www.narodni-kvalifikace.cz.

Graf 2

Počet zkoušek profesních kvalifikací v období 2009-2013

Zdroj: MŠMT

kladní prvky NSK tvoří **profesní kvalifikace**⁵, které se mohou skládat do tzv. **úplných profesních kvalifikací**⁶ (jejich získání je zpravidla potvrzováno dokladem o dosažení stupně vzdělání v oboru vzdělání). Každá profesní kvalifikace má stanoven **kvalifikační**⁷ a **hodnotící**⁸ standard.

⁵ **Profesní kvalifikace** je v § 2 písm. d) zákona č. 179/2006 Sb. definována jako „odborná způsobilost fyzické osoby vykonávat řádně určitou pracovní činnost nebo soubor pracovních činností v určitém povolání, popřípadě ve dvou nebo více povoláních, v rozsahu uvedeném v kvalifikačním standardu“.

⁶ **Úplná profesní kvalifikace** je v § 2 písm. c) zák. č. 179/2006 Sb. definována jako „odborná způsobilost fyzické osoby vykonávat řádně všechny pracovní činnosti v určitém povolání“.

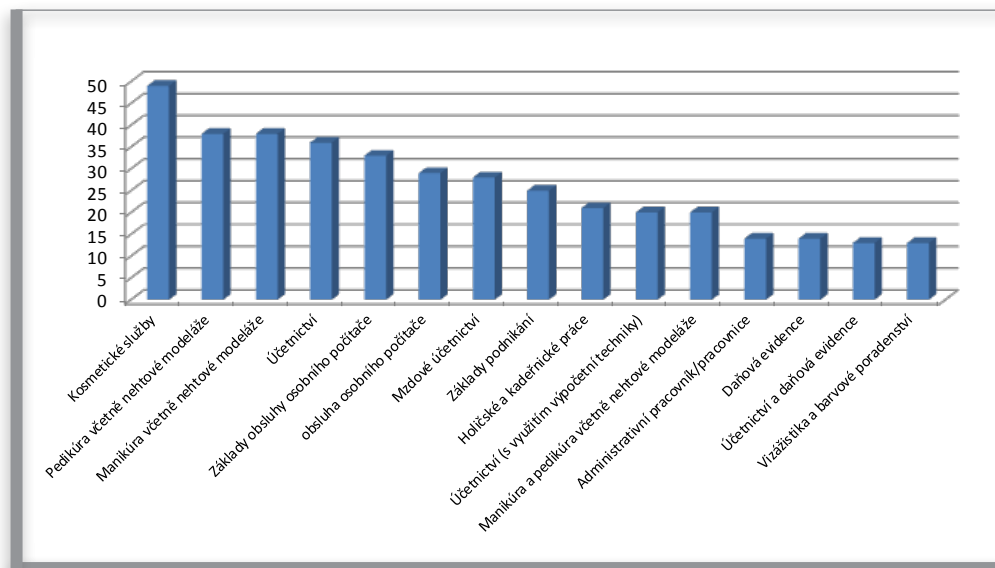
Zákon č. 179/2006 Sb. definuje především, co je obsahem NSK, jak a kým jsou kvalifikace popisovány

⁷ **Kvalifikační standard profesní kvalifikace** je v § 2 písm. f) zákona č. 179/2006 Sb. definován jako „strukturovaný popis odborné způsobilosti fyzické osoby pro řádný výkon určité pracovní činnosti nebo souboru pracovních činností v určitém povolání, popřípadě ve dvou nebo více povoláních“.

⁸ **Hodnotící standard profesní kvalifikace** je v § 2 písm. g) zákona č. 179/2006 Sb. definován jako „soubor kritérií, organizačních a metodických postupů a materiálních a technických předpokladů stanovených pro ověřování dosažení odborné způsobilosti vykonávat řádně určitou pracovní činnost nebo soubor pracovních činností v určitém povolání, popřípadě ve dvou nebo více povoláních“.

Graf 3

Nejčastěji akreditované kurzy bez vazby na NSK

Zdroj: MŠMT

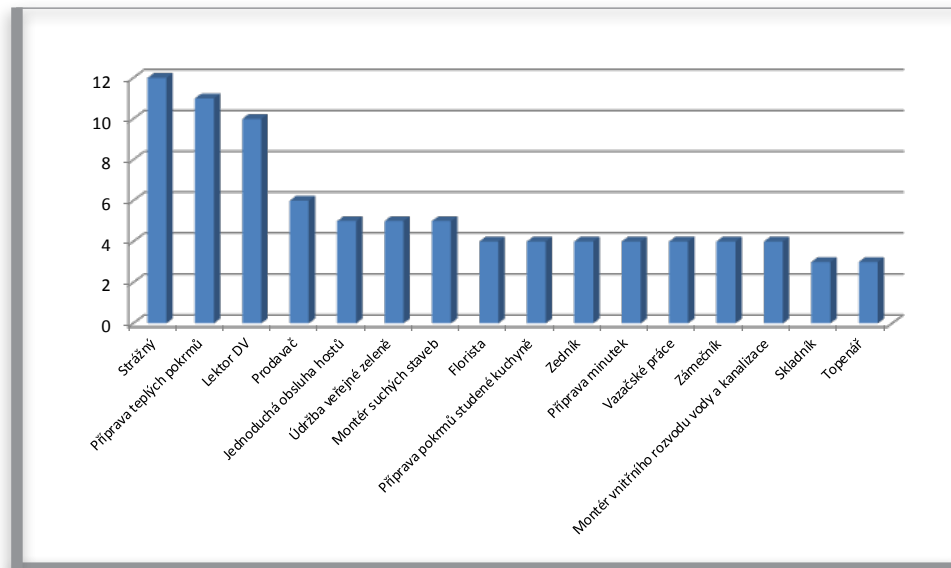
a schvalovány a podle jakých pravidel probíhá ověřování a uznávání kvalifikací. Základním východiskem zákona č. 179/2006 Sb. a tvorby NSK je provázat tyto principy s reálnými potřebami trhu práce. Cílem tedy není popsání jiné cesty k získání stupně vzdělání, ale umožnit dospělým získat kvalifikaci, a to na základě zhodnocení výsledků jejich praxe, dosavadního vzdělávání a zkušeností. Zákon č. 179/2006 Sb. a NSK umožňují na základě standardizovaných zkoušky před autorizovanou osobou si nechat ověřit a uznat kvalifikaci. Úspěšný absolvent pak získá Osvědčení o získání profesní kvalifikace. V roce 2013 bylo schváleno 206 nových profesních kvalifikací. Jejich celkový

počet tak stoupl na 572. Počet autorizovaných osob se ve sledovaném období zvýšil z 655 na 769, tedy o 114. Počet autorizací v roce 2013 vzrostl o 488 na 3 110. K největšímu posunu došlo v oblasti počtu složených zkoušek profesních kvalifikací. V roce 2013 bylo zrealizováno více než 22 tis. zkoušek profesních kvalifikací. Vývoj v počtu zkoušek profesních kvalifikací od ledna roku 2009 do prosince 2013 ukazuje graf 2.

Na základě § 108 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, akredituje MŠMT rekvalifikační programy vedoucí k získání plné kvalifikace k výkonu konkrétní pracovní činnosti uplatnitelné

Graf 4

Nejčastěji akreditované kurzy ve vazbě na NSK

Zdroj: MŠMT

na trhu práce nebo k získání konkrétních pracovních dovedností připravující k závěrečným zkouškám z profesních kvalifikací schválených v rámci NSK dle zákona č. 179/2006 Sb., dále rekvalifikace vedoucí k závěrečným zkouškám dle jiných právních předpisů či nespécifické rekvalifikační programy určené pouze pro neumístěné absolventy škol. K zabezpečení akreditací je na MŠMT zřízen poradní orgán – Akreditační komise pro akreditaci vzdělávacího programu k provádění rekvalifikace. V roce 2013 bylo Akreditační komisí posouzeno celkem 1 729 rekvalifikačních vzdělávacích programů (z toho 1 672 vzdělávacích rekvalifikačních programů

bylo akreditováno a 57 vzdělávacích rekvalifikačních programů bylo zamítnuto).

Většina akreditací pro vzdělávací programy směřující k rekvalifikacím bez vazby na NSK byla v letech 2010 až 2013 udělena pro pracovní činnosti viz graf 3, s vazbou na NSK pak graf 4.

2.1.9 Významná mezinárodní šetření

V období od 4. do 27. 3. 2013 se uskutečnilo mezinárodní šetření počítačové a informační gramotnosti ICILS 2013, následně proběhl v období od 4. 3. do 5. 5. 2013 hlavní sběr dat v rámci mezinárodního šetření o vyučování a uče-

ni TALIS 2013. V prosinci 2013 byla zveřejněna publikace Hlavní zjištění PISA 2012.

2.1.10 **Ověřování výsledků žáků 5. a 9. ročníků**

Druhou generální zkouškou pokračovalo v roce 2013 ověřování výsledků žáků na úrovni 5. a 9. ročníků základních škol, které se zúčastnilo celkem 3 759 škol (99,9 %) a 166 150 žáků (97,6 % ze všech registrovaných žáků).

Obě provedené celoplošné generální zkoušky procesu elektronického ověřování výsledků žáků v počátečním vzdělávání jednoznačně prokázaly, že tento způsob externí evaluace je velmi komfortní a moderní metodou se zásadními přínosy pro všechny aktéry vzdělávacího procesu, a při dodržení doporučených principů má značný potenciál přispět ke zkvalitnění vzdělávání v České republice.

Testování výsledků žáků 5. a 9. ročníků bude probíhat formou výběrových šetření České školní inspekce. Tento nástroj je již v současné době k dispozici školám a žákům, i pro potřeby domácího testování. Česká školní inspekce bude tento nástroj v maximální míře využívat pro hodnocení kvality vzdělávání jednotlivých škol.

2.1.11 **Novela zákona o pedagogických pracovnících**

1. 9. 2012 nastala účinnost zákona č. 198/2012 Sb., který novelizoval zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Nová právní úprava si vyžádala změnu některých ustanovení vyhlášky č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků. Do vyhlášky byly zejména doplněny podrobnosti o nových druzích studia – doplňující studium k rozšíření odborné kvalifikace a didaktické studium cizího jazyka, dále byla nově doplněna specializovaná činnost v oblasti školské logopedie. Novela č. 317/2005 Sb. nabyla účinnosti 1. 11. 2013.

2.1.12 **Příprava Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020**

V roce 2013 oficiálně začalo MŠMT připravovat **Strategii vzdělávací politiky České republiky do roku 2020**. Společenský, ekonomický, technologický i politický vývoj uplynulého desetiletí významně proměnil souvislosti, v nichž se vzdělávání odehrává, a logicky také přinesl množství nových podnětů pro možný budoucí rozvoj vzdělávací soustavy. MŠMT přistoupilo k tvorbě strategického dokumentu s vědomím, že tyto různorodé podněty dosud nebyly v úplnosti zmapovány, a v zájmu zohlednění perspektiv všech klíčových aktérů proto vlastní tvorbě nové strategie předradilo širokou a otevřenou veřejnou diskusi o jejích obecných východiscích.

První část této veřejné konzultace zahájila v lednu 2013 konference v Národní technické knihovně v Praze, v rámci níž zástupci ministerstva poprvé představili hlavní teze vznikající Strategie. Ty pak byly v průběhu února a března důkladně diskutovány nejen na veřejných kulatých stolech v Brně, Ostravě a Karlových Varech, ale rovněž na fórech některých významných aktérů (školské odbory, asociace škol a učitelů, zástupci územně samosprávných celků atd.). Následující měsíce byly věnovány především podrobnějším debatám o vybraných průřezových tématech vzdělávací politiky (prostupnost vzdělávací soustavy, role standardů ve vzdělávání, postavení učitelů, možnosti řízení decentralizovaného vzdělávacího systému). Souběžně s veřejnou konzultací MŠMT k přípravě Strategie probíhala v této době rovněž kampaň **Česko mluví o vzdělávání** organizovaná neziskovou organizací EDUin, jejíž zásluhou se do diskuse o budoucnosti vzdělávacího systému v České republice výrazněji zapojila i širší veřejnost. Obě diskuse byly průběžně koordinovány a uzavřely se v červnu 2013 společnou konferencí MŠMT a neziskového sektoru pod názvem „Kvalitní výuka pro každé dítě v každé škole“.

Veřejná konzultace k připravované Strategii vzdělávací politiky doložila, že česká společnost projevuje

o otázky související se vzděláváním značný zájem, což lze považovat za jednoznačně pozitivní zjištění. Zároveň se znovu potvrdilo, že pro diskusi o klíčových otázkách ve vzdělávání nebyl v předešlých letech vytvořen dostatečný prostor, a není proto překvapivé, že se úměrně tomu snižovalo porozumění konkrétním krokům vzdělávací politiky a vzrůstala nedůvěra mezi jednotlivými aktéry ve vzdělávání. I proto zřejmě navzdory jisté skepsi u většiny účastníků veřejné diskuse výrazně převažovaly pozitivní ohlasy této aktivity nad reakcemi negativními.

Kladně bylo hodnoceno zejména úsilí MŠMT o zachování kontinuity vzdělávací politiky, lepší předvídatelnost a provázanost přijímaných opatření a v konečném důsledku také o lepší integraci celého vzdělávacího systému. Oceňována byla také otevřenost přípravy Strategie opírající se významně o výsledky veřejné konzultace k předem zveřejněným obecným tezím. Zmiňována ale byla i některá rizika spojená s přípravou a budoucí implementací strategie. Účastníci veřejné konzultace často vyjadřovali obavu z toho, že udržet kontinuitu vzdělávací politiky mezi volebními obdobími bude obtížné. S poukazem na zkušenosti uplynulých let rovněž upozorňovali na možné riziko, že strategický dokument bude naplňován pouze formálně a ambice vkládané do zastřešujícího rámce pro tvorbu vzdělávací politiky nesplní.

Kromě uvedených obecných závěrů bylo v průběhu veřejné konzultace shromážděno značné množství konkrétních podnětů různé podrobnosti a zaměření. Přestože většina ohlasů a reakcí směřovala ke konkrétním dílčím problémům, bylo možné sledovat tři průřezová a často se opakující témata.

Cíle vzdělávání a jejich vymezení

Veřejná konzultace ukázala, že chybějící sdílené porozumění cílům vzdělávání patří v současné době k významným problémům vzdělávací soustavy v České republice.

Vzdělávání orientované na žáka

V průběhu veřejné konzultace se opakovaně a v různých souvislostech objevovala myšlenka, že český vzdělávací systém by měl posilovat prvky vzdělávání orientovaného na žáka, a směřovat tak k nejvyššímu možnému využití vzdělávacího potenciálu každého dítěte.

Důraz na posilování kapacit pro efektivnější řízení vzdělávacího systému

Velká část diskusí i dalších podnětů se soustředila na otázky související s problematikou strategického řízení v podmínkách výrazně decentralizovaného vzdělávacího systému. V rámci přípravy strategie opakovaně zaznívala myšlenka, že některé žádoucí změny lze spíše než radikálními zásahy do institucionálního nastavení systému podporovat velkým množstvím jednotlivých proměn. Významným předpokladem je důraz na systematické zvyšování schopností jednotlivců, institucí i celého vzdělávacího systému průběžně zlepšovat vykonávané činnosti a přispívat tak ke zlepšování výsledků dětí, žáků i studentů.

Veřejná konzultace ke Strategii vzdělávací politiky České republiky do roku 2020 předložila nejen několik konkrétních témat, kterým budou muset aktéři vzdělávací politiky v budoucnu věnovat pozornost, ale také některá omezení, s nimiž se bude nutné v praxi vzdělávací politiky a při přípravě Strategie a její implementaci vypořádat. Přestože společnost citlivě vnímá kolísající vzdělávací výsledky žáků a studentů i některá další slabá místa vzdělávací soustavy, pro výraznější přestavbu vzdělávacího systému jako celku v současné době neexistuje dostatečně silná společenská poptávka a podpora.

Všechny hlavní závěry veřejné konzultace byly využity při tvorbě vlastního strategického dokumentu, která započala v létě 2013 a bude dokončena a schválena vládou v roce 2014.

2.1.13 Příprava OP VVV

Dne 3. 1. 2013 přijal náměstek ministra pro vzdělávání odpovědný za oblast regionálního školství opatření k za-

jištění a koordinaci přípravy budoucího období kohezní politiky EU. Tímto reagovalo MŠMT na usnesení vlády České republiky č. 867 ze dne 28. 11. 2012, podle kterého je odpovědné za přípravu Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání (dále jen „OP VVV“). Jelikož tento operační program sdružuje oblasti stávajících dvou operačních programů (OP VK a OP VaVpI), je nový operační program multifundový a je proto financován z Evropského sociálního fondu (dále jen „ESF“) a zároveň z Evropského fondu pro regionální rozvoj (dále jen „ERDF“).

V rámci řádné přípravy OP VVV při uplatnění principu partnerství byla na počátku února 2013 ustavena a jmenována externí tematická pracovní skupina Vzdělávání, jejímiž členy se mj. stali zástupci všech stupňů škol a jejich zřizovatelů, zejména v zastoupení jejich asociací a svazy, včetně odborových. Společně s touto externí skupinou byla zformována, v návaznosti na výše zmíněná lednová opatření náměstka ministra pro vzdělávání, interní pracovní skupina složená z pracovníků MŠMT a jím přímo řízených organizací (tzv. ostatní přímo řízené organizace). Předsedou celé pracovní skupiny Vzdělávání se stal náměstek ministra pro vzdělávání, jeho zástupcem ředitel odboru vzdělávání.

Pracovní skupina vzdělávání se zaměřila na řešení priorit regionálního školství, přičemž vycházela ze současného stavu, výsledků šetření a SWOT analýz, včetně poučení z implementace stávajícího OP VK a navázání na výsledky a výstupy realizovaných projektů. V červnu 2013 byly osloveny samotné školy v rámci plošného pre-screeningu potřeb škol, čímž došlo ke zmapování slabých míst a zájmu škol o finanční podporu z ESF k operativnímu prosazení a upevnění pozitivních změn.

K prosazení identifikovaných potřebných kvalitativních změn bylo ovšem zapotřebí zintenzivnění spolupráce se zřizovateli, resp. nalézání způsobu kooperace a podmínek nezbytné spolupráce při prosazování změn. Zejména se jednalo o zapojení zřizovatelů do přípravy místních a krajských strategií rozvoje vzdělávání, napl-

ňování konceptu celoživotního učení, komunitních škol, až po otázky zjednodušení administrace pro příjemce dotace. Z tohoto postupu je zřejmý důraz ze strany ministerstva na přednostní podporu veřejného regionálního školství. Taktéž bylo započato jednání o zapojení vysokých škol při prohloubení přípravy budoucích pedagogů, bez nichž též nelze potřebné změny prosadit, včetně úprav vzdělávacích programů.

Jak již bylo výše naznačeno, započala i jednání se školami a jejich zřizovateli o co nejučelnější a nejefektivnější implementaci podpory tak, aby neúměrně administrativně nezatěžovala samotné školy. MŠMT proto chce vyjít vstříc masivnějšímu využití šablon, tj. předdefinovaných a naceněných vzorových klíčových aktivit (metoda unit-cost), ze strany škol očekává síťování škol a sdílení dobré praxi při zavádění změn. MŠMT přichází ke zřizovatelům s nabídkou podpory zvyšování kvality vzdělávání, ze strany krajů a obcí očekává zlepšení spolupráce s orgány veřejné správy při péči a obnově vzdělávací infrastruktury a s ní spojených veřejných služeb.

Již z názvu třetí prioritní osy – Rovný přístup ke kvalitnímu předškolnímu, primárnímu a sekundárnímu vzdělávání – a její návaznosti na tematické cíle ESF a investiční priority, v jejichž názvech se objevují termíny jako podpora sociálního začleňování, boj proti chudobě a diskriminaci, prosazování rovných příležitostí, investice do vzdělávání a odborné přípravy, podpora odborného výcviku k získávání dovedností a celoživotního učení, prevence předčasného ukončování školní docházky aj., vyplývá nejen prospěšnost a důležitost pro řešení problémů zřizovatelů škol a školských zařízení, ale i význam synergií a spolupráce s ostatními řídicími orgány operačních programů, kterými jsou zejména Ministerstvo pro místní rozvoj (Integrovaný regionální operační program, zkr. IROP), Ministerstvo práce a sociálních věcí (Operační program Zaměstnanost, zkr. OP Z), či institucemi naplňujícími vládní strategie, např. Agenturou pro sociální začleňování při Úřadu vlády České republiky. V květnu 2013 započaly

aktivně pracovat tzv. minitýmy pod vedením členů interní pracovní skupiny, které postupně upřesňovali zaměření jednotlivých identifikovaných specifických cílů, za přizvání dalších zástupců odborné veřejnosti a za využití výstupů z výše zmíněného červnového pre-screeningu. V říjnu 2013 pak proběhla zásadní tematická pracovní setkání v rámci pracovní skupiny Vzdělávání k jednotlivým specifickým cílům. Na základě zapracování připomínek z těchto tematických jednání byla uzavřena listopadová verze operačního programu.

Třetí prioritní osa OP VVV, zaměřená na regionální školství, má následující specifické cíle:

- ♦ vzdělávání k sociální integraci dětí a žáků se SVP,
- ♦ zvýšení kvality předškolního vzdělávání včetně usnadnění přechodu dětí na ZŠ,
- ♦ zlepšení kvality vzdělávání a výsledků žáků v klíčových kompetencích,
- ♦ rozvoj systému strategického řízení a hodnocení kvality ve vzdělávání,
- ♦ zkvalitnění přípravy budoucích a začínajících pedagogických pracovníků,
- ♦ zvyšování kvality vzdělávání a odborné přípravy včetně posílení jejich relevance pro trh práce.

2.2. Rovný přístup ke vzdělávání

2.2.1 Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Školský zákon deklaruje právo dětem, žákům a studentům (dále jen „žáci“) se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním a sociálním znevýhodněním na vzdělávání. Při hodnocení těchto žáků se vždy přihlíží k povaze postižení nebo znevýhodnění. Na základě postižení či znevýhodnění je také možné v oprávněných případech využít i možnosti prodloužení délky základního, středního a vyššího odborného vzdělávání.

Pokud to vyžaduje zdravotní postižení žáků, je možné pro ně zřídit samostatné školy, nebo v rámci školy vytvořit jednotlivé třídy, oddělení nebo skupiny s upravenými vzdělávacími programy. Žáci se zdravotním znevýhodně-

ním a sociálním znevýhodněním se vzdělávají převážně ve školách běžného vzdělávacího proudu s tím, že při jejich vzdělávání je využíváno diferenciatního přístupu pedagogů. Speciální vzdělávání se poskytuje i žákům zařazeným do škol zřízených při školských zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy.

Speciální vzdělávání se poskytuje žákům, u nichž byly speciální vzdělávací potřeby diagnostikovány na základě speciálně pedagogického, popřípadě psychologického vyšetření školským poradenským zařízením. Doporučení, obsahující návrhy vzdělávacích opatření ve vzdělávání těchto žáků, vystavuje školské poradenské zařízení. Mezi školské poradenské zařízení řadíme pedagogicko-psychologické poradny, speciálně pedagogická centra a střediska výchovné péče.

Pro žáky se speciálně vzdělávacími potřebami se sestavuje a pravidelně vyhodnocuje individuální vzdělávací plán. Tento plán vypracovává škola ve spolupráci se školským poradenským zařízením a zákonným zástupcem žáka či zletilým žákem bezprostředně po jeho nástupu do školy. V rámci tohoto plánu se vymezuje způsob organizace výuky žáka a stanovují se úpravy ve vzdělávání.

Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami probíhá formou:

♦ individuální integrace,

kteřá spočívá v tom, že žák se speciálními vzdělávacími potřebami je začleněn do třídy běžné školy se současným zajištěním nezbytných podpůrných a vyrovnávacích opatření. Individuální integrace je podporována jak ze strany odborníků, tak ze strany rodičů žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, přičemž její úspěšné zavádění je zřejmě zejména na úrovni základního vzdělávání. Kvalitativně vyšším stupněm integrace je inkluzivní vzdělávání, které zahrnuje přijetí všech žáků s nejrůznějšími vzdělávacími bariérami; sociálními, ekonomickými, zdravotními, kulturními a jazykovými do vzdělávacího systému tak, aby mohli dosáhnout v běžné třídě svého vzdělávacího maxima. Inkluzivní vzdělávání tak zamezuje tomu, aby

jakékoliv znevýhodnění či bariéry v učení žáků byly limitujícím faktorem ve vzdělávání, a představuje realizaci rovného přístupu ke vzdělávání v praxi.

♦ skupinové integrace,

kteřá spočívá v tom, že pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami se zřizují školy, nebo v rámci školy jednotlivé třídy, oddělení nebo studijní skupiny s upravenými vzdělávacími programy. Do speciální školy, třídy či oddělení lze zařadit žáky dvou a více ročníků. Speciální třídy existují v mateřských, základních i středních školách.

Pro vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací jsou určeny základní školy, kde jsou žáci individuálně integrováni, případně základní školy praktické. Tito žáci se vzdělávají podle školního vzdělávacího programu, který je vypracován v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání – viz příloha upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením.

Pro přípravu na vzdělávání žáků s těžkým mentálním postižením, více vadami nebo autismem lze zřídit přípravný stupeň základní školy speciální. Do přípravného stupně může nastoupit žák ve věku pěti let nebo žák, kterému byl z důvodu zdravotního postižení povolen odklad povinné školní docházky. O jeho zařazení rozhoduje ředitel školy na žádost zákonného zástupce a na základě písemného doporučení školského poradenského zařízení. Délka přípravy na vzdělávání v přípravném stupni základní školy speciální je jeden až tři školní roky.

Pro vzdělávání žáků se středně těžkou mentální retardací, a těžkou mentální retardací a s postižením více vadami jsou určeny zejména základní školy speciální. V těchto školách jsou žáci vzděláváni podle školního vzdělávacího programu, který je vypracován v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem pro obor vzdělání Základní škola speciální.

Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami zajišťují především pedagogové se speciálním pedagogickým vzděláním, a to zejména v základních školách speciálních a ve školách pro žáky se zdravotním postiže-

ním. Ve školách hlavního vzdělávacího proudu zajišťují vzdělávání integrovaných žáků běžní pedagogové.

Dovednosti pro vzdělávání integrovaných žáků získávají učitelé buď v rámci pregraduální přípravy na učitelskou profesi nebo v rámci postgraduálního vzdělávání či dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. V rámci tohoto vzdělávání učitelé získají kompetence pro pedagogickou způsobilost pro práci s žáky vyžadujícími speciální péči. Pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami je nezbytná spolupráce pedagogických pracovníků, školních psychologů, odborných zdravotních pracovníků, sociálních pracovníků a dalších odborníků.

Jak základní školy a střední školy běžného typu, tak i základní školy speciálně zřízené pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami nabízejí kurzy pro doplnění základního vzdělání. Tyto kurzy jsou určeny osobám, které ukončily povinnou školní docházku a nezískaly odpovídající stupeň vzdělání. Ukončením vzdělávacího programu základního vzdělávání v základní škole speciální získá žák základy vzdělání.

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci D. H. a ostatní proti České republice z roku 2007

Soud ve svém rozsudku ze dne 13. 11. 2007 autoritativně určil, že romské děti jsou v České republice diskriminovány ve svém přístupu ke vzdělání v důsledku jejich nadměrného zařazování do tehdejších zvláštních škol, určených pro děti s mentálním postižením. Tento rozsudek je pro Českou republiku závazný a naše země je povinna tento rozsudek vykonat, což v daném kontextu především znamená, že romské děti nesmějí být nadále v neúměrných počtech vyčleňovány mimo hlavní vzdělávací proud.

MŠMT v roce 2012 zpracovalo Akční plán pro výkon rozsudku Evropského soudu pro lidská práva v případě D. H. a ostatní proti České republice – „Rovné příležitosti“. Tento plán byl v prosinci 2012 představen a projednán ve Výboru ministrů Rady Evropy. Plán byl pozitivně přijat a usnesení k němu bylo schváleno bez pozměňova-

cích návrhů. Do přípravy Akčního plánu byly v pracovní rovině zapojeny další příslušné státní instituce (Úřad vlády České republiky, Ministerstvo spravedlnosti, Veřejný ochránce práv, ČŠI, Agentura pro sociální začleňování) a v konzultativní rovině sekretariát Rady Evropy. Způsob jeho naplnění spočívá zejména v předložení návrhů změn zákonných a podzákonných norem.

Podle tohoto plánu MŠMT zavádí opatření, která mají zabránit jakýmkoliv cestám možné diskriminace a umožnit přísnější kontrolu a metodické vedení na všech stupních poradenského, rozhodovacího a výkonného procesu. Opatření v Akčním plánu souvisejí se snahou zajistit všem dětem bez rozdílu rovný přístup ke vzdělání tak, jak ho garantuje Ústava České republiky i školský zákon.

Akční plán lze chápat jako administrativní plán MŠMT, jehož naplnění spočívá zejména v předložení návrhů změn zákonných a podzákonných norem.

MŠMT si vytyčilo Akčním plánem sedm klíčových opatření:

- ♦ zavést evidenci počtu žáků vzdělávajících se podle „Rámcového vzdělávacího programu pro základní školy s přílohou upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením“ (RVP ZV-LMP) – již v roce 2013,
- ♦ zjistit počet romských žáků vzdělávajících se podle RVP ZV-LMP,
- ♦ zavést supervizi nad diagnostikou a poradenskými zařízeními,
- ♦ revidovat diagnostické nástroje (pro diagnostiku LMP),
- ♦ upravit vyhlášku ke vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných (č. 73/2005) nejpozději od školního roku 2014,
- ♦ revidovat přílohu RVP ZV-LMP,
- ♦ pravidelně svolávat Stálé fórum nevládních organizací k otázce rovných příležitostí ve vzdělávání (proběhla čtyři setkání).

Veškerá shora uvedená opatření MŠMT přijalo a realizuje s cílem odstranění možných nedostatků, které by

mohly bránit začlenění romských dětí do integrovaného hlavního vzdělávacího proudu.

2.2.2 Školská poradenská zařízení a školní poradenská pracoviště

Školská poradenská zařízení

- ♦ **Pedagogicko-psychologické poradny** – řeší převážně problematiku žáků se specifickými poruchami učení, specifickými poruchami chování, zdravotním znevýhodněním, s rizikem školní neúspěšnosti, s rizikovým chováním; zjišťují školní zralost; poskytují metodickou podporu běžným ZŠ a SŠ; zajišťují prevenci rizika vzniku sociálně patologických jevů ve školách.
- ♦ **Speciálně pedagogická centra** – poskytují poradenské služby k problematice žáků se zdravotním postižením, případně žáků se zdravotním znevýhodněním; poskytují metodickou podporu školám (především školám s integrovanými žáky).
- ♦ **Střediska výchovné péče** – částečně poskytují poradenské služby, primárně zajišťují preventivně výchovnou péči.

Školní poradenská pracoviště

- ♦ **základní varianta:** výchovný poradce, školní metodik prevence,
- ♦ **rozšířená varianta:** výchovný poradce, školní metodik prevence, školní speciální pedagog a/nebo školní psycholog.

Pedagogicko-psychologické poradenství zahrnuje systém služeb, které poskytují školy a školská poradenská zařízení dětem a žákům ve věku zpravidla od tří let do ukončení vzdělávání na střední, resp. vyšší odborné škole, jejich zákonným zástupcům, učitelům a ostatním pedagogickým pracovníkům. Hlavním trendem pedagogicko-psychologického poradenství byl v roce 2013 důraz na zajištění rovných příležitostí ve vzdělávání cestou inkluze žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, posílení a zkvalitnění poradenských služeb pro žáky se sociálním

znevýhodněním. I v tomto roce pokračoval trend posilování poradenských služeb poskytovaných ve školách i prostřednictvím projektu ESF RAMPS VIP III (dále jen „RAMPS“). Současně byla pozornost věnována diagnostickým a intervenčním procesům, které mají směřovat ke zkvalitnění a zpřesnění poradenské práce ve školství.

Pokračují práce na revizi standardních činností pro pedagogicko-psychologické poradny (dále jen „PPP“), speciálně pedagogická centra (dále jen „SPC“) a pro poradenské činnosti školy. Prostřednictvím projektu RAMPS pokračují činnosti směřující k vytvoření mechanismů pro zajištění srovnatelné úrovně poradenských služeb ve všech krajích České republiky. Velká pozornost se věnuje ochraně práv uživatelů poradenských služeb, kdy formou informovaného souhlasu jsou uživatelé služeb podrobně seznámeni s charakterem služby, s jejími cíli a z toho plynoucími závěry, které přinášejí klientovi řadu pozitiv, ale i případných změn, které mohou znamenat zvýšené nároky na klienta. Klientovi je garantována ochrana osobních údajů v souladu se zákonem č. 101/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Pokračovaly práce na Katalogu podpůrných opatření pro žáky, u kterých charakter jejich obtíží vyžaduje úpravy v procesu jejich vzdělávání a vydefinování konkrétních mechanismů podpory. Vydefinování stupňů podpůrných opatření bude sloužit jako podklad pro legislativní změny v systému poskytování poradenských služeb. Pozornost je věnována široké skupině žáků se specifickými poruchami učení a chování, faktorům školní zralosti a sociokulturního znevýhodnění, problematice vad řeči, specifickým poradenství pro cizince, mimořádně nadaným žákům a žákům se všemi typy zdravotního postižení.

Postupně jsou zpracovávána metodická doporučení pro psaní zpráv ze speciálně pedagogického a psychologického vyšetření ve školských poradenských zařízeních, pro tvorbu doporučení pro školní práci. Jsou zpracovávány postupy práce s dynamickou diagnostikou, byl vytvořen a ověřován Školní podpůrný program na podporu inklu-

zivního modelu vzdělávání, který předpokládá širokou podporu školních a školských poradenských služeb.

Pro pomoc poradenským zařízením v oblasti pedagogicko-psychologických intervencí a postupů při diagnostice mimořádného nadání, ale i v dalších aspektech pedagogicko-psychologické práce s těmito žáky, a pro koordinaci aktivit škol, které v rámci individuálních či skupinových integrací nabízejí specializované vzdělávací příležitosti skupině mimořádně nadaných žáků, pracuje při Národním ústavu pro vzdělávání (dále jen „NÚV“) skupina tzv. „krajských koordinátorů péče o nadané žáky ve školských poradenských zařízeních“. Jejimi členy jsou vybraní odborníci z PPP a SPC, kteří procházejí rozsáhlým systémem vzdělávání v různých aspektech problematiky péče o nadané, participují na standardizaci nástrojů pro diagnostiku mimořádného nadání, na výzkumných aktivitách v této oblasti apod. Kromě své koordinační role také působí na poli dalšího vzdělávání – své nově získané informace v problematice péče o nadané žáky šíří mezi svými kolegy v poradenství a školí také učitele mateřských, základních a středních škol. V rámci NÚV vzniklo v roce 2013 oddělení diagnostických a intervenčních nástrojů. Oddělení se zabývá tvorbou psychologických, speciálně pedagogických i pedagogických nástrojů diagnostiky a intervence. Součástí práce oddělení je mapování stavu užívaných nástrojů, komunikace s vydavateli testů, odbornými pracovišti a jednotlivými odborníky za účelem spolupráce a podpory při sběru dat. Dále se věnuje dohledávání chybějících nástrojů i odpovídajících postupů, zajištění standardizačních a adaptačních studií, vývoji a adaptaci nástrojů intervence a diagnostiky.

Zjišťování ČŠI zaměřené na žáky s LMP ukázalo, že ve školním roce 2012/13 bylo ve školských poradenských zařízeních diagnostikováno celkem 10 235 klientů s LMP, z toho dvě třetiny v SPC, jedna třetina v PPP. Na jednu PPP však v průměru připadalo více klientů s LMP než na SPC (cca 82 klientů na jednu PPP, 76 klientů na jedno SPC). K přešetření původní diagnózy LMP došlo u 7 822 klientů (76,4%). Mezi nejčastěji používané dia-

gnostické nástroje patřil WISK III, Stanfordský Binetův inteligenční test, SON-R, Woodcock–Johnson IE.

Velká pozornost byla věnována asistenčním službám ve vzdělávání, asistenti vytvářeli podporu žákům se speciálními vzdělávacími potřebami, zejména u žáků s těžkým zdravotním postižením pomáhali při řešení výukových a výchovných obtíží se žákem včetně domácí přípravy na školu. Největší počet asistentů pedagoga byl přidělen k žákům s poruchami autistického spektra a s poruchami chování.

Postavení asistentů pedagoga je však dosud nesystémové, protože jejich přítomnost ve škole je vázána na objem finančních prostředků kraje, které jsou na tyto služby k dispozici. Ukazuje se potřeba nastavení jednotných pravidel jak financování, tak i přidělování asistenčních služeb. Je potřeba posílit odborné kompetence asistentů a zajistit jejich metodické vedení. Problematikou se zabývá projekt ESF Systémová podpora inkluzivního vzdělávání v České republice.

Byl ukončen Projekt DIS – „Diagnostika dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami“, který započal 2. 9. 2010, a jehož hlavním cílem bylo rozšířit, zkvalitnit a doplnit nástroje pro psychologickou, pedagogickou a speciálně pedagogickou diagnostiku dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (dále jen „SVP“), včetně žáků se sociokulturním znevýhodněním a žáků s mimořádným kognitivním nadáním.

Trend posouvání poradenských služeb ke klientovi ve škole pokračoval i v roce 2013. Na školách působilo okolo 400 školních psychologů a 670 speciálních pedagogů. V rámci projektu ESF RAMPS působilo 257 školních psychologů a školních speciálních pedagogů. Služby byly poskytovány zejména ve velkých školách, ve školách které vzdělávají problematické skupiny žáků ve všech krajích České republiky. Odborníci ve školách se orientovali především na poskytování poradenských služeb žákům, kteří vyžadují vytváření podpůrných opatření, jejich činnost byla metodicky koordinována 41 metodiky, přípra-

vena byla řada vzdělávacích programů, včetně programů zaměřených na poskytování supervize. Poradenské služby ve školách se orientovaly na práci se třídou, na prevenci rizikového chování a na poskytování kariérového poradenství, na spolupráci se zákonnými zástupci žáků, poskytování metodické podpory pedagogickým pracovníkům škol.

Školská poradenská zařízení zahrnovala síť pedagogicko-psychologických poraden, kterou tvořilo celkem 42 právních subjektů. Dostupnost PPP je v celé České republice poměrně dobrá, ve většině krajů je snaha přibližovat služby poraden klientům také zřizováním odloučených pracovišť, jejichž počet stoupl v průběhu roku 2013 z 87 na 90. I nadále však zůstává problémem počet odborných pracovníků v jednotlivých poradnách, zejm. psychologů a speciálních pedagogů, který v některých PPP nedostačuje nárůstu požadavků na služby těchto zařízení. Přestože celkový počet odborných pracovníků v PPP vzrostl, počet psychologů oproti předchozímu roku mírně poklesl a počet speciálních pedagogů zůstal zachován. Stoupl celkový počet klientů PPP, a to z 182 176 na 184 262, počet klientů, kterým bylo vydáno doporučení k maturitní zkoušce pro žáky se SVP, a to z 3 491 na 3 617, z toho 3 254 jsou žáci se SPUCH. Je patrný nárůst počtu klientů se závažnějšími problémy, kterým je poskytována dlouhodobější péče. Došlo i k nárůstu individuálních činností poskytovaných směrem k zákonným zástupcům, a to z 120 748 na 126 173. Pokračoval také trend metodické práce poraden s učiteli, zejména narostl počet konzultací s pedagogy v oblasti problematiky integrací a vzdělávání žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí. Ve struktuře klientů je patrný zejména další nárůst poměrného zastoupení žáků se zdravotním postižením a dalšími speciálními vzdělávacími potřebami a předškolních dětí. Přibývá požadavků na řešení problémů ve školním prostředí, zvláště pak v souvislosti s agresivním a nepřizpůsobivým chováním, dále přibývá také

počet klientů s problematickým rodinným zázemím a s psychiatrickými diagnózami. Nejčastějším důvodem žádosti o poskytnutí služby předškolním dětem bylo zjištění školní zralosti, u žáků základních škol pak výukové problémy, u žáků středních škol byly na prvním místě výukové problémy, které výrazně převažovaly nad výchovnými a profesní orientací.

SPC jsou zastoupena na území České republiky nerovnoměrně v počtu 101 právních subjektů s 37 odloučenými pracovišti. Odloučená pracoviště mají význam zejména z důvodu lepší dostupnosti služeb. Nejvíce SPC je na území Hlavního města Prahy (18 center), sedm center je v Brně, čtyři centra jsou v Plzni a Českých Budějovicích, ve Zlíně, tři jsou v Liberci, Olomouci, Ostravě a Valašském Meziříčí, dvě jsou v Opavě, Frýdku Místku a Prostějově a dále jsou zastoupena obvykle po jednom centru, většinou zřizována při školách vzdělávajících žáky s různými druhy zdravotního postižení. Kraji je zřizováno 70 % SPC. Vzhledem k tomu, že se v systému vzdělávání a poradenských služeb zvyšuje počet žáků s těžkým a kombinovaným postižením, jsou rozšiřovány služby SPC pro děti a žáky s kombinovaným postižením a postupně je zajišťována i metodická podpora poradenských pracovníků pro práci s těmito klienty. Celkový počet klientů SPC stoupl oproti předchozímu roku z 65 392 na 70 543. Pokračuje trend rozšiřování kompetencí SPC – z původně přesně vymezeného zaměření SPC na jeden druh zdravotního postižení klientů rozšiřují SPC služby i na další druhy zdravotního postižení. SPC již tedy není možno striktně členit podle druhu zdravotního postižení klientů, kterým poskytují služby. SPC se specializují na klienty s mentálním postižením, s tělesným postižením, se sluchovým postižením a s kombinovanými vadami, dále se zrakovým, sluchovým a řečovým postižením, s autismem. V Praze je zřízeno SPC, které se specializuje na jedince s poruchami chování. Speciální pedagogové v SPC zajišťují diagnostiku, metodické vedení rodičů a učitelů integrovaných žáků, a to jak na pracovišti SPC,

tak v terénu (v rodině či ve škole). Ve školách probíhají náslehy ve třídách a následné konzultace IVP za účasti třídních učitelů, výchovných poradců, vedení školy a zákonných zástupců žáka. Dále speciální pedagogové vypracovávají návrhy IVP, odborné podklady pro integraci, zjišťují a doporučují úpravu prostředí v běžných školách, či vřazení do speciálních škol. Vypracovávají zprávy z vyšetření a doporučení pro další práci s žáky. Metodicky vedou učitele, v případě potřeby instruují učitele v používání speciálně pedagogických metod, pomůcek.

2.2.3 Primární prevence rizikového chování dětí a mládeže

MŠMT má stěžejní roli při uplatňování školní primární prevence rizikových projevů chování u dětí a mládeže v České republice. V oblasti protidrogové primární prevence bylo MŠMT usnesením vlády č. 549/2003, o posílení národní protidrogové politiky a současně zákonem č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, pověřeno financováním a koordinací činností v oblasti primární protidrogové prevence ve školách a školských zařízeních. MŠMT v oblasti prevence rizikového chování plní několik stěžejních úkolů. Jednak je to stanovování základních strategií v daných oblastech, stanovení priorit na budoucí období, podpora vytváření vazeb a struktury subjektů realizujících či spolupodílejících se na vytyčených prioritách a v neposlední řadě podpora vytváření materiálních, personálních a finančních podmínek nezbytných pro vlastní realizaci prevence ve školství, včetně nezbytné metodické podpory subjektů působících v primární prevenci.

Problematika rizikového chování je ošetřena v těchto dokumentech MŠMT:

- ♦ Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013–2018,

- ♦ Metodické doporučení k primární prevenci rizikových projevů chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních,
- ♦ Metodický pokyn MŠMT k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních.

MŠMT v roce 2013 vydalo **Národní strategii primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období na období 2013–2018**. Strategie je zveřejněna na webových stránkách MŠMT. Dále v roce 2013 vydalo nový **Metodický pokyn MŠMT k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních**.

Koordinaci aktivit v oblasti primární prevence rizikového chování u dětí a mládeže MŠMT zabezpečuje ve spolupráci s krajskou institucionální úrovní – krajskými školskými koordinátory prevence, na úrovni bývalých okresů prostřednictvím PPP – metodiků prevence a zároveň v úzké vazbě na činnost samotných primárních uživatelů a realizátorů programů primární prevence rizikového chování škol a školských zařízení – školních metodiků prevence. Díky takto nastavenému vertikálnímu systému vedení má MŠMT vytvořen stabilní systém koordinace a řízení od úrovně státní, přes samosprávné, až po úroveň místní.

V roce 2013 se realizovaly dvě odborné konference pro krajské školské koordinátory prevence, metodiky prevence v PPP a školní metodiky prevence, pracovní porada pro krajské školské koordinátory prevence (porada byla zaměřena na vzájemné předávání informací a koordinaci spolupráce v oblasti primární prevence), dále pak odborné semináře pro žadatele o dotace pro oblast primární prevence v Praze a v Brně (čtyři semináře).

MŠMT každoročně v rámci dotační politiky vyčleňuje ze svého rozpočtu částku cca 20 mil. Kč určenou na protidrogovou prevenci a prevenci kriminality a jiných rizikových forem chování. MŠMT vydalo na období 2013–2018 novou **Metodiku MŠMT pro poskytování dotací ze státního rozpočtu na realizaci aktivit v oblasti prevence rizikového chování v období 2013–2018**. Na rok 2013 re-

sort vyčlenil ze svého rozpočtu 20 mil. Kč. V rámci tohoto dotačního programu byly podpořeny zejména programy dlouhodobé primární prevence rizikových forem chování dětí a mládeže, projekty evaluace potřebnosti, dostupnosti a efektivnosti služeb, projekty zaměřené na poskytování odborných a ověřených informací a vzdělávání odborné či laické veřejnosti. Příjemci dotací byly školy, školská zařízení a nestátní neziskové organizace, které pracují s dětmi a mládeží. V červnu 2013 bylo vyhlášeno v rámci tohoto programu dotační řízení na rok 2014.

V roce 2012 byly schváleny Standardy odborné způsobilosti programů primární prevence a na základě jejich schválení byl v roce 2013 znovuoobnoven proces certifikace programů primární prevence. Původní systém certifikací byl zúženě zaměřený pouze na oblast protidrogové politiky, což nekorrespondovalo plně s potřebami školského terénu v rámci České republiky. Na základě toho obnovený proces je zaměřen na programy orientované na všechny typy rizikového chování, které se ve školním prostředí vyskytují. Organizací certifikačního procesu byl pověřen Národní ústav pro vzdělávání, kde bylo zřízeno Pracoviště pro certifikaci. Certifikace odborné způsobilosti poskytovatelů programů školské primární prevence znamená odborné posouzení a formální uznání, že program odpovídá stanoveným kritériím kvality (vymezeným ve výše uvedených standardech). Udělená certifikace garantuje kvalitu programů a současně je nezbytnou podmínkou státní podpory v oblasti primární prevence na státní i regionální úrovni. Pro školy je certifikát důležitý, díky udělené certifikaci má škola státem garantovanou odbornou úroveň daného programu, která je srovnatelná na celém území České republiky.

2.3. Maturitní zkouška v roce 2013 a připravované změny

Legislativní úprava maturitní zkoušky

Konání maturitní zkoušky v roce 2013 ovlivnilo několik zásadních legislativních změn v celkové koncepci maturitního modelu, zakotvených v zákoně č. 370/2012 Sb., kterým

byl novelizován školský zákon. Základní změny v nastavení modelu maturitní zkoušky od roku 2013 jsou tyto:

- ♦ přechod k jedné úrovni obtížnosti všech zkoušek společné části,
- ♦ zachování dvou povinných zkoušek společné části,
- ♦ omezení portfolia zkušebních předmětů pro nepovinné zkoušky,
- ♦ návrat k hodnocení písemných prací z českého jazyka a literatury učiteli v kmenových školách,
- ♦ zkrácení termínů pro předávání výsledků zkoušek žákům.

Zákonem provedené změny reflektovala také vyhláška č. 371/2012 Sb., kterou byla s účinností k 9. 11. 2012 novelizována vyhláška č. 177/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Úprava maturitní zkoušky

V roce 2011 a 2012 mohli maturanti konat povinné zkoušky společné části ve dvou úrovních obtížnosti (základní a vyšší) na základě svého vlastního rozhodnutí. Vyšší úroveň obtížnosti si však volilo jen malé procento maturantů, nenaplnila se ani původní očekávání, že úspěšně zvládnuté zkoušky ve vyšší úrovni budou obecně využívaným kritériem při přijímacím řízení ke studiu na vysokých školách. Navíc nastavený dvouúrovňový maturitní model se po dvouleté zkušenosti jevil jako náročný po organizační, administrativní i finanční stránce.

V roce 2013 proto skládali žáci všech oborů vzdělání maturitní zkoušky ve společné (tj. státem zadávané) části pouze v jedné (původně základní) úrovni obtížnosti. První povinnou zkouškou byl zkušební předmět český jazyk a literatura, druhou povinnou zkoušku žáci volili mezi matematikou a cizím jazykem, který je ve škole vyučován (výběr je z pěti cizích jazyků: anglický, německý, ruský, francouzský, španělský). Dále mohl každý žák ve společné části zvolit až dvě nepovinné zkoušky, ale pouze z portfolia zkušebních předmětů pro zkoušky povinné (zrušeny tak byly nepovinné zkušební předměty fyzika, chemie,

biologie, zeměpis, občansko-společenskovědní základ, dějiny umění a dějepis).

Na základě doporučení členů expertní komise pro revizi modelu maturitní zkoušky i četných požadavků pedagogické veřejnosti bylo od jarního zkušebního období 2013 upuštěno od anonymizovaného hodnocení písemných prací z českého jazyka a literatury centrálními hodnotiteli, kteří byli proškoleni metodiky Centra pro zjišťování výsledků vzdělávání (Centrum). Písemné práce z českého jazyka a literatury byly hodnoceny podle jednotných kritérií a metodických pokynů Centra a opravovali je certifikovaní hodnotitelé – učitelé češtiny v příslušných středních školách, kde písemnou práci z českého jazyka a literatury žák konal.

Náklady na přípravu maturitní zkoušky

Roční provozní náklady na centrální zajištění obou zkušebních období konání společné části maturitní zkoušky v roce 2013 činily 161 545 tis. Kč. Při realizaci cca 220 tis. zkoušek a cca 460 tis. dílčích zkoušek činí průměrné náklady na jednu zkoušku zhruba 730 Kč a na jednu dílčí zkoušku zhruba 350 Kč.

Průběh maturitní zkoušky

Maturitní zkoušky se v jarním zkušebním období 2013 uskutečnily ve školách v následujících termínech: zkoušky profilové části 1. 4. až 10. 6. 2013; ústní dílčí zkoušky společné části z českého jazyka a literatury a z cizích jazyků od 16. 5. do 10. 6. 2013; didaktické testy a písemné práce společné části od 2. do 9. 5. 2013. K zajištění zkoušek bylo pro jarní zkušební období připraveno celkem 21 didaktických testů a dalších 91 jejich mutací pro jednotlivé typy přiznaného uzpůsobení podmínek pro konání maturitní zkoušky, resp. jazykových mutací pro žáky škol s polským vyučovacím jazykem. Na centrálním zajištění písemných zkoušek společné části maturitní zkoušky ve školách se podílelo 1 323 školních maturitních komisařů, 389 centrálních hodnotitelů písemných

práci z cizích jazyků a 345 raterů (posuzovatelů otevřených úloh).

Maturitní zkoušky v podzimním zkušebním období 2013 se uskutečnily ve školách v následujících termínech: zkoušky profilové části v období 2. až 20. 9. 2013; ústní dílčí zkoušky společné části z českého jazyka a literatury a z cizích jazyků od 11. do 20. 9. 2013; didaktické testy a písemné práce společné části od 2. do 9. 9. 2013. Písemné zkoušky společné části maturitní zkoušky v podzimním zkušebním období roku 2013 proběhly ve 195 spádových školách. Ke zkouškám společné části MZ se přihlásilo celkem 20 661 žáků. Dílčí zkoušky konané ústní formou před zkušební maturitní komisí konali žáci ve svých „kmenových“ školách. Na centrálním zajištění písemných zkoušek společné části maturitní zkoušky ve spádových školách se podílelo 196 školních maturitních komisařů, 82 centrálních hodnotitelů písemných prací z cizích jazyků a 75 raterů.

Hodnocení společné části maturitní zkoušky

Hodnocení písemných prací proběhlo v jarním i podzimním zkušebním období 2013 z hlediska termínového, logistického a administrativního bez výraznějších problémů. U hodnocení písemných prací z cizích jazyků bylo díky využití tzv. anonymizovaného centrálního hodnocení, kdy žákovi písemnou práci nemohl hodnotit pedagogický pracovník ze školy, v níž se žák vzdělával, dosaženo vysoké míry nezávislosti a srovnatelnosti.

V hodnocení písemných prací z českého jazyka a literatury, které hodnotili učitelé jmenovaní ředitelem školy, docházelo v některých případech k nadhodnocení výkonu žáků, zvláště u písemných prací těsně pod minimální hranici úspěšnosti, které byly nadhodnoceny tak, aby žák uspěl.

Co se týká didaktických testů, v jarním zkušebním období 2013 bylo prostřednictvím elektronického systému validace vyhodnoceno celkem 983 tis. otevřených testových úloh, v podzimním zkušebním období pak

163,9 tis. úloh. Spolehlivost manuálního hodnocení je založena zejména na tom, že každá otevřená úloha je hodnocena dvěma hodnotiteli (rateri) a v případě neshody rozhoduje o výsledném hodnocení rozhodčí hodnotitel.

Přezkoumání výsledku hodnocení a průběhu zkoušek maturitní zkoušky

Každý, kdo konal závěrečnou zkoušku, zkoušku profilové části maturitní zkoušky nebo dílčí zkoušku společné části maturitní zkoušky formou písemné práce a ústní formou anebo byl z konání těchto zkoušek vyloučen, mohl písemně požádat krajský úřad o přezkoumání průběhu a výsledku této zkoušky nebo rozhodnutí o vyloučení, a to do 20 dnů ode dne, kdy skončilo období konání zkoušky nebo dílčí zkoušky, jíž se žádost týkala. Každý, kdo konal dílčí zkoušku společné části formou didaktického testu, mohl písemně požádat MŠMT o přezkoumání výsledků nejpozději do 20 dnů po skončení období vyhrazeného pro konání příslušné dílčí zkoušky.

Žádost o přezkoumání výsledku didaktického testu podalo v jarním zkušebním období celkem 2 459 žáků, a to k 2 476 dílčím zkouškám. Krajským úřadům bylo adresováno 720 žádostí žáků o přezkoumání výsledku dílčích zkoušek společné části, které se týkaly celkem 831 písemných prací a 10 ústních zkoušek.

Centrum doporučilo MŠMT rozhodnout o kladném vyřízení 49 didaktických testů, tedy v 1,98 % podaných žádostí, krajským úřadům doporučilo rozhodnout o kladném vyřízení žádosti ve 100 případech, tedy v 12,03 % podaných žádostí. Žádost o přezkoumání výsledku didaktického testu podalo v podzimním zkušebním období celkem 800 žáků, a to k 827 dílčím zkouškám. Krajským úřadům bylo adresováno 249 žádostí žáků o přezkoumání výsledku dílčích zkoušek společné části, které se týkaly 285 písemných prací a pěti ústních zkoušek. Centrum doporučilo MŠMT rozhodnout o kladném vyřízení u 11 didaktických testů, tedy v 1,33 % podaných žádostí, krajským úřadům doporučilo rozhodnout o kladném

vyřízení žádosti v 15 případech, tedy v 5,26 % podaných žádostí.

Výsledky maturitní zkoušky

Z celkového počtu 92,3 tis. žáků, kteří se přihlásili v jarním zkušebním období ke konání maturitní zkoušky v řádném termínu, maturitní zkoušku nekonalo 10,4 tis., tj. 11,3 %. Meziročně tento podíl vzrostl o celý 1 procentní bod (v roce 2011: 10,5 %, v roce 2012: 10,3 %). Z celkem 81,9 tis. žáků, kteří maturitní zkoušku v jarním zkušebním období konali, uspělo pouze 65,6 tis., neuspělo pak 16,2 tis. Celkově z těch, kteří v době podání přihlášek k maturitní zkoušce aspirovali na úspěšné složení maturity, tak v prvním termínu, tj. v jarním zkušebním období, maturitu nezískalo 26,6 tis. Čistá neúspěšnost těch, kteří zkoušku konali, tedy činí 19,8 %, hrubá neúspěšnost těch, kteří se k maturitní zkoušce přihlásili, je téměř 29 %.

Celkový podíl neúspěšných meziročně velmi mírně klesl, významněji se však změnil poměr mezi nepřipustitelnými k maturitní zkoušce a těmi, kteří zkoušku konali neúspěšně (rok 2012: 35 %:65 %, rok 2013: 39 %:61 %).

Mezioborové rozdíly v průměrné neúspěšnosti u maturitní zkoušky byly zcela zásadní. V jarním zkušebním období roku 2013 se pod celorepublikovým průměrem neúspěšnosti (cca 29 %) umístila pouze gymnázia (5-10 %), lycea (cca 15 %), obchodní akademie (cca 26 %), v pásmu republikového průměru pak umělecké obory (29 %), technické obory a pedagogické a humanitní obory SOŠ⁹ (32 %). V oborech nástavbového studia a netechnických

oborech SOU¹⁰ naopak maturitní zkoušku nevykonala úspěšně více než polovina žáků přihlášených k maturitní zkoušce. Žáci ostatních oborů SOŠ a SOU vykázali neúspěšnost od 35 do 45 % přihlášených.

Neúspěšnost žáků konajících maturitní zkoušku činila v jarním zkušebním období 2013 téměř 20 %. V gymnaziálních, resp. lyceálních oborech vzdělání u maturity propadlo zhruba 5 %, resp. 10 % žáků. V pásmu republikového průměru (17–22 %) se pohybovaly obchodní akademie, umělecké a technické obory SOŠ. Nejhorší situace byla v nástavbovém studiu (okolo 41 %) a v netechnických oborech SOU (37 %).

V meziročním srovnání se ve většině oborů vzdělání neúspěšnost mírně snížila, výjimkou je pouze meziroční nárůst u technických oborů nástavbového studia a v zemědělských oborech SOŠ.

Dominantním zdrojem neúspěšnosti u maturitní zkoušky je neúspěšnost ve společné části maturitní zkoušky. Výjimkou jsou pouze gymnázia, kde je neúspěšnost u zkoušek profilové části zpravidla mírně vyšší než u zkoušek společné části.

Zkoušky společné části v jarním zkušebním období 2013 nezvládlo v průměru 16 % žáků, kteří zkoušku konali. V případě gymnázií, resp. lyceí šlo o 2,5 %, resp. o 7 %, v obchodních akademiích, v uměleckých a technických oborech od 13 do 15 %. Skupinu extrémně rizikových oborů tvoří již tradičně obory nástavbového studia (v netechnických oborech neuspělo téměř 40 % žáků) a netechnické obory SOU (36 %). Zdravotnické a zemědělské obory SOŠ a technické obory SOU vykázaly 27% neúspěšnost. Průměrná neúspěšnost v profilové části maturitní zkoušky se na gymnáziích pohybuje od 2 do 4 % a v lyceích okolo 5 %. V ostatních oborech SOŠ, SOU a nástavbového studia pak průměrné hodnoty neúspěšnosti oscilují mezi 6 a 7 %, s výjimkou náročnějších technických oborů SOŠ (11 %), SOU (10 %) a nástavbového studia (9 %).

Povinná maturitní zkouška z českého jazyka a literatury je komplexní zkouškou skládající se ze tří dílčích zkou-

⁹ Obory SOŠ – obory kategorie M (podle Nařízení vlády č. 211/2010 Sb., o soustavě oborů v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů, Příloha č. 1).

¹⁰ Obory SOU – obory kategorie L, v případě, že pořadové číslo začíná číslicemi 0 až 4 (podle Nařízení vlády č. 211/2010 Sb., o soustavě oborů v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů, Příloha č. 1).

šek – didaktického testu, písemné práce a ústní zkoušky před zkušební maturitní komisí. Dílčí zkouška konaná formou didaktického testu probíhá dle centrálního zadání a její výsledky jsou rovněž centrálně vyhodnocovány. U dílčí zkoušky konané formou písemné práce žák vybírá jedno z deseti centrálně stanovených zadání. V roce 2011 a v roce 2013 byla zkouška vyhodnocována hodnotiteli z řad učitelů kmenových škol žáků, v roce 2012 bylo vyhodnocení této dílčí zkoušky provedeno centrálně nezávislými hodnotiteli. Dílčí ústní zkouška probíhá podle zadání (pracovního listu) připraveného školou dle jednotné, centrálně stanovené metodiky. Hodnocení zkoušky probíhá rovněž podle jednotné, centrálně stanovené metodiky.

Průměrná neúspěšnost žáků, kteří komplexní zkoušku z českého jazyka a literatury konali, činila v jarním zkušebním období 2013 cca 6,3 %. Meziročně neúspěšnost u zkoušky z českého jazyka literatury klesla o téměř 4 procentní body. Maturanti v gymnáziích a lyceích neměli se zkouškou z českého jazyka a literatury prakticky žádné problémy – neúspěšnost se zde pohybovala od 0,8 do 2,3 %. Pod úrovní republikového průměru se svou neúspěšností dostali ještě maturanti v obchodních akademiích, v uměleckých a technických oborech SOŠ. Deseti-procentní hranici čisté neúspěšnosti překročili pouze žáci nástavbového studia a netechnických oborů SOU. Ostatní obory vzdělání vykazaly neúspěšnosti mezi 8 a 10 %.

Maturitní zkouška z matematiky je jedinou povinnou zkouškou společné části, která se koná pouze formou didaktického testu. Test je jednotným centrálním nevariantním zadáním a zkouška je centrálně vyhodnocována. Na rozdíl od ostatních didaktických maturitních testů je test z matematiky výrazně otevřenější, tj. obsahuje vysoký podíl úloh, u nichž žák řešení vytváří a nevybírá z nabídky možných variant. Matematika je volitelným předmětem druhé povinné maturitní zkoušky; v roce 2013 si ji zvolilo 39 % maturantů. Čistá neúspěšnost žáků konajících zkoušku z matematiky dosáhla v jarním zkušebním období 2013 hodnoty 20,6 %. Ve srovnání s předchozím rokem se tak

zvýšila o jednu čtvrtinu, tj. o 4,2 procentního bodu, a v porovnání s rokem 2011 o zhruba třetinu. Maturitní zkouška z matematiky tak posiluje svůj selektivní charakter zejména v rizikových a vysoce rizikových oborech vzdělání.

K nárůstu neúspěšnosti došlo navzdory meziročnímu poklesu volby matematiky i zrušení zkoušky vyšší úrovně obtížnosti za situace, kdy absolutní náročnost testu byla srovnatelná s náročností testů předchozích dvou ročníků maturitní zkoušky. Nejdynamičtější meziroční nárůst neúspěšnosti je zřejmý v technických oborech SOŠ, SOU i nástavbového studia, naopak za mírný lze označit růst neúspěšnosti v těch oborech, v nichž se v roce 2013 významně snížila volba matematiky jako předmětu druhé povinné zkoušky (obchodní akademie, lycea, netechnické obory SOU), nebo v oborech, kde je podíl volby matematiky tradičně velmi malý (umělecké, zdravotnické, pedagogické a humanitní obory SOŠ). Žáků gymnázií se zvýšení neúspěšnosti prakticky netýkalo. Průměrnou neúspěšnost pod úrovní republikového průměru vykazala vedle gymnázií (cca 2 %) také lycea (pod 8 %), technické obory SOŠ (12,5 %) i obchodní akademie (mírně pod 20 %). V oborech SOŠ, SOU a nástavbového studia, jejichž absolventi tvoří téměř polovinu všech maturantů, se čistá neúspěšnost žáků konajících maturitu z matematiky pohybovala od 29 do 59 %. Za vysloveně extrémní lze považovat neúspěšnost žáků netechnických oborů SOU a nástavbového studia a zdravotnických oborů SOŠ (48–59 %).

Cizí (anglický, německý, ruský, francouzský, španělský) jazyk je volitelným předmětem druhé povinné zkoušky a při volbě alternují matematiku. Maturitní zkoušky z cizích jazyků ověřují jazykové dovednosti a znalosti na úrovni B1 podle Společného evropského jazykového rámce pro jazyky (SERRJ), mezní hranice její úspěšnosti je však nastavena mírněji.

Zkouška z cizího jazyka je jako český jazyk a literatura komplexní zkouškou složenou z didaktického testu, písemné práce a ústní zkoušky. Dílčí zkoušky konané formou didaktického testu probíhají dle centrálního zadání

a jejich výsledky jsou rovněž centrálně vyhodnocovány. K hodnocení písemných prací externími hodnotiteli nezávislými na škole se přistoupilo počínaje rokem 2012. Zadáání písemné práce nemá variantní podobu a všichni žáci pracují podle jednotného zadání. Zadání ústní zkoušky je připraveno centrálně, zkouška probíhá před zkušební komisí a je vyhodnocována dle jednotné centrálně stanovené metodiky.

Nejčastější volbou pro druhou povinnou zkoušku společně části maturitní zkoušky je anglický jazyk. V roce 2013 si jej zvolilo 51 % všech maturantů. Průměrná neúspěšnost maturitní zkoušky z angličtiny činila v jarním zkušebním období roku 2013 pouhých 6,3 %. Od roku 2011 úspěšnost zkoušky setrvala a rovnoměrně stoupá, a to zhruba o 0,8 až 1 procentní bod ročně. Neúspěšnost žáků gymnázií u maturitní zkoušky z angličtiny dosáhla v roce 2013 úrovně 0,7 %. Neúspěšnost pod hranici republikového průměru vykázali i žáci lyceí (2,4 %), technických oborů SOŠ, obchodních akademií i technické oborů SOU. Nad úroveň dvojnásobku průměrné republikové neúspěšnosti zůstaly netechnické obory SOU (15 %), technické a netechnické obory nástavbového studia (16 % a 22 %). V celorepublikovém měřítku je neúspěšnost alternativní matematiky ve srovnání s angličtinou více než trojnásobná a na úrovni jednotlivých oborových skupin 2,5krát až 5krát vyšší. Tato skutečnost více než významně ovlivňuje rozhodování žáků při volbě předmětu druhé povinné zkoušky v neprospěch matematiky.

Podzimní zkušební období je určeno zejména pro konání opravných zkoušek (žák zkoušku v předchozím zkušebním období konal, ale neuspěl), náhradních zkoušek (žák z vážných důvodů, uznaných ředitelem školy jako omluva, nemohl konat zkoušku v předchozím zkušebním období) i zkoušek v řádném termínu (žák nebyl v předchozím zkušebním období k maturitní zkoušce připuštěn). Neúspěšnost u zkoušek konaných v podzimním zkušebním období je výrazně vyšší než v jarním období. Neúspěšnost těch, kteří maturitní zkoušku konali, klesla po dru-

hém termínu o více než polovinu, a to z původních 19,8 % na 9,2 %. Ze 16,2 tis. maturantů, kteří zkoušky v jarním zkušebním období konali neúspěšně, zbylo po druhém termínu cca 7,9 tis. Na jednu pětinu se snížila neúspěšnost v gymnáziích, resp. lyceích a po podzimním období činí 1 %, resp. necelá 3 %. Obory SOŠ prakticky bez výjimky zaznamenaly pokles neúspěšnosti vyšší než 50 % a obory SOU a nástavbového studia redukovaly počty neúspěšných o cca 40–50 %. Přesto po druhém (podzimním) termínu maturitní zkoušky zůstává neúspěšnost v nástavbovém studiu na úrovni 24 % a v oborech SOU okolo 23 % těch, kteří zkoušku konali.

Připravované změny maturitní zkoušky

Mezi stěžejní úkoly pro následující období patří technické a logistické zajištění podpory maturitní zkoušky od roku 2015, dále počítačem podporované testování (CBT) a pokusné ověřování zkoušky Matematika+.

Současný logistický a technologický model byl vyvíjen v rámci projektu PRO.MZ spolufinancovaného z ESF v rámci Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost. Organizace a technologie maturitní zkoušky je zakotvena v jejím právním rámci. Z důvodu zajištění podmínek udržitelnosti projektu, stability a předvídatelnosti modelu, bude logistické zabezpečení maturitní zkoušky od roku 2015 obdobné jako v letech 2011 až 2014. Rozhodné postavení mají aktivity týkající se ICT podpory, digitálního tisku a kompletnosti zkušební dokumentace (na technologiích ve vlastnictví Centra) a distribuce zkušební dokumentace do škol.

Záměr implementace počítačem podporovaného testování do maturitní zkoušky byl schválen v roce 2012. V roce 2013 byla vypracována studie proveditelnosti a v roce 2014 připraví Centrum prováděcí projekt pilotního ověření implementace CBT do organizační a technologické struktury maturitní zkoušky. Střední školy budou do projektu zařazovány v režimu certifikace technologické a personální připravenosti (dostatečné technologické

vybavení a přiměřená kvalifikační struktura). V jarním a podzimním zkušebním období roku 2015 bude probíhat na vybraném vzorku středních škol pilotní ověřování projektu CBT.

V profilové části maturitní zkoušky bude formou nepovinného předmětu nabízena Matematika+, jejímž cílem je cestou motivace pozvednout celkovou úroveň matematické gramotnosti a připravit kvalitní výběrovou zkoušku, která bude schopna ověřit takové dovednosti a vědomosti žáků, které jsou potřebné pro úspěšné zvládnutí studia na vysokých školách technického, ekonomického, matematického a přírodovědného zaměření. Pro rok 2014 jsou na pokusné ověřování Matematiky+ plánovány výdaje ve výši 822 tis. Kč.

2.4. Pokračování reformy závěrečných zkoušek

Rok 2013 byl druhým rokem projektu Nová závěrečná zkouška 2, který završí reformu závěrečných zkoušek. Projekt se koncentroval zejména na vybudování dlouhodobě využitelné databanky témat, o kterou se bude opírat realizace závěrečných zkoušek po ukončení projektu. V roce 2013 bylo vytvořeno celkově 9 600 témat, z toho pro písemnou zkoušku 1 630 témat, pro praktickou zkoušku 1 550 témat a 6 420 témat pro ústní zkoušku. Aby každé téma mohlo být vytvořeno, musel být pro něj vybrán autor, ten se musel seznámit s metodikou pro tvorbu témat a s prací ve strukturovaném editoru Edix speciálně vytvořeném pro tvorbu témat. Po vytvoření obsahu bylo každé téma dáno do schvalovacího procesu, kdy nejprve editor určený pro každý obor provedl první obsahovou kontrolu, potom bylo každé téma zkontrolováno odborníkem z praxe, po jeho schválení byla provedena jazyková a formátová kontrola a nakonec kontrola z hlediska vyváženosti obsahu a srovnání náročnosti. Vzhledem k tomu, že témata písemných a praktických zkoušek mají i několik desítek stran, se tak jednalo o velmi náročnou práci.

Další částí realizace projektu bylo sestavování jednotného zadání. Jednotné zadání je v současné době odkazo-

vací tabulka na banku aktuálně schválených témat. Formát této tabulky je dán šablonou jednotného zadání. Po přípravě šablony jednotného zadání sestavovatel vybere témata pro každou zkoušku, vyplní počet ověřovaných kompetencí a zadání dá schválit. Příprava šablon všech jednotných zadání byl v roce 2013 značně náročný proces, neboť bylo nutné zapracovat do každé šablony všechna specifika konkrétního zadání. Zadání se sestavuje třikrát do roka pro červnový, zářijový a prosincový termín.

Školy si poprvé v roce 2013 vyzkoušely nový výrazně zjednodušený portál pro školy. Po registraci spočívající v pouhém vyplnění počtu žáků v posledním ročníku a údajů o termínech zkoušek se již zpřístupnila možnost získat jednotné zadání ve verzi pro zkoušející a ve verzi pro žáky. Nově je na portálu pro školy zabudována možnost výběru témat a vytvoření specifického zadání v obou verzích pro každou školu. Školy tuto možnost uvítaly zejména v oborech, které mají více zaměření, a škola vyučuje pouze některá z nich.

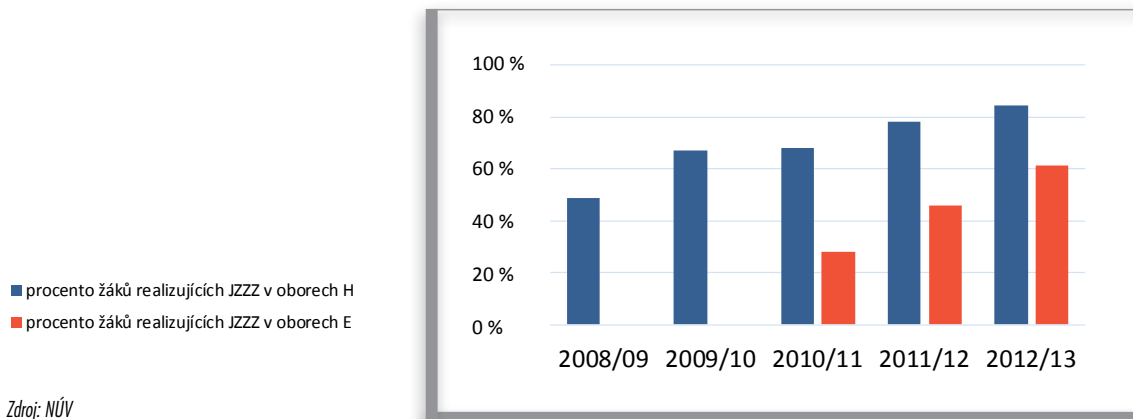
Do realizace závěrečných zkoušek podle jednotného zadání se zapojily další školy, jak ukazuje následující přehled: Podíl škol využívajících jednotná zadání:

- ♦ 2008/09 – 50 % (pilotní školy),
- ♦ 2009/10 – 80 % (jednotná zadání zpřístupněna všem školám),
- ♦ 2010/11 – 76 % škol s učebními obory kategorie H, 28 % škol s obory kategorie E,
- ♦ 2011/12 – 81 % škol s učebními obory kategorie H, 61 % škol s obory kategorie E,
- ♦ **2012/13 – 86 % škol s obory vzdělání kategorie H, 77 % škol s obory kategorie E.**

Portál pro školy však neslouží jen pro získání jednotného zadání, ale školám je po realizaci zpřístupněna zpětná vazba o náročnosti a kvalitě témat. Každá škola měla možnost, nikoliv však povinnost, vyplnit zpětnou vazbu o realizaci závěrečných zkoušek, přesto byla poměrně velmi dobrá návratnost – téměř třetina škol se do hodnocení zapojila.

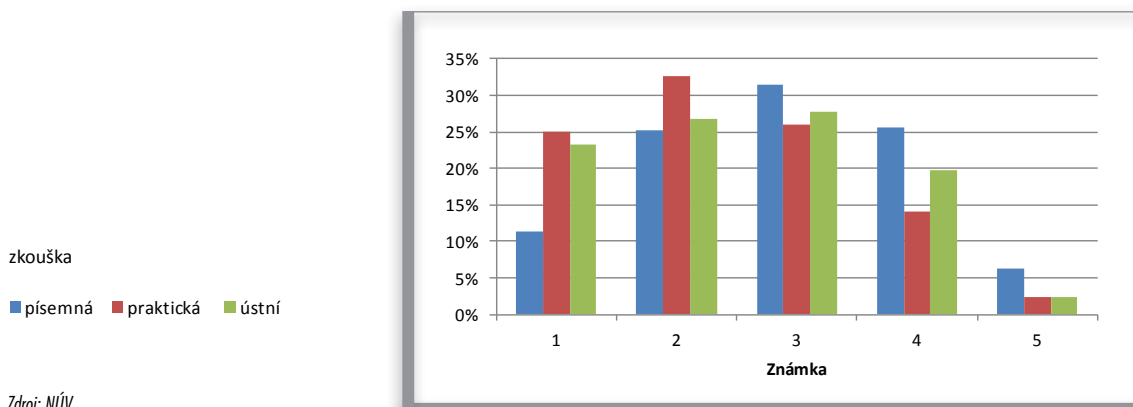
Graf 5

Vývoj počtu žáků, kteří konali závěrečnou zkoušku podle jednotného zadání

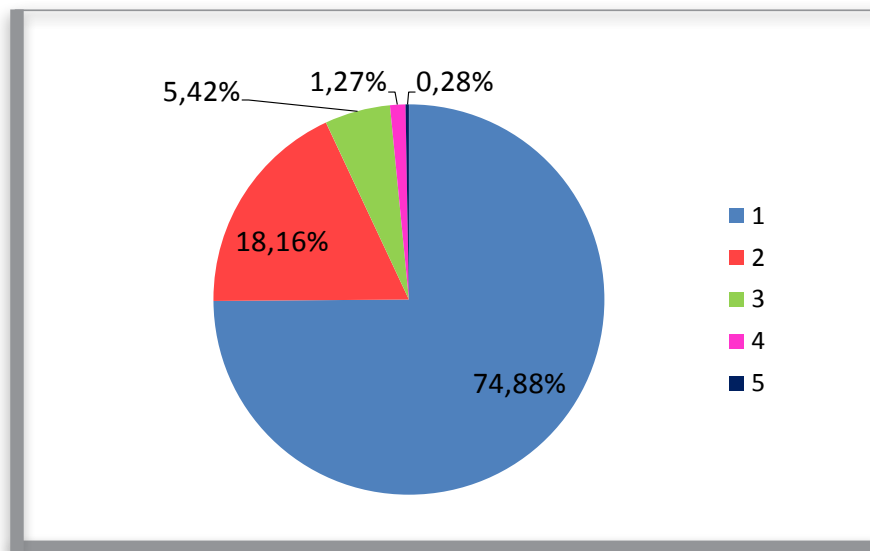
Graf 6

Výsledky žáků v písemné, praktické a ústní zkoušce

Graf 7

Hodnocení témat školami

Zdroj: NÚV

Školy, které se rozhodly dotazník vyplnit, vybraly pro každého žáka ze seznamu konkrétní téma, které si zvolil pro písemnou zkoušku a vylosoval pro praktickou a ústní zkoušku. K tématu pak přiřadily známku, kterou obdržel v jednotlivých zkouškách. Kolonky spojené se jménem žáka byly nepovinné údaje, školy je většinou nevyplňovaly, nebo z důvodu zachování anonymity a přehlednosti napsaly pouze „žák 01“, „žák 02“ apod.

Zpracování výsledků žáků ukázalo, že písemná zkouška je pro žáky nejtěžší, průměr ze známek je 2,9. Celkem 11 % žáků získalo známku 1 a 6 % žáků neuspělo. U prak-

tické zkoušky byl průměr 2,36, přičemž 25 % žáků získalo známku 1 a pouze 2 % žáků neuspělo. U ústní zkoušky byl průměr 2,51, když 23 % žáků získalo známku 1 a 2 % žáků neuspělo.

Školy měly možnost hodnotit také témata, která si vybraly. Každému z nich mohly přidělit známku, kterou ohodnotily zpracování tématu, tj. práci jeho tvůrců. Pro toto hodnocení byla stanovena jednotná metodika:

1. **výborné** zpracování bez obsahových a formálních chyb,
2. **velmi dobré** s drobnými formálními chybami, které neovlivnily průběh zkoušky,

3. **dobré** s obsahovými chybami, které si škola opravila,
4. **dostatečně** s řadou obsahových chyb, škola použila pouze některé části a jiné musela nahradit, aby nebyla ohrožena zkouška,
5. **nedostatečně** s takovým množstvím chyb, že téma musela škola vyřadit a nahradit ho jiným.

Pokud škola udělila známku 3 až 5, měla v komentáři chyby popsat. Tato kolonka sloužila také pro doplnění slovního hodnocení, komentář a upozornění na případné chyby.

Všemi tématy, která získala známky 3 až 5, se řešitelé projektu dále zabývali. Editori ve spolupráci s autory témat všechny připomínky škol vypořádali, chyby opravili a opravená témata byla uložena do databanky témat.

Monitoring realizace závěrečných zkoušek podle jednotných zadání

V průběhu června 2013 provedli editoři monitoring závěrečné zkoušky ve 112 školách. Monitoring prokázal jednoznačně pozitivní zkušenosti škol s přípravou závěrečné zkoušky podle jednotného zadání. Většina z monitorovaných škol (87 %) využila jednotná zadání příslušných oborů vzdělání v plném rozsahu. Závěrečná zkouška podle jednotného zadání proběhla v roce 2012/2013 v monitorovaných školách bez zásadních problémů. Organizační zajištění jednotlivých zkoušek bylo ve všech případech hodnoceno kladně, v řadě škol jako nadstandardní. Při hodnocení a klasifikaci žáků školy využívaly hodnotící nástroje uvedené v jednotném zadání. Jejich zpracování označily za přínos pro objektivitu hodnocení žáků příslušného oboru vzdělání a pro možnost porovnání s ostatními školami. Projev a klasifikace žáků odpovídaly jejich individuálním dispozicím, u ústní zkoušky se monitorující často shodovali na průměrné až nižší verbální úrovni projevu žáků. Z rozhovorů s pracovníky škol zaměřenými na možnost realizovat písemnou zkoušku na počítačích vyplynulo, že většina škol by byla po technické stránce schopna využít internetový informační systém nové závěrečné zkoušky. Počet škol, které jsou vybaveny ne-

dostatečně, byl v celém vzorku pouze pět (4,5 %). Odborníka, který by na základě stanovených požadavků na HW/SW vybavení pro realizaci písemné zkoušky posoudil možnosti využití stávajícího vybavení školy, příp. zajistil jeho doplnění nebo pořízení nového, má 98 % škol. Nicméně 70 % monitorovaných škol považuje za vhodné, aby žáci vypracovávali odpovědi na jednotlivé otázky písemné zkoušky rukopisem na zvláštní papíry označené razítkem/logem školy.

Posouzení jednotných zadání 2012/2013 odborníky z praxe

Pro účely zjišťování názorů odborníků z praxe byl v NÚV vytvořen dotazník, respektive Rámcová osnova. Posudky odborníků z praxe byly předány editorům, kteří mají na starosti přípravu témat a sestavení jednotných zadání pro závěrečné zkoušky 2013/2014. Editori zajistili vypořádání připomínek, zdůvodnili případy, kdy připomínky nebyly akceptovány, a provedli úpravu v tématech, kde byly nalezeny chyby. Celkově lze konstatovat, že expertní posouzení jednotných zadání vyzněla ve významné většině pozitivně, konkrétně to bylo u 88 % zadání v oborech vzdělání kategorie E a u 86 % zadání v oborech kategorie H. V ostatních případech vznesli drobnější připomínky a přišli s návrhy na doplnění nebo rozšíření některých obsahových okruhů.

Součástí projektu NZZ_2 je i inovace internetového informačního systému nové závěrečné zkoušky (IIS NZZ), která je koncipována jako přirozené rozšíření a inovace stávajícího systému, kdy nové moduly budou plně integrovány se stávajícím systémem. Inovace zahrnuje software pro zpracování závěrečné zkoušky formou online (elektronické) písemné zkoušky, přičemž témata se budou generovat přímo pro každého žáka, software zajišťující úpravy vzhledu a formátu jednotných zadání závěrečných zkoušek bez změny jejich obsahu pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a software pro e-learningové vzdělávání jednotlivých aktérů přípravy jednotných zadání. IIS NZZ bude dokončena v roce 2014.

2.5. Výsledky mezinárodních šetření

2.5.1 PISA 2012

- ♦ pravidelná účast České republiky v mezinárodních šetřeních OECD a IEA,
- ♦ testování patnáctiletých žáků základních a středních škol v rámci projektu PISA,
- ♦ výrazné zhoršení výsledků žáků v oblasti matematické gramotnosti od roku 2003,
- ♦ průměrný výsledek v oblasti čtenářské gramotnosti,
- ♦ nadprůměrný výsledek v oblasti přírodovědné gramotnosti.

Česká republika pravidelně realizuje vzdělávací projekty dvou mezinárodních organizací – IEA (International Association for Evaluation of Educational Achievement) a OECD (Organisation for Economic Cooperation and Development).

Projekt OECD PISA probíhá ve tříletých cyklech a je zaměřen na zjišťování úrovně čtenářské, matematické a přírodovědné gramotnosti patnáctiletých žáků. Je koncipován tak, aby poskytoval tvůrcům školské politiky v jednotlivých zemích důležité informace o fungování jejich školských systémů.

V prosinci 2013 byly zveřejněny na tiskové konferenci ČŠI a MŠMT výsledky šetření PISA 2012 v oblasti matematické, přírodovědné a čtenářské gramotnosti.

V rámci šetření PISA 2012 se ve většině zúčastněných zemí realizovalo také elektronické testování schopnosti žáků řešit problémové úlohy mezipředmětového charakteru (zveřejnění výsledků duben 2014). Osmnáct zemí včetně České republiky se navíc účastnilo zjišťování úrovně finanční gramotnosti svých žáků (zveřejnění výsledků červenec 2014).

Matematická gramotnost

V matematickém testu nejlépe uspěli žáci sedmi asijských zemí, z nichž dosáhli výrazně nejlepšího výsledku žáci ze Šanghaje. Výsledek českých žáků byl průměrný.

Česká republika se zařadila do skupiny zemí, jejichž nadprůměrný výsledek z roku 2003 se za devět let statisticky významně zhoršil. Podstatně se také zvětšil podíl českých patnáctiletých žáků s nedostatečnou úrovní matematické gramotnosti (každý pátý žák). I když se výsledky českých žáků v matematice od roku 2003 značně zhoršily, oproti předchozímu cyklu v roce 2009 doznaly mírného zlepšení, třebaže se nejedná o zlepšení statisticky významné.

Čtenářská gramotnost

V oblasti čtenářské gramotnosti si opět vedli nejlépe žáci asijských zemí. Výsledek českých žáků v oblasti čtenářské gramotnosti nevybočil z průměru, dokonce se od roku 2009 statisticky významně zlepšil, takže po určitém zhoršení znovu dosáhl úrovně výsledku z roku 2000.

Přírodovědná gramotnost

Žáci asijských zemí prokázali nejlepší výsledky též v oblasti přírodovědné gramotnosti. V této oblasti se v období od roku 2009 výsledek českých žáků, který byl v roce 2012 opět nadprůměrný a srovnatelný s výsledkem z roku 2006, rovněž zlepšil.

Některá další zjištění

Česká republika byla v roce 2012 jednou z pěti zemí OECD s nejsilnějším vlivem socioekonomického zázemí na vzdělávací výsledky žáků a ve srovnání s rokem 2003 tento vliv zesílil, což může vypovídat o určitém nárůstu nerovností v oblasti vzdělávacích příležitostí. Česká republika se navíc řadí k zemím, kde mají žáci s podobným zázemím tendence shromažďovat se ve stejných školách a kde vzdělávací systém funguje spíše selektivně.

Čeští žáci vykazují, co se týče jejich práce a výsledků v matematice, ve srovnání se žáky ostatních zemí OECD podprůměrnou sebedůvěru, která výrazně negativně ovlivňuje jejich výsledky. Česká republika navíc patří mezi země OECD, v nichž bylo zhoršení průměrného výsledku v matematice od roku 2003 doprovázeno stati-

Tabulka 4

Srovnání zemí dle průměrného výsledku dosaženého v matematické gramotnosti

Průměrný výsledek země

- je nad průměrem zemí OECD
- není statisticky významně rozdílný od průměru OECD
- je pod průměrem zemí OECD

- ▲ je statisticky významně lepší než výsledek ČR
- není statisticky významně rozdílný od výsledku ČR
- ▼ je statisticky významně horší než výsledek ČR

Zdroj: ČŠI

Země	Průměrný výsledek	
Šanghaj (Čína)	613	▲
Singapur	573	▲
Hongkong (Čína)	561	▲
Tchaj-wan (Čína)	560	▲
Korejská republika	554	▲
Macao (Čína)	538	▲
Japonsko	536	▲
Lichtenštejnsko	535	▲
Švýcarsko	531	▲
Nizozemsko	523	▲
Estonsko	521	▲
Finsko	519	▲
Kanada	518	▲
Polsko	518	▲
Belgie	515	▲
Německo	514	▲
Vietnam	511	▲
Rakousko	506	□
Austrálie	504	□
Irsko	501	□
Slovensko	501	□
Dánsko	500	□
Nový Zéland	500	□
Česká republika	499	
Francie	495	□
Velká Británie	494	□
Island	493	□
Lotyšsko	491	▼
Lucembursko	490	▼
Norsko	489	▼
Portugalsko	487	▼

Země	Průměrný výsledek	
Itálie	485	▼
Španělsko	484	▼
Ruská federace	482	▼
Slovensko	482	▼
USA	481	▼
Litva	479	▼
Švédsko	478	▼
Maďarsko	477	▼
Chorvatsko	471	▼
Izrael	466	▼
Řecko	453	▼
Srbsko	449	▼
Turecko	448	▼
Rumunsko	445	▼
Kypr	440	▼
Bulharsko	439	▼
Spojené Arabské Emiráty	434	▼
Kazachstán	432	▼
Thajsko	427	▼
Chile	423	▼
Malajsie	421	▼
Mexiko	413	▼
Černá Hora	410	▼
Uruguay	409	▼
Kostarika	407	▼
Albánie	394	▼
Brazílie	391	▼
Argentina	388	▼
Tunisko	388	▼
Jordánsko	386	▼
Kolumbie	376	▼
Katar	376	▼
Indonésie	375	▼
Peru	368	▼

Tabulka 5

Srovnání zemí dle průměrného výsledku dosaženého ve čtenářské gramotnosti

Průměrný výsledek země

- je nad průměrem zemí OECD
 není statisticky významně rozdílný od průměru OECD
 je pod průměrem zemí OECD

- ▲ je statisticky významně lepší než výsledek ČR
 □ není statisticky významně rozdílný od výsledku ČR
 ▼ je statisticky významně horší než výsledek ČR

Zdroj: ČŠI

Země	Průměrný výsledek	
Šanghaj (Čína)	570	▲
Hongkong (Čína)	545	▲
Singapur	542	▲
Japonsko	538	▲
Korejská republika	536	▲
Finsko	524	▲
Irsko	523	▲
Tchaj-wan (Čína)	523	▲
Kanada	523	▲
Polsko	518	▲
Estonsko	516	▲
Lichtenštejnsko	516	▲
Nový Zéland	512	▲
Austrálie	512	▲
Nizozemsko	511	▲
Belgie	509	▲
Švýcarsko	509	▲
Macao (Čína)	509	▲
Vietnam	508	▲
Německo	508	▲
Francie	505	▲
Norsko	504	▲
Velká Británie	499	□
USA	498	□
Dánsko	496	□
Česká republika	493	
Itálie	490	□
Rakousko	490	□
Lotyšsko	489	□
Maďarsko	488	□
Španělsko	488	□
Lucembursko	488	□
Portugalsko	488	□

Země	Průměrný výsledek	
Izrael	486	□
Chorvatsko	485	□
Švédsko	483	▼
Island	483	▼
Slovinsko	481	▼
Litva	477	▼
Řecko	477	▼
Turecko	475	▼
Ruská federace	475	▼
Slovensko	463	▼
Kypr	449	▼
Srbsko	446	▼
Spojené Arabské Emiráty	442	▼
Chile	441	▼
Thajsko	441	▼
Kostarika	441	▼
Rumunsko	438	▼
Bulharsko	436	▼
Mexiko	424	▼
Černá Hora	422	▼
Uruguay	411	▼
Brazílie	410	▼
Tunisko	404	▼
Kolumbie	403	▼
Jordánsko	399	▼
Malajsie	398	▼
Indonésie	396	▼
Argentina	396	▼
Albánie	394	▼
Kazachstán	393	▼
Katar	388	▼
Peru	384	▼

Tabulka 6

Tabulka 6: Srovnání zemí dle průměrného výsledku dosaženého v přírodovědné gramotnosti

Průměrný výsledek země

- je nad průměrem zemí OECD
- není statisticky významně rozdílný od průměru OECD
- je pod průměrem zemí OECD

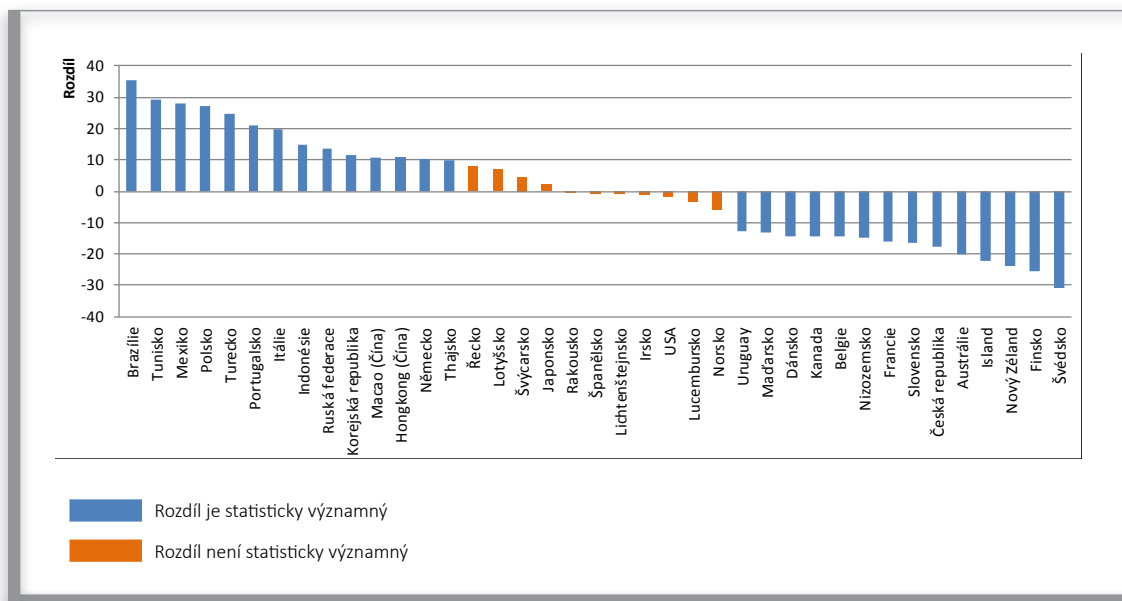
- ▲ je statisticky významně lepší než výsledek ČR
- není statisticky významně rozdílný od výsledku ČR
- ▼ je statisticky významně horší než výsledek ČR

Zdroj: ČŠI

Země	Průměrný výsledek	Země	Průměrný výsledek
Šanghaj (Čína)	580 ▲	Chorvatsko	491 ▼
Hongkong (Čína)	555 ▲	Lucembursko	491 ▼
Singapur	551 ▲	Portugalsko	489 ▼
Japonsko	547 ▲	Ruská federace	486 ▼
Finsko	545 ▲	Švédsko	485 ▼
Estonsko	541 ▲	Island	478 ▼
Korejská republika	538 ▲	Slovensko	471 ▼
Vietnam	528 ▲	Izrael	470 ▼
Polsko	526 ▲	Řecko	467 ▼
Kanada	525 ▲	Turecko	463 ▼
Lichtenštejnsko	525 ▲	Spojené Arabské Emiráty	448 ▼
Německo	524 ▲	Bulharsko	446 ▼
Tchaj-wan (Čína)	523 ▲	Chile	445 ▼
Nizozemsko	522 ▲	Srbsko	445 ▼
Irsko	522 ▲	Thajsko	444 ▼
Austrálie	521 ▲	Rumunsko	439 ▼
Macao (Čína)	521 ▲	Kypr	438 ▼
Nový Zéland	516 ▲	Kostarika	429 ▼
Švýcarsko	515 □	Kazachstán	425 ▼
Slovensko	514 □	Malajsie	420 ▼
Velká Británie	514 □	Uruguay	416 ▼
Česká republika	508	Mexiko	415 ▼
Rakousko	506 □	Černá Hora	410 ▼
Belgie	505 □	Jordánsko	409 ▼
Lotyšsko	502 □	Argentina	406 ▼
Francie	499 ▼	Brazílie	405 ▼
Dánsko	498 ▼	Kolumbie	399 ▼
USA	497 ▼	Tunisko	398 ▼
Španělsko	496 ▼	Albánie	397 ▼
Litva	496 ▼	Katar	384 ▼
Norsko	495 ▼	Indonésie	382 ▼
Maďarsko	494 ▼	Peru	373 ▼
Itálie	494 ▼		

Graf 8

Srovnání zemí z pohledu zlepšení/zhoršení v matematické gramotnosti oproti výsledkům roku 2005

Zdroj: ČŠI

stický významným zhoršením průměrné hodnoty indexu charakterizujícího vztah žáka ke škole. Hodnota dalšího indexu vypovídajícího o tom, zda žák považuje školu za přátelské prostředí, do kterého sám patří, poklesla v tomto období u českých žáků tak, že byla v roce 2012 mezi zeměmi OECD nejnižší.

ČŠI po zveřejnění výsledků PISA 2012 zadala zpracování dalších sekundárních analýz s cílem vypovědět ještě více o příčinách a kontextech daných výsledků a nastinit možné cesty vedoucí ke zlepšování stavu.

2.5.2 PIAAC

Na přelomu roku 2011/2012 se Česká republika zúčastnila Mezinárodního výzkumu kompetencí dospělých PIAAC (OECD Programme for the International Assessment of Adult Competencies), který je součástí strategie OECD zaměřené na rozvoj a aktivaci dovedností a jejich efektivní využívání (OECD Skills Strategy). Cílem výzkumu PIAAC bylo zjistit, co dospělí umějí, jak se dále vzdělávají a jaké dovednosti potřebují na pracovišti i v běžném životě.

V rámci výzkumu PIAAC byly zkoumány osoby ve věku 16–65 let prostřednictvím testů a dotazníků. V testech byly hodnoceny čtenářská a matematická gramotnost a dovednost řešení problémů v prostředí informačních technologií. Tyto dovednosti byly voleny z toho důvodu, že:

- ♦ jsou nezbytné pro vykonávání pracovních a vzdělávacích aktivit a pro plné zapojení do společenského a občanského života,
- ♦ jsou přenositelné a tudíž relevantní pro mnoho společenských a pracovních situací a úkolů,
- ♦ je možné se je naučit a mohou se tedy stát předmětem veřejných politik.

Kromě testů byly respondentům administrovány rovněž dotazníky, které se zaměřovaly na mapování počítačného a dalšího vzdělávání, zkušeností na trhu práce a využívání rozmanitých dovedností v situacích běžného života a zaměstnání.

Respondenti byli vybíráni prostřednictvím vícestupňového náhodného výběru. Testování probíhalo v domácnostech na přenosných počítačích a prováděli ho speciálně vyškolení tazatelé agentury SC&C. Respondentům, kteří nebyli schopni absolvovat testování na počítači, byl k dispozici písemný test, který ovšem umožňoval pouze hodnocení z matematické a čtenářské gramotnosti – řešení problémů v prostředí informačních technologií bylo testováno výlučně elektronicky.

První vlny výzkumu PIAAC, která proběhla na přelomu roku 2011 a 2012, se zúčastnilo celkem 24 vyspělých zemí, se zhruba ročním zpožděním se do výzkumu zapojilo dalších 9 zemí.

Česká republika výzkum realizovala v rámci projektu OP VK Kompetence II. Jeho realizací byl pověřen Ústav pro informace ve vzdělávání a po jeho zrušení Dům zahraniční spolupráce. Data byla získána od 6 102 respondentů, k účasti ve výzkumu se podařilo získat 66 % z oslovených občanů.

Výsledky tohoto výzkumu byly publikovány v roce 2013 a Česká republika dosáhla nadprůměrného výsledku v matematické gramotnosti a průměrného výsledku ve čtenářské gramotnosti a v oblasti řešení problémů

v prostředí informačních technologií. Podíl dospělých, kteří nebyli schopni, respektive ochotni, pracovat s počítačem, se u nás nelišil od průměru zúčastněných zemí a tvořil jednu čtvrtinu dospělých.

V průměru dosahují nejvyšších dovedností lidé ve věku 25–34 let. Naopak podle očekávání nejnižší gramotnost vykazují lidé nad 55 let. Dospělí v České republice dosahují nadprůměrných výsledků v porovnání s průměrem OECD ve věku 16–24 let a zejména pak v kategorii 25–34 let. V kategorii „středního věku“ (35–54) se ovšem propadají do podprůměru, aby v kategorii 55–65 byli opět výrazně nadprůměrní. Muži dosahují ve všech oblastech lepších výsledků než ženy, rozdíly mezi pohlavími jsou v mezinárodním srovnání spíše nižší.

Rozdíl mezi 5. a 95. percentilem je v České republice v matematické i čtenářské gramotnosti relativně malý. Česká republika má také v obou oblastech jednu z nejvyšších hodnot 5. percentilu, což znamená relativně dobré dovednosti osob s nejnižší úrovní matematické i čtenářské gramotnosti v porovnání s ostatními zeměmi, kde výzkum probíhal.

Výsledky výzkumu PIAAC ve čtenářské gramotnosti můžeme srovnat s výsledky výzkumu IALS (International Adult Literacy Survey), který u nás proběhl v roce 1998. Zaznamenané rozdíly ve výsledcích obou výzkumů (277 bodů v IALS oproti 274 bodům v PIAAC) jsou statisticky nevýznamné. Srovnání výsledků mezi výzkumy PIAAC a IALS v České republice ukazují, že se zhoršily dovednosti nejmladší populace a zlepšily výsledky občanů starších 55 let. Zhoršení výsledků nejmladší věkové kohorty se ovšem týká většiny zemí. Vzhledem k tomu, že zhoršení nejmladší populace odpovídá mezinárodnímu trendu, nepotvrzují výsledky výzkumu PIAAC hypotézu, že v mezinárodním srovnání dochází k mimořádně vysokému zhoršování vědomostí a dovedností mladých Čechů, kterou nastolily výsledky šetření PISA 2009. Srovnání relativního umístění ve čtenářské a matematické gramotnosti odpovídá trendům v žakovské populaci, které ukazují snižování rozdílů mezi relativní zdatností v matema-

Tabulka 7

Celková úroveň čtenářské a numerické gramotnosti a dovednosti řešit problémy v prostředí informačních technologií

Země	Čtenářské dovednosti (průměrné skóre)	Matematické dovednosti (průměrné skóre)	Řešení problémů v technologicky bohatém prostředí (%)
Průměr	273	269	34
Austrálie	280	268	38
Anglie/S. Irsko (VB)	272	262	35
Česká republika	274	276	33
Dánsko	271	278	39
Estonsko	276	273	28
Finsko	288	282	42
Francie	262	254	x
Irsko	267	256	25
Itálie	250	247	x
Japonsko	296	288	35
Kanada	273	265	37
Kypr	269	265	x
Německo	270	272	36
Nizozemsko	284	280	42
Norsko	278	278	41
Polsko	267	260	19
Rakousko	269	275	32
Slovensko	274	276	26
Spojené státy americké	270	253	31
Španělsko	252	246	x
Švédsko	279	279	44
Vlámsko (Belgie)	275	280	35

 Významně nad mezinárodním průměrem

 Významně se neliší od mezinárodního průměru

 Významně pod mezinárodním průměrem

Zdroj: DZS

tických a čtenářských disciplínách, tedy mírné zlepšení v umístění ve čtenářských a mírné zhoršení v umístění v matematických žebříčcích.

Výzkum PIAAC potvrdil v mezinárodním srovnání vysokou závislost výsledků na rodinném zázemí. Znepokojivé je, že se rozdily zvyšují: v nejmladší kohortě jsou vyšší než v kohortách starších.

Výsledky vysokoškoláků se s jejich nárůstem v populaci zhoršily, v mezinárodním srovnání jsou však výsledky českých vysokoškoláků stále nadprůměrné. Výzkum prokázal velké rozdíly mezi absolventy středních odborných maturitních oborů a středních odborných nematuritních oborů, kteří dopadají hůře. Tyto rozdíly se od roku 1998 zvýšily.

Ve výzkumu PIAAC byly sledovány rovněž neekonomické efekty, tedy souvislost mezi úrovní gramotnosti a subjektivním hodnocením vlastního zdraví, mírou důvěry v ostatní, dobrovolnictvím a pocitem vnitřní politické efektivity (tedy subjektivním pocitem ohledně možnosti ovlivnit politické rozhodování). V České republice vykazuje čtenářská gramotnost pozitivní asociaci se všemi sledovanými faktory. Vliv čtenářské gramotnosti na subjektivně pocívané zdraví a důvěru je ve srovnání s ostatními zeměmi nadprůměrný. V této souvislosti je také zajímavý poznatek, že u nás byla shledána vůbec nejnižší míra důvěry ze všech zúčastněných zemí (85 % souhlasilo s výrokem, že „člověk může důvěřovat jen několika málo lidem“) a nejnižší účast v dobrovolnických aktivitách (82 % dospělých uvedlo, že se v posledním roce nevěnovalo žádné dobrovolnické činnosti). Dále jsme byli zemi s třetím nejvyšším podílem občanů, kteří mají pocit, že nemohou naprosto ovlivnit politické dění v zemi (68 %). Hůře na tom byly jen Itálie a Slovensko.

2.6. Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost

V roce 2013 bylo dosaženo v implementaci OP VK výrazného pokroku a pro urychlení čerpání byla přijata řada opatření, jejichž plnění byla pravidelně monitorová-

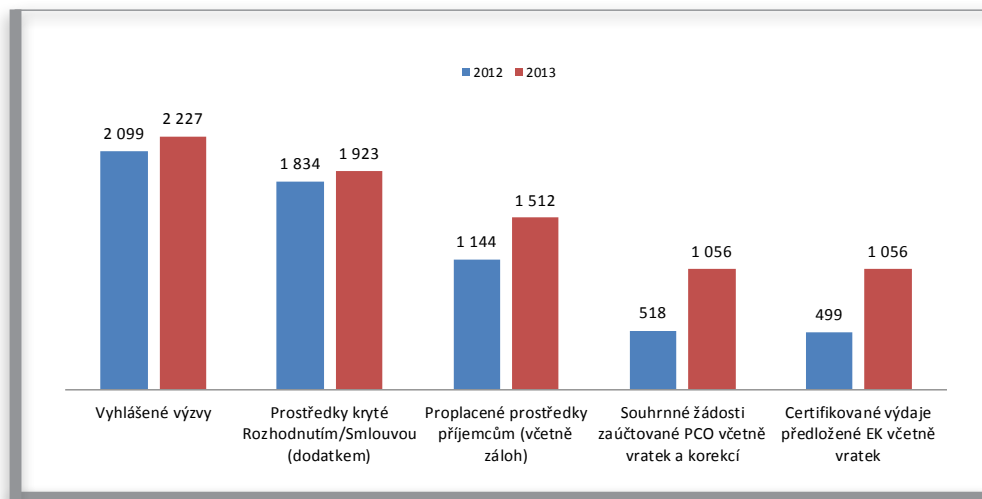
na. K 31. 12. 2013 byly vyhlášeny výzvy v celkové hodnotě 2 227 mil. EUR, tj. 106,8 % alokace programu. Schváleny byly projekty v hodnotě 1 923 mil. EUR, tj. 92,3 % alokace programu, příjemcům byly proplaceny prostředky v hodnotě 1 512 mil. EUR, tj. 72,5 % alokace programu. Hlavním ukazatelem pro čerpání prostředků je objem certifikovaných prostředků, které se přímo podílí na plnění pravidla $n+3/n+2$. V roce 2013 bylo dosaženo největšího pokroku v oblasti certifikovaných výdajů, pokrok činil 557 mil. EUR. Za rok 2013 tak došlo k nárůstu o 26,7 % a podíl certifikovaných výdajů na celkové alokaci programu představuje 50,7 %. Limit pro rok 2013 ve výši 56,9 % alokace programu tak nebyl splněn a došlo ke ztrátě alokace ve výši 110 mil. EUR. Odhadovaná ztráta uváděná ve výroční zprávě OP VK za rok 2012 ve výši 167 mil. EUR byla ovšem výrazně snížena. Důvodem bylo úspěšné naplňování opatření pro zvýšení čerpání zpracovaných v Akčním plánu čerpání OP VK na rok 2013.

Z hlediska certifikace je největšího pokroku dosaženo v PO 1 a PO 3, kde je certifikováno nejvíce finančních prostředků. V roce 2013 byly vyhlášeny 4 výzvy v PO 1, podpora byla zaměřena především na přírodovědné a technické vzdělávání v mateřských, základních a středních školách (výzvy č. 44 a 48), přičemž největší objem finančních prostředků byl alokovan na výzvu č. 44. K 31. 12. 2013 byla již ukončena realizace 2 300 projektů z oblasti podpory 1.4.

V PO 2 bylo v prvním čtvrtletí 2013 dokončeno uvolňování zásobníků výzev č. 20, č. 28 a č. 30 a projekty z těchto zásobníků vstoupily do realizace. V srpnu 2013 byla vyhlášena výzva č. 45 v oblasti podpory 2.3 Lidské zdroje ve výzkumu a vývoji. Tato výzva byla zaměřena na popularizaci výsledků výzkumu a vývoje, vzdělávání pracovníků výzkumu a vývoje a podporu systematické práce se studenty a žáky v oblasti seznamování se s výsledky výzkumu a vývoje, a to specificky pro oblasti přírodovědného a technického vzdělávání.

Graf 9

Čerpání OP VK – celkové veřejné prostředky, mil. EUR

Zdroj: MŠMT - Výroční zpráva Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost za rok 2013, Praha, 2014

V rámci vyhlášených výzev v roce 2013 v PO 1 a PO 2 dochází prostřednictvím OP VK k systémové podpoře přírodovědného a technického vzdělávání napříč především počátečním vzděláváním, tedy od pedagogů mateřských škol přes žáky a pedagogy základních a středních škol a v návaznosti na tyto skupiny jsou podpořeni také pracovníci výzkumu a vývoje. Jedná se o výzvy č. 44, č. 45 a č. 48.

V PO 3 byly v závěru roku 2013 připraveny k vyhlášení dvě výzvy v oblasti podpory 3.1 Individuální další vzdělávání, a to výzva č. 49 pro projekty IPn a výzva č. 50 pro IPO. Tyto výzvy byly následně vyhlášeny 22. 1. 2014. V prosinci 2013 byla ukončena realizace všech IPO z výzvy č. 37, oblasti podpory 3.1.

V PO 4 byla na základě žádostí o podstatnou změnu ukončena realizace dvou projektů IPn – Gramotnosti (projekt ukončen v lednu 2013) a Podpora pedagogů mateřských škol (projekt ukončen v dubnu 2013). Byly také schváleny významné podstatné změny projektů Kreda a NIQES.

V roce 2013 se monitorovací systémy zaměřily primárně na stabilizaci přenosů dat a minimalizaci vzniku systémových chyb. Důraz byl kladen na uživatelskou podporu.

Dne 28. 6. 2013 schválila EK revizi operačního programu, která spočívala ve vnější realokaci finančních prostředků OP VK do OP LZZ a OP PA a současně také vnitřní realokaci prostředků OP VK z PO 3, PO 4 a PO 5 do PO 1.

Dne 23. 10. 2013 se uskutečnila Výroční konference OP VK, která kromě prezentace výsledků programu

Tabulka 8

Projekty kryté Rozhodnutím/Smlouvou (dodatkem) – kumulativně

Typ projektu	Projekty s vydaným Rozhodnutím/ Opatřením/podepsanou smlouvou – počet	Projekty s vydaným Rozhodnutím/ Opatřením/podepsanou smlouvou – EUR
IPn	36	208 658 605
IPo	6 301	1 144 510 372
GP	3 734	495 598 181
IP TP	102	74 287 881
Celkem	10 173	1 923 055 038

Zdroj: MIS/DWH sestava MSC209AC
pro IP a GP k 3. 1. 2014

Tabulka 9

Projekty kryté Rozhodnutím/Smlouvou (dodatkem) za rok 2013

Typ projektu	Projekty s vydaným Rozhodnutím/ Opatřením/podepsanou smlouvou – počet	Projekty s vydaným Rozhodnutím/ Opatřením/podepsanou smlouvou – EUR
IPn	-4	-53 674 849
IPo	40	91 492 039
GP	597	51 406 198
IP TP	0	0
Celkem	633	89 223 387

Komentář:

Pokrok vyčíslen jako rozdíl v sestavách MSC210AC generovaných automatikou v MSC2007 k 4. 1. 2013 a 3. 1. 2014, rozdíl dále přepočten do EUR kurzem za leden 2014 27,48 CZK/EUR.

Zdroj: MŠMT

a aktuálního stavu realizace nabídla téma regionálního školství a systémových projektů s přesahem do nového programového období. ŘO OP VK se dále v oblasti publicity angažoval především v problematice integrace ICT do výuky na školách, pokračoval ve vydávání elektronického newsletteru s praktickými informacemi pro příjemce i v cyklu seminářů k výměně dobré praxe. Především se ale podařilo vysoutěžít veřejné zakázky na realizaci nového webového portálu OP VK, na mediální kampaně i na tvorbu databáze projektových výstupů.

Naplnění pravidla n+3/n+2

Rok 2013 byl z hlediska plnění pravidla n+3/n+2 považován za nejnáročnější, protože se zde sbíhaly dva roční

závazky, tj. pravidlo n+3 pro alokaci roku 2010 a pravidlo n+2 pro alokaci roku 2011. Do konce roku bylo nutné certifikovat minimálně 1 008 mil. EUR, což představuje 56,9 % alokace programu (při plném využití předběžných plateb). K 31. 12. 2013 bylo certifikováno 898 mil. EUR, což představuje 50,7 % alokace, tzn., že limit daný pro rok 2013 nebyl splněn a došlo ke ztrátě alokace ve výši 110 mil. EUR. Odhadovaná ztráta uváděná ve výroční zprávě za rok 2012 ve výši 167 mil. EUR byla ovšem výrazně snížena, jak již bylo uvedeno výše.

Intervence ČNB

Intervence ČNB na konci roku 2013 způsobila výrazné oslabení koruny, čímž došlo k nárůstu disponibilních

prostředků v rámci programu. Vzhledem k tomu, že k intervenci došlo ke konci programového období, bude velmi složité volně prostředky tím vzniklé vyčerpat a je možné, že nebude celková alokace plně využita a dojde k její částečné ztrátě na konci období. Aktuální odhady případné ztráty se pohybují ve výši cca 1,5 mld. Kč s tím, že v případě nepříznivého vývoje kurzu může dosahovat i přes 2 mld. Kč. (Pozn.: ŘO OP VK na začátku roku 2014 vyhláší a připravuje pro příjemce nové výzvy, které by měly budoucí ztrátu co nejvíce snížit.)

Naplnění cílů Národního strategického referenčního rámce

Z hlediska naplnění cílů NSRR zajišťuje OP VK především plnění strategického cíle II – Otevřená flexibilní a soudržná společnost, a do určité míry i strategického cíle I – Konkurenceschopná česká ekonomika. Z hlediska provázanosti priorit podporuje OP VK zejména prioritní osu Rozvoj moderní a konkurenceschopné společnosti. Jisté implikace lze nalézt rovněž v prioritních osách Posilování konkurenceschopnosti české ekonomiky, Životní prostředí a dostupnost a Vyvážený harmonický rozvoj území ČR.

Cíl II je realizován prioritní osou Rozvoj moderní a konkurenceschopné společnosti, která se zaměřuje na aktivizaci lidského potenciálu České republiky rozvojem celoživotního vzdělávání a motivací k němu jako reakcí na trendy vyvolané rozvojem znalostní ekonomiky, které probíhají v evropském prostoru, a na potřebu zvyšování adaptability a flexibility společnosti na procesy odehrávající se v globalizovaném světě, s důrazem i na jazykovou vybavenost a IT kompetence. Dále se zaměřuje na zvyšování kvalifikace a adaptability lidských zdrojů, a tím i zaměstnatelnosti a uplatnitelnosti v souladu s potřebami rozvoje ekonomiky a trhu práce. S tím úzce souvisí podpora vzdělávání pro podnikání a podpora opatření směřujících k inkluzivnímu a pružnému trhu práce s kvalifikovanou, flexibilní a zdravou pracovní silou. Jedná se tedy o čtyři hlavní oblasti: Vzdělávání, Zvyšování zaměstnanosti a zaměstnatelnosti, Posilování sociální soudržnosti a Rozvoj informační společnosti.

Podpora kurikulární reformy, inovace školních vzdělávacích programů, tvorba výukových a metodických materiálů, zavádění nových forem a metod práce je podporována prostřednictvím jak GP, tak IP v PO 1. Ve výzvách byla v jednotlivých oblastech podpořena následující témata:

- ♦ zaměstnanost a zaměstnatelnost – prostřednictvím úzké spolupráce zaměstnavatelů se školami s důrazem na inovaci přírodovědných, technických oborů a řemesel, zavádění moderních trendů a inovací do výuky s cílem získat odborné kompetence potřebné pro zvýšení uplatnitelnosti absolventů škol při vstupu na trh práce. Spolupráce mezi zaměstnavateli, školami a dalšími aktéry působícími na trhu práce neprobíhá pouze v rovině teoretické, ale i praktické, a to především realizací stáží, praxí a exkurzí žáků v provozech a podnicích; tato témata byla podpořena především v oblastech podpory 2.1, 2.2 a 2.4. V PO 1 pak především ve výzvě č. 44; tato témata byla také podpořena v grantových projektech.
- ♦ sociální soudržnost – prostřednictvím podpory inkluzivního vzdělávání na školách a postupnou integrací žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do běžných tříd, prevencí rasismu a xenofobie a podporou zájmového a neformálního vzdělávání.

V oblasti podpory 1.1 přispěly výzvy č. 44, č. 46 a č. 48 vyhlášené v roce 2013 k investiční a metodické podpoře přírodovědného a technického vzdělávání na středních a základních školách, k podpoře žáků ohrožených školním neúspěchem a/nebo předčasným odchodem ze systému vzdělávání, ke spolupráci a vzdělávání učitelů v oblastech souvisejících s podporou těchto žáků a v neposlední řadě k výměně zkušeností mezi základními školami a podpoře spolupráce základních škol a zřizovatelů, případně dalších subjektů působících v oblasti vzdělávání.

Pro podporu zaměstnanosti a zaměstnatelnosti jsou realizovány projekty v oblasti podpory 2.1 a 2.2, kde výzvy reflektovaly potřebu sladit studijní obory s poža-

davky trhu práce jak u VOŠ, tak VŠ. V oblasti podpory 2.3 jsou realizovány projekty podporující vzdělávání VaV pracovníků, v oblasti podpory 2.4 projekty podporují vzdělávací a školicí aktivity s cílem zvýšit vzájemnou spolupráci mezi vzdělávacími institucemi, VaV pracovišti, podnikatelským a veřejným sektorem. Projekty v oblasti podpory 2.1 a 2.2 rovněž financují rozvoj informační společnosti, a to prostřednictvím zacílení na zvyšování odborných kompetencí pedagogických a akademických pracovníků, zvyšování gramotnosti v ICT a zavádění ICT do výuky.

Kapacity ve VaV byly podpořeny zejména v oblasti podpory 2.3, kde je hlavním cílem podpořit vzdělávání těchto pracovníků v oblasti řízení VaV, popularizaci a komunikaci a v šíření výsledků vědy a výzkumu do praxe. Podporovanou aktivitou je rovněž další odborné vzdělávání těchto pracovníků.

V PO 3 byly vyhlášeny výzvy zaměřené na podporu individuálního dalšího vzdělávání a podporu nabídky dalšího vzdělávání. V rámci GG opatření podpory 3.2 jsou realizovány projekty podporující vznik nových/inovovaných vzdělávacích programů a modulů, které se týkají např. provázanosti dalšího vzdělávání s počátečním vzděláváním, získávání dílčích kvalifikací ve vazbě na NSK či rozvoje sítí a partnerství v oblasti dalšího vzdělávání.

V PO 4 byla ve všech oblastech vypsána průběžná výzva, která podporuje reformní aktivity v oblasti počátečního, terciárního a dalšího vzdělávání, čímž přispívá k vytvoření systému celoživotního učení.

Program rovněž přispěl k plnění cíle PO „Životní prostředí“. Zejména ve výzvách krajů je „Životní prostředí“ akcentováno podporou zavádění EVVO do škol, projektových pobytů žáků ve střediscích ekologické výchovy apod.

PO „Vyvážený rozvoj území“ je podporována prostřednictvím národních projektů, které mají dopad na celé území České republiky včetně hl. města Prahy, a decentralizovaným systémem implementace. Kraje, jakožto zprostředkující subjekty, respektují potřeby daného regionu,

což umožňuje lépe zacílit podporu jak věcně, tak směrem k příjemcům a cílovým skupinám.

Příspěvek intervencí OP VK k cílům Lisabonské strategie a strategií Evropa 2020

OP VK je vázán na realizaci cíle NPR, ve kterém jsou stanovena opatření na podporu hospodářského růstu a zaměstnanosti v souladu s Lisabonskou strategií. Tato vazba je explicitně vyjádřena v globálním cíli programu. Veškeré aktivity podporované v rámci programu tak přispívají k naplňování cílů Lisabonské strategie. V roce 2013 OP VK nejvíce přispěl ve všech prioritních osách, zejména ve čtvrté, k prioritnímu opatření – „Vzdělávání“, kde byla ukončena realizace nebo jsou realizovány projekty pro podporu dokončení kurikulární reformy, pro vyšší odborné a vysokoškolské vzdělávání, spolupráci zaměstnavatelů, vzdělávacích a odborně profesních institucí, zlepšení propojení systému počátečního a dalšího vzdělávání, zvýšení informační gramotnosti. Prioritní opatření – „Začleňování na trhu práce“ bylo podpořeno ve všech prioritních osách prostřednictvím inovace studijních oborů a oborů vzdělávání reflektujících potřeby trhu práce, podpory jazykového vzdělávání dětí cizinců a postupným začleňováním žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do běžných tříd hlavního vzdělávacího proudu, podporou nabídky dalšího vzdělávání pro všechny ve věku od 16 do 64 let. Opatření „Modernizace a rozvoj dopravních a ICT sítí“ a opatření „Výzkum, vývoj a inovace“ byla podpořena zejména v PO 2, kde je cílem projektů vzdělávání pedagogických a akademických pracovníků v oblasti legislativy duševního vlastnictví, další rozvoj odborných kompetencí a gramotnosti ICT těchto pracovníků a zavádění ICT do výuky. Rovněž byla podpořena spolupráce veřejných výzkumných institucí se soukromým sektorem. Opatření „Podnikatelské prostředí“, kde je cílem zjednodušit vstup do podnikání, bylo podpořeno v PO 1, kde jsou realizovány projekty zaměřené na rozvoj podnikatelských dovedností prostřednic-

tvím zakládání fiktivních firem či na zvýšení atraktivitu přírodovědných, technických oborů a řemesel s cílem zvýšit poptávku a zájem žáků o studium s ohledem na následnou uplatnitelnost na trhu práce včetně možnosti podnikání v těchto oborech. OP VK je z hlediska cílů provázán s dalšími operačními programy, které se rovněž podílejí na naplňování cíle Lisabonské strategie, tj. posílení znalostní ekonomiky, stimulace růstu zaměstnanosti a konkurenceschopnosti členských států EU.

OP VK je vázán také na plnění záměrů a cílů Strategie 2020 a navazujících doporučení pro Českou republiku v Country Specific Recommendations, a to v těchto oblastech:

Strategie 2020:

- ◆ Priorita „Inteligentní růst“
Iniciativa „Mládež v pohybu“
Iniciativa „Inovace v Unii“,
- ◆ Priorita „Růst podporující začlenění“
Iniciativa „Program pro nové dovednosti a pracovní místa“
Iniciativa „Evropská platforma pro boj proti chudobě“.

Country Specific Recommendations:

Zlepšit výkonnost veřejných služeb v oblasti zaměstnanosti za účelem zvýšení kvality a efektivity odborné přípravy, pomoci při hledání práce a individualizovaných služeb a financovat programy v závislosti na jejich výsledcích. Ve spolupráci se zúčastněnými stranami zavést specifické programy odborné přípravy pro starší pracovníky, mladé lidi, pracovníky s nízkou kvalifikací a ostatní zranitelné skupiny. Zřídit transparentní systém hodnocení kvality akademických institucí a provázat jej s jejich financováním, aby se zlepšila kvalita terciárního vzdělávání.

Rovné příležitosti

Významnou prioritou v oblasti vzdělávání je zajištění rovných příležitostí bez ohledu na zdravotní nebo sociální znevýhodnění, etnickou či genderovou příslušnost.

V rámci OP VK jsou v rámci všech prioritních os podporovány projekty, které pomáhají odstranit bariéry účasti na projektech z hlediska pohlaví, rasového a etnického původu, zdravotního postižení, věku, náboženství, sexuální orientace a socioekonomického prostředí. Rovným příležitostí je věnována v rámci OP VK samostatná oblast podpory 1.2 – Rovné příležitosti dětí a žáků včetně dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Na tuto oblast podpory jsou zaměřeny jak GP, tak IPO. Ve třetím čtvrtletí roku 2013 vstoupily do realizace projekty z výzvy č. 43. Realizované projekty vytváří zásadní nástroje ke zvýšení inkluзивity (otevřenosti) vzdělávacího systému tak, aby se žáci se SVP (důraz kladen na žáky se sociálním znevýhodněním včetně žáků romských) mohli vzdělávat v běžných školách hlavního vzdělávacího proudu. Tyto projekty tedy také reflektují rozsudek D. H. a ostatní vs. Česká republika, jenž byl vynesen Velkým senátem Evropského soudu pro lidská práva dne 13. 11. 2007. Tímto rozsudkem byla Česká republika odsouzena pro nezákonnou segregaci romských dětí ve zvláštních školách pro mentálně postižené, která je formou diskriminace a porušuje lidská práva. Dne 6. 11. 2013 vyhlášena výzva č. 47 pro předkládání IPO zaměřená především na dokončení transformace systému prevence rizikového chování v souladu se schválenou strategií Prevence rizikového chování; dále na podporu těch obcí, které jako zřizovatelé škol odstranily v rámci své působnosti vyčleňování dětí a žáků z běžných škol hlavního vzdělávacího proudu. Ve stejném termínu byla vyhlášena výzva č. 46, která je zaměřena především na podporu žáků ohrožených školním neúspěchem a/nebo předčasným odchodem ze systému vzdělávání.

V rámci oblasti podpory 1.4 školy využívaly/využívají šablony VII/1, VII/2 a VII/3 na podporu rozvoje inkluзивního vzdělávání žáků. Šablony jsou zaměřené na zlepšení sociálního klimatu ve škole prostřednictvím realizace programů prevence rizikového chování, zapojení asistenta pedagoga do práce s žáky se specifickými vzdělávacími potřebami a využití služeb speciálního pedagoga a školního psychologa

pro tyto žáky. Uvedené šablony si za dobu trvání projektu vybralo celkem 676 základních škol v České republice.

V rámci oblasti podpory 1.5 – EU peníze středním školám byly v průběhu roku realizovány prostřednictvím šablony VII/1 programy na zlepšování sociálního klimatu ve škole a vytváření otevřeného a podporujícího školního prostředí určené pro pedagogické pracovníky, a to na 41 středních školách. Přibližně 30 středních škol využilo možnosti zapojení školního speciálního pedagoga nebo školního psychologa do procesu inkluzivního vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

Udržitelný rozvoj

Udržitelný rozvoj je klíčovým aspektem sociálního a ekonomického rozvoje společnosti a je analogicky i klíčovým aspektem vzdělávání. V OP VK jsou principy udržitelného rozvoje prosazovány prostřednictvím začleňování environmentálního vzdělávání při tvorbě nových vzdělávacích programů pro žáky, studenty i pedagogy a výchovu k vývoji a užívání moderních a k životnímu prostředí šetrných technologií.

Udržitelný rozvoj je podporován zejména v PO 1, kde byly vypisovány výzvy přímo zaměřené na podporu udržitelného rozvoje a environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty. Zejména ve výzvách krajů je „Životní prostředí“ akcentováno podporou zavádění EVVO do škol, projektových pobytů žáků ve střediscích ekologické výchovy apod. V první polovině roku 2009 byla zpracována „Analýza stavu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty“, jejíž výsledky byly využity při přípravě výzvy č. 14 a zohledněny ve třetí podporované aktivitě „Rozvoj znalostí, schopností a dovedností žáků ve vzdělávání pro udržitelný rozvoj s důrazem na environmentální oblast včetně realizace praktických environmentálních programů“.

Princip partnerství

Silnou stránkou OP VK bylo již v ex-ante evaluaci vyhodnoceno uplatňování principu partnerství při tvorbě

programu. Princip partnerství je uplatňován i nadále při implementaci programu, monitorování a jeho evaluaci.

Monitorovací výbor OP VK je ustanoven na principu partnerství, rovných příležitostí a jeho členy jsou zástupci Národního orgánu pro koordinaci, partnerských ministerstev, krajů, sociálních partnerů, národních neziskových organizací, EK a dalších subjektů.

Zástupci IS OP VK jsou členy pracovních skupin integrujících zástupce dalších ŘO jako jsou např. pracovní skupina pro záležitosti romských komunit, pracovní skupina pro informování a publicitu fondů EU pro programové období 2007–2013 a pracovní skupina pro evaluaci.

Do procesu tvorby a aktualizace dokumentů spadajících do systému Řízené dokumentace (Manuál OP VK, Prováděcí dokument, Metodické dopisy apod.) i mimo ni (Příručka pro žadatele a Příručka pro příjemce) jsou zapojeni všichni relevantní partneři.

Rovněž do přípravy výzev k předkládání IPn, IPO, GP a GG jsou zapojeny v rámci pracovních skupin všechny relevantní subjekty a výzvy jsou projednávány podrobně i na jednání Monitorovacího výboru OP VK.

Princip partnerství je podporován i v projektech, které mohou být realizovány ve spolupráci s finančním či nefinančním partnerem. Jedním z důležitých a sledovaných témat v rámci PO 2 je vytváření vazeb, respektive partnerství mezi výzkumnou a aplikační sférou. Řídicí orgán přispívá k plnění této intervence formou podpory partnerství ve smyslu posilování vztahů mezi institucemi terciárního vzdělávání, výzkumnými institucemi a subjekty soukromého sektoru a veřejné správy. Pro tuto intervenci je přímo definována oblast podpory 2.4 „Partnerství a sítě“.

Inovativní činnosti a aktivity

V souladu s čl. 7 nařízení EP a ER Inovativnost je v OP VK věnována zvláštní pozornost propagaci a širokému uplatnění inovativních činností. Inovativní činnosti a produkty jsou podporovány ve všech prioritních osách.

V PO 1 se jedná zejména o metodické materiály, výukové materiály, pracovní listy, inovované školní vzdělávací programy, e-learningové kurzy, webové portály, semináře pro učitele (DVPP). Inovované aktivity a produkty jsou dále šířeny prostřednictvím již zmíněných portálů, školení, konferencí, seminářů apod. Důraz je v rámci PO 1 také kladen na inovace školních vzdělávacích programů technických, přírodovědných oborů a řemesel s cílem začlenit do výuky moderní poznatky současné vědy a v praxi využívané nové technologické postupy, čímž dochází také k významné inovaci metod a forem výuky. V projektech jsou ověřovány nově vytvořené/inovované metodické a výukové materiály, které jsou připravovány ve spolupráci s odborníky z praxe při respektování specifik daného oboru, profese i potřeb regionu. Specifikem výzvy č. 44, zaměřené na podporu technického a přírodovědného vzdělávání je tvorba elektronických učebnic, které do konce realizace projektů musí získat doložku MŠMT a také tvorba cizojazyčných slovníků pro výuku odborných předmětů na středních školách. Ve výzvě č. 46 byla podpořena inovace ve formě vytváření sítí škol, zřizovatelů a dalších subjektů na území obcí s rozšířenou působností, což je nový model spolupráce na území daného regionu.

Inovativní prvky jsou významnou součástí projektů unit costs, kde učitelé vytváří vlastní inovativní vzdělávací/výukové materiály, nejčastěji ve formě digitálních učebních materiálů.

V PO 2 jsou inovace realizovány ve výzvách zaměřených na podporu inovativních činností. V oblasti podpory 2.2 jsou realizovány projekty z vyhlášených výzev založené na inovacích studijních programů/oborů. V projektech realizovaných od roku 2013 z uvolněného zásobníku výzvy č. 28 se jedná o podporu inovací studijních programů/oborů a inovací, které přesahují rámec jednoho studijního programu, a které zvyšují možnost mezipředmětových studií. V oblasti podpory 2.3 jsou všechny realizované projekty svým charakterem inovativní, zejména spoluprací se zahraničními vědeckými experty, mladými

postdoktorandy, navazováním nových forem spolupráce, novými způsoby popularizace vědy. V oblasti podpory 2.4 byly všechny realizované projekty svým charakterem inovativní, jelikož spočívaly v navazování nových forem spolupráce.

V PO 3 byla v roce 2013 připravena výzva č. 50 v oblasti podpory 3.1 Individuální další vzdělávání, ve které je jednou ze dvou podporovaných aktivit tvorba a pilotní ověření vzdělávacích programů zaměřených na vzdělávání dospělých ve čtenářské a numerické gramotnosti. Jedná se o inovativní aktivitu, vzdělávací programy tohoto typu nejsou dosud v České republice k dispozici.

Všechny individuální projekty národní, které jsou realizovány v rámci PO 4, jsou inovativní, vytváří a podporují prostředí pro realizaci inovativních opatření, aktivit, činností apod. z pohledu celého systému vzdělávání. Vhodným příkladem je projekt Podpora spolupráce škol a firem se zaměřením na odborné vzdělávání v praxi (POSPOLU), který je realizován od prosince 2012. Jedním z jeho hlavních cílů je vytvořit ve spolupráci se zaměstnavateli modely spolupráce škol a zaměstnavatelů.

Nadnárodní a meziregionální opatření

Mezinárodní aktivity jsou podporovány zejména v individuálních projektech ostatních v PO 2 a v národních systémových projektech v PO 4.

V roce 2013 byla tato oblast podpořena i v oblasti podpory 1.1 ve výzvě č. 44. Aktivity v projektech z této výzvy využívají zapojení odborníků z praxe ze všech regionů České republiky a odborníků ze zahraničí.

V oblasti podpory 2.1 bylo v rámci projektů při inovaci vzdělávacích programů využito zapojení odborníků z praxe ze všech regionů České republiky i odborníků ze zahraničí, stejně tak při zpracování studijních opor a inovacích vzdělávacích programů VOŠ. V téže oblasti docházelo k podpoře studentských stáží a intersektorální mobility pracovníků VOŠ. Zahraniční spolupráce byla vždy přídavnou hodnotou.

V oblasti podpory 2.2 jsou výzvy stavěny směrem k podpoře spolupráce na úrovni meziregionální i nadnárodní. Meziregionální kooperace je v této oblasti podpory zastoupena v první řadě spoluprací vysokých škol z různých regionů České republiky (intersektorální mobilita akademických pracovníků a studentská mobilita). Nadnárodní spolupráce je naplňována při realizaci studentských a pracovních stáží v zahraničních institucích, při zapojování studentů a akademických pracovníků do nadnárodních vzdělávacích projektů a při zvyšování odborných kompetencí akademických pracovníků formou aktivní účasti na zahraničních konferencích a jiných vzdělávacích aktivitách zvyšujících jejich odbornou kvalitu. Mezinárodní spolupráce je též zajištěna prostřednictvím zapojení zahraničních odborníků do výuky na českých vysokých školách.

V oblasti podpory 2.3 je v rámci projektů podporována především nadnárodnost. Ve výzvě č. 20 je podporováno navazování mezinárodní spolupráce v oblasti VaV a především zaměstnávání zahraničních expertů v týmech VaV. Výzva č. 30 podporuje projekty, ve kterých budou cílové skupině na vysokých školách a ve výzkumných organizacích předávány nové vědecké poznatky, metody a zkušenosti prostřednictvím mladých postdoktorandů vybraných na základě mezinárodního výběrového řízení.

Individuální projekty národní v PO 4 jsou systémové projekty, v jejichž rámci dochází v mnoha případech ke spolupráci se zahraničními experty. Příkladem je projekt „Příprava a realizace mezinárodního výzkumu PIAAC a zveřejnění jeho výsledků“ v rámci projektu Kompetence II. Výstupy ze Závěrečné zprávy z tohoto výzkumu byly jedním z hlavních podkladů pro vyhlášení výzvy č. 50 v oblasti podpory 3.1 „Individuální další vzdělávání“.

Příjemci OP VK

Příjemci OP VK, od kterých se odvíjí i podpořené cílové skupiny, mohou být: ústřední orgány státní správy, přímo řízené organizace ústředních orgánů státní správy, kraje, města a obce, školy a školská zařízení, všechny typy VŠ,

VOŠ a další instituce terciárního vzdělávání, sdružení, asociace škol, národní neziskové organizace, profesní organizace zaměstnavatelů, profesní organizace odborové, zaměstnanecké, zaměstnavatelské a oborové, zaměstnavatelé, organizace působící ve vzdělávání a kariérovém poradenství, organizace působící v oblasti volného času dětí a mládeže, instituce vědy a výzkumu, vývojová a inovační centra, zdravotnická zařízení, instituce poskytující poradenství pro oblast dalšího vzdělávání. Seznam příjemců je dostupný na <http://www.op-vk.cz> a je čtvrtletně aktualizován. Vybrané projekty jsou uveřejněny na <http://www.op-vk.cz/cs/siroka-verejnost/projekty-1>.

Cílové skupiny

Od příjemců programu se odvíjí podpořené cílové skupiny ve vyhlášených výzvách a realizovaných projektech.

V oblasti podpory 1.1 jsou hlavní cílovou skupinou žáci škol a školských zařízení. Sekundární cílovou skupinou ve většině podpořených projektů jsou vedoucí pracovníci a pedagogičtí pracovníci škol a školských zařízení. Podpora pro tuto sekundární cílovou skupinu přináší další přidanou hodnotu žákům a podporuje dlouhodobou udržitelnost projektů, protože učitelé získávají další odborné znalosti a dovednosti, které jim umožňují efektivně a v souladu s novými poznatky, vzdělávacími metodami a trendy pracovat s žáky nejen v rámci projektů, ale také přenášet následně tyto zkušenosti do každodenní výuky. Vzdělávací materiály, vytvářené ve většině projektů, rovněž slouží ke zkvalitnění vzdělávání primární cílové skupiny – žáků.

V oblasti podpory 1.2 jsou hlavní cílovou skupinou děti a žáci se speciálními vzdělávacími potřebami. Převažujícím zaměřením projektů je pomoc dětem a žákům se SVP směřující k překonání jejich problémů a umožňující jejich zapojení do hlavního vzdělávacího proudu. Sekundární cílovou skupinou jsou pracovníci škol a školských zařízení a pracovníci nestátních neziskových organizací pracující s dětmi a mládeží. Získaná podpora jim umožní kvalitně a v souladu s moderními trendy ve výchově a vzdělávání

pracovat s primární cílovou skupinou a přispěje k jejich integraci do hlavního vzdělávacího proudu. Dále umožní získat takové kompetence, které vedou ke zvýšení uplatnitelnosti jedince na trhu práce.

V oblasti podpory 1.3 jsou hlavní cílovou skupinou pracovníci škol a školských zařízení a vedoucí pracovníci škol a školských zařízení, především v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.

V oblasti podpory 1.4 jsou cílovými skupinami žáci a pedagogičtí pracovníci všech mimopražských základních škol.

V oblasti podpory 1.5 jsou cílovými skupinami žáci a pedagogičtí pracovníci všech mimopražských středních škol.

Projekty realizované v oblasti podpory 2.1 podporují zejména studenty VOŠ, pedagogické pracovníky VOŠ, včetně odborníků z praxe působící na VOŠ.

V projektech oblasti podpory 2.2 je podpora zaměřena na studenty VŠ, akademické a další pracovníky VŠ, zájemce o studium na VŠ, pedagogické pracovníky ZŠ, SŠ a VOŠ (v případě poskytování poradenských služeb a podpory talentovaných žáků).

V oblasti podpory 2.3 jsou cílovou skupinou zejména akademičtí a další pracovníci VŠ zabývající se VaV, pracovníci výzkumných a vývojových institucí, studenti VŠ, zájemci o vědecko-výzkumnou práci zejména z řad žáků, studentů a pedagogických pracovníků ZŠ, SŠ a VOŠ.

V oblasti podpory 2.4 je cílem výzev podpořit cílové skupiny studentů VOŠ, VŠ, pedagogických a nepedago-

gických pracovníků VOŠ, akademických a ostatních pracovníků VŠ, pracovníků zabývajících se vzděláváním, výzkumem a vývojem, kteří působí ve výzkumných organizacích splňujících Rámec Společenství pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací (2006/C323/01).

V oblasti podpory 3.1 jsou cílovými skupinami v případě IPn i IPO jednotlivci – účastníci dalšího vzdělávání.

V oblasti podpory 3.2 jsou u IPn cílovými skupinami lektori, pracovníci vzdělávacích institucí, účastníci dalšího vzdělávání a orgány veřejné správy působící v oblasti školství. Všechny kraje vyhlásily výzvy v oblasti podpory 3.2, v rámci kterých jsou podporovány projekty, kde jsou hlavní cílovou skupinou účastníci dalšího vzdělávání a lektori spolu s pracovníky vzdělávacích institucí.

V PO 4 jsou ve schválených projektech podpořeni žáci škol a školských zařízení, žáci se SVP a žáci ohrožení předčasným odchodem ze základní docházky. Dále jsou podporováni pracovníci škol a školských zařízení s cílem vytvořit koordinátory ŠVP, metodiky, proškolit pracovníky v nových metodách výuky atd. Dále jsou podporováni zaměstnanci VŠ, VOŠ a VaV institucí a studenti VOŠ a VŠ, účastníci dalšího vzdělávání prostřednictvím institucí poskytujících další vzdělávání a institucí poskytujících poradenství v oblasti dalšího vzdělávání.

V PO 5 byli podpořeni pracovníci implementační struktury, zástupci monitorovacího výboru, pracovních skupin, zástupci žadatelů a příjemců a široká i odborná veřejnost.

3

Vzdělávání v roce 2013 v datech

Vybraná témata vysokého školství

3.1. Hlavní události v oblasti vysokého školství v roce 2013

K 31. 12. 2013 uskutečňovalo v České republice svoji vzdělávací činnost 26 veřejných, 43 soukromých a dvě státní vysoké školy.

Pokračující pokles demografických kohort 18letých, 19letých a 20letých znamenal další pokles počtu poprvé zapsaných studentů na vysoké školy a v roce 2013 tak počet poprvé zapsaných studentů do bakalářských a ne-navazujících magisterských studijních programů na vysokých školách klesl pod 70 tis. Oproti vrcholu, kterého bylo dosaženo v roce 2009, jde o 18% pokles. Obdobně i celkový počet studentů na vysokých školách dále klesal; k 31. 12. 2013 na vysokých školách studovalo 368 304 studentů. Pokles počtu studentů mezi roky 2012 a 2013 je výraznější v případě soukromých vysokých škol, kde počet studentů klesl o 9,6 % na 43 710. V případě veřejných vysokých škol klesl počet jejich studentů o 2,4 % na 325 171. Struktura studentů podle zaměření studijních programů zůstává neměnná, k 31. 12. 2013 přírodní a technické vědy a nauky studovalo 31,1 % studentů. Za stávající nepříznivé demografické situace je cílem MŠMT profilace vysokých škol respektující jejich rozdílné mise, typy a zaměření tak, aby byla posílena kvalita a efektivita vysokoškolského vzdělávání a jeho relevance pro trh práce a aby vysoké školy samy směřovaly svůj další vývoj do oborů, v nichž vynikají a v nichž mají konkurenční výhodu.

V průběhu roku 2013 probíhala příprava novely zákona o vysokých školách, jejímž cílem je zlepšení podmínek pro fungování vysokého školství jako klíčového nástroje dlouhodobé mezinárodní konkurenceschopnosti České republiky. Novela zákona o vysokých školách byla připravována a široce diskutována od října 2012 do července 2013. Diskuse k novele zákona o vysokých školách se účastnili zástupci reprezentací vysokých škol a dalších institucí spojených s vysokoškolským prostředím v České republice, představitelé dalších vládních resortů a členové

Parlamentu České republiky. Další jednání k novele zákona o vysokých školách se uskuteční v roce 2014.

Na podzim roku 2013 se konaly na 13 veřejných vysokých školách volby kandidátů na jmenování rektorem pro funkční období 2014–2018. Jejich výsledkem bylo zvolení 7 nových rektorů a opětovné zvolení 5 rektorů; rektorka Vysoké školy ekonomické v Praze byla zvolena až v roce 2014.

O přípravě programu Erasmus+, nového Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání a uskutečněných šetřeních studentské a absolventské populace Eurostudent V a Reflex 2013 pojednávají následující podkapitoly.

3.1.1 Příprava programu Erasmus+ z pohledu mobility a napomáhání internacionalizaci a rozvoji vysokého školství

Evropská unie v roce 2013 vyhlásila nový vzdělávací program na období 2014–2020 Erasmus+. Jeho obecně deklarovaným cílem je přispívat prostřednictvím podpory konceptu celoživotního učení k naplňování nové strategie Evropa 2020 – strategie Evropské unie pro růst a zaměstnanost. Ta mezi společné evropské cíle vybrala pro oblast vzdělávání dva z cílů strategického rámce Vzdělávání a odborná příprava 2020 (ET2020), které mají nejlépe přispět k posílení uplatnitelnosti mladých lidí v zaměstnání prostřednictvím rozvoje průřezových dovedností. Pro oblast vysokého školství se jedná o cíl zvýšení zastoupení osob ve věku 30–34 let s dokončeným terciárním vzděláním na 40 %.

Program Erasmus+ staví mj. na iniciativě Mládež v pohybu, jako akčním plánu EU pro zvýšení studijní a pracovní mobility mladých lidí a internacionalizaci systémů počátečního vzdělávání, a navazuje na kroky podnikané společně Evropskou komisí a členskými státy v posledních letech. Jde např. o úpravu zahraničních studijních pobytů směrem k získávání praktických zkušeností nebo vývoj a prosazení konceptu záruk za půjčky pro studenty. To umožní studentům, bez ohledu na jejich sociální zázemí, studovat magisterský program v jiné zemi, které je ote-

vřena účast v programu. Oproti dosavadním programům, i v oblasti vysokých škol, tak program Erasmus+ posiluje relevanci poskytnuté podpory a podpořených projektů pro dlouhodobé uplatnění mladých lidí a jejich vybavení průřezovými dovednostmi a zaměřuje se na internacionalizaci vysokých škol, a to ve všech svých klíčových aktivitách:

- ♦ klíčová akce 1 – vzdělávací mobilita jednotlivců zajišťovaná přímo vysokými školami, doplnění studijních pobytů na školách stážemi v podnicích, sdílené studijní programy (joint degree) se získáváním nových kompetencí a posílení mezinárodního rozměru vysokých škol a jejich studijních programů,
- ♦ klíčová akce 2 – budování strategických partnerství: posilování partnerství mezi vysokými školami navzájem i mezi nimi a podniky, vytváření sítí za účelem posilování přímého propojení s trhem práce,
- ♦ klíčová akce 3 – podpora politik: posilování implementace cílů strategie Evropa 2020, výměna zkušeností a příkladů dobré praxe mezi členskými státy, posilování hodnotících nástrojů a rámců zajišťování kvality (a relevance), posilování dialogu se sociálními partnery.

Konkrétní směry podpory z programu Erasmus+:

- ♦ 2 mil. vysokoškolských studentů v Evropské unii mohou absolvovat studium či odbornou přípravu v zahraničí (včetně 450 tisíc stáží),
- ♦ 800 tis. pedagogických pracovníků, včetně akademických pracovníků, získá stipendia na vyučování či přípravu v zahraničí,
- ♦ 200 tis. studentů, kteří chtějí absolvovat celé magisterské studium v zahraničí, může využít záruk na půjčky,
- ♦ více než 25 tis. studentů získá stipendia na sdílené magisterské studijní programy, jejichž podstatou je studium na nejméně dvou vysokoškolských institucích v zahraničí,
- ♦ 125 tis. škol, včetně vysokých škol, získá finanční prostředky, jež jim pomohou vytvořit 25 tis. „strategických partnerství“ zaměřených na výměnu zkušeností a získávání kontaktů s pracovním prostředím,

- ♦ 3,5 tis. vzdělávacích institucí a podniků také obdrží podporu, a to na vytvoření přes 300 takzvaných znalostních sítí a sítí pro dovednosti v odvětví, jejichž cílem je zlepšit zaměstnatelnost a podpořit inovace a podnikatelské dovednosti.

3.1.2 Příprava programu FM EHP/Norsko a jeho napomáhání internacionalizací a rozvoji vysokého školství

V květnu 2004 založily tři nečlenské státy EU – Island, Lichtenštejnsko a Norsko – Fond Evropského hospodářského prostoru (EHP). Norsko založilo ještě vlastní Norský fond.

Ve druhé polovině roku 2013 byla zahájena druhá fáze programu Norských fondů a fondů EHP, jejichž cílem zůstává nejen snížení sociálních a ekonomických nerovností v Evropském hospodářském prostoru, ale také posílení spolupráce a kontaktů s patnácti státy ve střední a jižní Evropě.

Mezi vymezené prioritní sektory, vedle oblastí kultury nebo životního prostředí, patří mimo jiné **Česko-norský výzkumný program** (označován též jako Program CZ09) a **program spolupráce škol a stipendia** (Program CZ07). Programy v rámci obou těchto oblastí má v gesci MŠMT. V oblasti výzkumu a vývoje je přímo MŠMT (odbor podpory vysokých škol a výzkumu) v roli zprostředkovatele programu; v oblasti spolupráce škol je MŠMT partnerem programu (odbor strategie a evropských záležitostí), přičemž program administruje Dům zahraniční spolupráce.

Program na spolupráci škol a stipendia usiluje o vytvoření vhodných podmínek pro navazování dobře fungujícího mezinárodního partnerství mezi institucemi i jednotlivými osobami působícími v oblasti vzdělávání. Program nabízí možnost mezinárodní projektové spolupráce a studijních stáží. Celková alokace programu je 3 827 tis. EUR. Alokace je ještě navýšena ze strany MŠMT částkou na spolufinancování ve výši 450 tis. EUR. Prioritní úrovní vzdělávání, která je z programu podporována, je terciární vzdělávání, kam plyne 92 % alokace (Norské fondy). Osm procent alokace je směřováno do všech úrovní vzdělávání (primární, sekundární, terciární – fondy EHP).

V rámci programové oblasti spolupráce škol budou podpořeny tři typy aktivit:

- ♦ projekty mobility a stáže,
- ♦ projekty institucionální spolupráce,
- ♦ přípravné návštěvy.

3.1.3 Mezinárodní spolupráce ve vysokém školství na základě mezinárodních smluv, usnesení vlády a členství v mezinárodních organizacích

MŠMT v roce 2013 zajišťovalo průběžné naplňování 37 bilaterálních a dvou multilaterálních mezinárodních smluv, které upravují poskytování stipendií k pobytům studentů vysokých škol a akademických pracovníků, a které financují ústřední orgány státní správy, resp. jimi pověřené zahraniční organizace. Na základě těchto smluv každoročně recipročně vycestuje cca 350 studentů a absolventů na studijní a výzkumné pobyty na zahraničních vysokých školách, především v Německu a Rakousku. Na jazykové kurzy se stipendiem nabízené podle bilaterálních mezinárodních smluv obvykle vyjíždí dalších cca 200 studentů ročně. Vysílání jsou rovněž akademičtí pracovníci na kratší výzkumné pobyty na zahraničních univerzitách.

Německá agentura DAAD, s níž byla sjednána smlouva o akademických výměnách, poskytuje České republice i jednostrannou podporu; uděluje celkem cca 700 recipročních i nerecipročních stipendií ročně.

Přibližně dalších 300 studentů a akademických pracovníků vycestuje každoročně do Rakouska v rámci společných výzkumných projektů.

Recipročně jsou přijímáni zahraniční studenti a akademičtí pracovníci ke stipendijním pobytům na veřejných vysokých školách v České republice. Výše zmíněné bilaterální mezinárodní smlouvy kromě oborově nevyomezené mobility studentů a akademických pracovníků kladou zvláštní důraz na podporu jazykového vzdělávání. MŠMT při naplňování tohoto cíle nabídlo v roce 2013 celkem 317 stipendií na kurzy českého jazyka na Letních školách slovanských studií, pořádaných několika veřejnými vysokými školami.

V roce 2013 byly rozpracovány nové bilaterální smlouvy, které upravují spolupráci v oblasti vysokoškolského vzdělávání, konkrétně s Egyptem, Jordánskem, Korejskou republikou, Mexikem, Peru a Řeckem.

Dne 28. 11. 2013 byla v Praze podepsána Smlouva mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o vzájemném uznávání rovnocennosti dokladů o vzdělání vydávaných v České republice a ve Slovenské republice. Ukončení schvalovacího a ratifikačního procesu se předpokládá v roce 2014. Smlouva aktualizuje postup uznávání rovnocennosti dokladů v souladu se současným vývojem vzdělávacích systémů a institucí a se stávající legislativou v České republice a ve Slovenské republice.

Sjednán byl rovněž nový Pracovní program spolupráce ve školství se Společenstvím Valonsko-Brusel na léta 2014–2016.

MŠMT se podílelo na implementaci projektu zahraniční rozvojové spolupráce¹¹, který spočívá v poskytování stipendií studentům z rozvojových a dalších potřebných zemí k ucelenému vysokoškolskému studiu v České republice. Na akademický rok 2013/14 MŠMT přiznalo celkem 134 těchto stipendií. Projekt umožňuje absolvování bakalářských, magisterských a doktorských studijních programů (v případě studia v českém jazyce zahrnuje i přípravné kurzy českého jazyka a předmětů přijímacích zkoušek). V České republice studovalo v roce 2013 celkem 401 stipendistů z rozvojových zemí.

3.1.4 Realizace OP VaVpl

Globálním cílem Operačního programu Výzkum a vývoj pro inovace (OP VaVpl) je posilování výzkumného, vývojového a inovačního potenciálu České republiky, který přispěje k růstu konkurenceschopnosti a k vytváření vysoce kvalifikovaných pracovních míst tak, aby se regio-

¹¹ Usnesení vlády ze dne 25. dubna 2012 č. 301, Strategie poskytování vládních stipendií pro studenty z rozvojových zemí pro období 2013–2018.

ny České republiky staly významnými místy koncentrace těchto aktivit v Evropě.

Celková finanční alokace OP VaVpI je 2 436 mil. EUR, z čehož 2 071 mil. EUR představuje příspěvek Evropského fondu pro regionální rozvoj (dále jen „ERDF“), tj. 85 % celkové alokace a 365 mil. EUR činí spolufinancování ze státního rozpočtu České republiky, tj. 15 % celkové alokace.

V roce 2013 se již naplno rozeběhla realizace schválených projektů ve všech prioritních osách a celkem 35 projektů za 418 mil. EUR pak ukončilo svou realizaci. Dalším 49 projektům byla vydána Rozhodnutí o poskytnutí dotace. Celkem tedy MŠMT vydalo Rozhodnutí 175 projektům ve výši 2 178 mil. EUR (89 % celkové alokace).

MŠMT nadále činilo potřebné kroky k co nejefektivnějšímu vyčerpání svěřené alokace. Byla předložena a monitorovacím výborem schválena revize OP VaVpI, která umožňuje realokaci prostředků mezi prioritní osou č. 3 (Komerzializace a popularizace VaV), kde je přebytek finančních prostředků, a prioritní osou č. 4 (Infrastruktura pro výuku na vysokých školách spojenou s výzkumem), kde byla naplánována další výzva a podpořeny projekty z tzv. zásobníku. Revize umožňuje čerpání finančních prostředků i pro pražské veřejné vysoké školy, čímž umožňuje využít prostředků OP VaVpI k obnově zastaralé infrastruktury i mimo tzv. regiony Konvergence.

V prioritní ose č. 1 (Evropská centra excelence) byla na konci roku 2013 vyhlášena výzva 2.1 Posílení výzkumných kapacit VaV center (s alokací 36,4 mil. EUR), jejímž cílem je ve spolupráci s předními mezinárodními vědeckými kapacitami vytvořit a materiálně a technicky vybavit nové výzkumné týmy. V prioritní ose č. 3 (Komerzializace a popularizace VaV) pak byly vyhlášeny další dvě výzvy. První z nich byla výzva 7.3, která navazovala na výzvu 6.3 na podporu pre-seed aktivit. Druhá výzva v prioritní ose č. 3 byla výzva 5.3 zaměřená na efektivní systém hodnocení programů účelové podpory. V prioritní ose č. 4 (Infrastruktura pro výuku na vysokých školách spojenou

s výzkumem) pak MŠMT vyhlásilo výzvu 3.4 (s celkovou alokací 72,8 mil. EUR), která podporuje projekty institucí se sídlem v Praze (s vyčísleným dopadem do regionu Konvergence, tedy v maximální míře podpory z OP VaVpI ve výši 68 % způsobilých výdajů projektu).

Dále byly aktualizovány klíčové dokumenty pro fungování operačního programu. Zejména šlo o dokumenty pro žadatele a příjemce, kterými jsou Příručka pro žadatele a Příručka pro příjemce, včetně jejich příloh. Kontinuální příprava a aktualizace probíhala i u dalších dokumentů týkajících se např. komunikace a evaluace.

V průběhu roku 2013 vykonalo MŠMT celkem 38 veřejnosprávních kontrol na místě u příjemců finanční podpory z OP VaVpI. V rámci nesrovnalostí pak bylo posuzováno celkem 491 podezření na nesrovnalosti.

V rámci oblasti evaluací probíhala v roce 2013 Průběžná evaluace OP VaVpI, která si klade za cíl mj. kvalitativně a kvantitativně vyhodnocovat, do jaké míry jsou naplňovány cíle OP VaVpI.

3.1.5 Příprava OP VVV

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy je odpovědné za přípravu Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání¹². OP VVV zahrnuje intervence z ESF i z ERDF a je zaměřen na vzájemně provázaná témata vzdělávání a výzkumu a přípravy lidských zdrojů pro výzkum a vývoj. V současnosti má OP VVV čtyři prioritní osy.

1. Posilování kapacit pro kvalitní výzkum,
2. Rozvoj vysokých škol a lidských zdrojů pro výzkum a vývoj,
3. Rovný přístup ke kvalitnímu předškolnímu, primárnímu a sekundárnímu vzdělávání,
4. Technická pomoc.

¹² Vymezení operačních programů pro Evropský fond regionálního rozvoje, Fond soudržnosti a Evropský sociální fond v rámci cíle Investice pro růst a zaměstnanost bylo schváleno usnesením vlády České republiky ze dne 28. listopadu 2012 č. 867.

Intervence týkající se vysokých škol lze najít ve všech prioritních osách OP VVV. Prioritní osa č. 2 Rozvoj vysokých škol a lidských zdrojů pro výzkum a vývoj má šest specifických cílů (dále jen „SC“) a je multifundová. Prvních pět SC je navrženo k financování z ESF, přičemž SC 5 je zaměřen na zlepšení podmínek pro výuku spojenou s výzkumem a rozvoj lidských zdrojů v oblasti výzkumu a vývoje. Pátý SC tak není výhradně zaměřen na vysoké školy, ale také na aktivity výzkumných organizací a subjektů provádějících výzkum. Aktivity pro výuku spojenou s výzkumem jsou rovněž podpořeny v prioritní ose č. 1.

Zaměření ostatních SC je následující:

- ♦ SC 1: na intervence pro zvýšení kvality vzdělávání na vysokých školách a jeho relevance pro potřeby trhu práce a společnosti,
- ♦ SC 2: na zvýšení účasti studentů se specifickými potřebami a ze socioekonomicky znevýhodněných skupin na vysokoškolském vzdělávání a snížení studijní neúspěšnosti,
- ♦ SC 3: na zatraktivnění celoživotního vzdělávání na vysokých školách, zvýšení účasti, zejména v rámci dospělé populace, a zlepšení podmínek na vysokých školách pro poskytování celoživotního vzdělávání,
- ♦ SC 4: na nastavení a rozvoj systému hodnocení a zabezpečení kvality a strategického řízení vysokých škol,
- ♦ SC 6: na podporu aktivit financovaných z ESF zkvalitněním a doplněním infrastrukturních, prostorových a materiálních podmínek na vysokých školách.

Příprava OP VVV začala v roce 2012. V roce 2013 byla upřesněna struktura operačního programu a jeho zaměření. V návaznosti na první jednání s Evropskou komisí došlo k mírnému přeskupení specifických cílů mezi prioritními osami č. 1 a 2 a upřesnění intervencí mezi OP VVV a dalšími operačními programy. Také proto bylo mezi MŠMT a Ministerstvem průmyslu a obchodu podepsáno Memorandum o spolupráci při přípravě a budoucí realizaci Operačního programu Podnikání a inovace pro

konkurenceschopnost a Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání.

Ze strany Evropské komise pro přípravu programovacího období 2014–2020 byly identifikovány obecné i tematicky zaměřené předběžné podmínky (tzv. ex-ante kondicionality), které musí členský stát splnit, aby mu bylo umožněno čerpání ze strukturálních fondů. Proto byla v polovině roku 2013 zahájena příprava Rámce rozvoje vzdělávací činnosti vysokých škol v České republice do roku 2020 a v rámci OP VaVpI pak zakázka na zpracování ex-ante evaluace OP VVV, práce na procesu SEA OP VVV a příprava tzv. RIS3 strategie (Výzkumná a inovační strategie inteligentní specializace České republiky).

3.2. Šetření Reflex 2013 a Eurostudent V

3.2.1 Šetření Reflex 2013

Projekt „Reflex 2013: Zaměstnatelnost a uplatnění absolventů vysokých škol na pracovním trhu a hodnocení získaného vysokoškolského vzdělání“ navázal na významné mezinárodní projekty, které byly v oblasti studia uplatnění absolventů vysokých škol uskutečněny v předchozích letech; mezi ně patřily i projekty Cheers 1998, Reflex 2006 a Reflex 2010. Cílem projektu Reflex 2013 bylo rozvinout stávající znalosti o zaměstnatelnosti a uplatnění absolventů vysokých škol, o jejich přechodu z procesu vzdělávání na trh práce a o vnímání získaného vysokoškolského vzdělání absolventy a jejich zaměstnavateli. Řešitelem projektu bylo Středisko vzdělávací politiky Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Do projektu se zapojilo 20 veřejných, 15 soukromých a 1 státní vysoká škola. Oslovenou a hodnocenou skupinou byli nejen absolventi bakalářských, magisterských, navazujících magisterských a doktorských studijních programů z let 2008–2012, ale také jejich zaměstnavatelé. Celkově bylo od absolventů získáno 34 305 dotazníků vhodných pro další analýzy, to je v porovnání s předchozími šetřeními největší počet získaných odpovědí. Od zaměstnavatelů bylo získáno 1 115 vyplněných dotazníků. Dne 6. prosince 2013 pak na České

zemědělské univerzitě v Praze proběhl pracovní seminář MŠMT a Střediska vzdělávací politiky, kde byly představeny první rozborů ze získaných dat.

Ze šetření Reflex 2013 vyplynuly následující poznatky:

- ♦ Bakalářské studium začíná být lépe vnímáno zaměstnavateli.
- ♦ Počet pracovních míst pro vysokoškolsky vzdělané osoby neroste tak rychle jako počet absolventů vysokých škol, nadto zastoupení vysokoškolsky vzdělaných osob ve starší generaci odcházející do důchodu je mnohem nižší. Absolventi vysokých škol tak stále častěji pracují na pozicích, kde vysokoškolské vzdělání není potřebné (např. úřednické, technicko-hospodářské, obchodní či administrativní pozice).
- ♦ Podle šetření Reflex 2013 je dosažená úroveň většiny kompetencí (podnikavost, internacionalizace, profesionalita, inovativnost, prezentace, flexibilita) absolventů vysokých škol vyšší než úroveň kompetencí požadovaná jejich zaměstnavateli. Pro zaměstnavatele nadále zůstává důležitá odbornost absolventů, až za ni jsou kladeny měkké dovednosti.
- ♦ Absolventi vysokých škol se stále více uplatňují v příbuzných oborech než přímo ve vystudovaném oboru. Tato skutečnost platí pro bakalářský a magisterský stupeň. Naopak absolventi doktorského studia se stále více uplatňují přímo ve vystudovaném oboru. Pokud by si studenti mohli opakovaně zvolit vysokoškolské studium, dvě třetiny by si vybrali stejné studium na stejné vysoké škole.
- ♦ Průměrný hrubý měsíční příjem absolventů vysokých škol mezi šetřeními Reflex 2010 a Reflex 2013 stagnoval na zhruba 35 tis. Kč.
- ♦ Roste zastoupení absolventů, kteří měli zaměstnání již při studiu na vysoké škole. Téměř polovina absolventů měla práci již v době ukončení vysoké školy.
- ♦ Dle hodnocení absolventů vysokých škol je vysokoškolská výuka nadále vysoce zaměřena na předá-

vání teoretických znalostí a účast na přednáškách. Na druhé straně ale ve vysokoškolském vzdělání dochází ke snižování úlohy učitele jako hlavního nositele informací a zvyšování významu stáží, praxí a účasti studentů na řešení praktických problémů.

3.2.2 Šetření Eurostudent V

V roce 2013 v rámci IPn Kreda proběhlo mezinárodní šetření Eurostudent V. Cílem šetření bylo zmapovat životní podmínky a postoje studentů v těchto oblastech: prostupnost studia, vztah studentů ke škole, životní podmínky studentů, mobilita studentů a potřeby zdravotně znevýhodněných studentů. Do šetření se zapojily všechny veřejné vysoké školy, obě státní vysoké školy a 29 soukromých vysokých škol. Osloveni byli studenti bakalářského, magisterského a navazujícího magisterského studia, kteří neměli přerušené studium, studovali v prezenční nebo kombinované formě studia a studovali v českém jazyce. Celkem bylo od oslovených studentů získáno 4 664 dotazníků vhodných pro další analýzu.

Ze šetření Eurostudent V vyplynuly následující poznatky:

- ♦ Populace studentů vysokých škol je z hlediska sociálního původu nadále výrazně vychýlena směrem k vyšším sociálním skupinám, a to jak z hlediska vzdělání rodičů, tak jejich sociálně-ekonomického statusu. Vzdělání a zaměstnání rodičů ovlivňuje absolvovanou střední školu, finanční podmínky studentů během jejich studia, hodnocení šancí po ukončení studia i zájem o studium v zahraničí.
- ♦ Více než tři čtvrtiny studentů jsou spokojeny s vybaveností vysoké školy, přístupem vyučujících ke studentům a kvalitou výuky. Méně spokojeni jsou s rozmanitostí vyučovaných předmětů a organizací studia. Studenti se zahraniční zkušeností jsou v hodnocení kvality výuky a organizace studia kritičtější; naopak spokojenější jsou s přístupem pracovníků studijních oddělení.

- ♦ Více než tři čtvrtiny studentů se identifikují s vysokou školou, kterou studují. Jejich největšími prioritami při výběru školy byly zájem o obor a uplatnění na trhu práce po absolvování studia. Finanční dostupnost byla prioritou při výběru školy pro méně než polovinu studentů.
- ♦ Mediánová hodnota zdrojů studenta je 7,7 tis. Kč měsíčně. V průměru více než polovina finančních zdrojů studentů pochází z jejich vlastní výdělečné činnosti. Výše a struktura příjmů studentů se výrazně liší podle typu vysoké školy, formy studia a studovaného oboru; úlohu hraje i sociální postavení rodičů.
- ♦ Na úrovni České republiky svoji šanci na nalezení práce shledává více než polovina studentů jako dobrou či velmi dobrou. Naopak na mezinárodní úrovni pouze čtvrtina studentů pozitivně hodnotí svoje šance na nalezení práce. Vnímání šance na uplatnění na trhu práce se výrazně liší mezi jednotlivými obory.
- ♦ Zájem o zahraniční studijní pobyt je vyšší u studentů nižších ročníků; téměř 40 % studentů ve věku do 21 let plánuje strávit část studia v zahraničí. Jako největší překážky pro uskutečnění studijního pobytu v zahraničí studenti vnímají finanční náklady, odloučení od rodiny, partnera či přátel a ztrátu placeného zaměstnání. Naopak jako malé překážky jsou vnímány omezená kapacita mobilitního programu či administrativní proces uznávání zahraničních výsledků studia v České republice.

3.3. Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost

V roce 2013 bylo dosaženo v implementaci OP VK výrazného pokroku a pro urychlení čerpání byla přijata řada opatření, jejichž plnění byla pravidelně monitorována. K 31. 12. 2013 byly vyhlášeny výzvy v celkové hodnotě 2 227 mil. EUR, tj. 106,8 % alokace programu. Schváleny byly projekty v hodnotě 1 923 mil. EUR, tj. 92,3 % alokace programu, příjemcům byly propla-

ceny prostředky v hodnotě 1 512 mil. EUR, tj. 72,5 % alokace programu. Hlavním ukazatelem pro čerpání prostředků je objem certifikovaných prostředků, které se přímo podílí na plnění pravidla $n+3/n+2$. V roce 2013 bylo dosaženo největšího pokroku v oblasti certifikovaných výdajů, pokrok činil 557 mil. EUR. Za rok 2013 tak došlo k nárůstu o 26,7 % a podíl certifikovaných výdajů na celkové alokaci programu představuje 50,7 %. Limit pro rok 2013 ve výši 56,9 % alokace programu tak nebyl splněn a došlo ke ztrátě alokace ve výši 110 mil. EUR. Odhadovaná ztráta uváděná ve výroční zprávě za rok 2012 ve výši 167 mil. EUR byla ovšem výrazně snížena. Důvodem bylo úspěšné naplňování opatření pro zvýšení čerpání zpracovaných v Akčním plánu čerpání OP VK na rok 2013. Čerpání prostředků OP VK znázorňuje graf 9 v kap. 2.6.

Celkem bylo v OP VK k 31. 12. 2013 schváleno 10 173 projektů v hodnotě 1 923 mil. EUR, což je za rok 2013 nárůst o 633 projektů v celkové výši za 89 mil. EUR.

V PO2 bylo v prvním čtvrtletí 2013 dokončeno uvolňování zásobníků výzev 20, 30 a 28 a projekty z těchto zásobníků vstoupily do realizace. V srpnu 2013 byla vyhlášena výzva č. 45 v oblasti podpory 2.3 Lidské zdroje ve výzkumu a vývoji. Tato výzva byla zaměřena na popularizaci výsledků výzkumu a vývoje, vzdělávání pracovníků výzkumu a vývoje a podporu systematické práce se studenty a žáky v oblasti seznamování se s výsledky výzkumu a vývoje, a to specificky pro oblasti přírodovědného a technického vzdělávání.

V rámci vyhlášených výzev v roce 2013 v PO 1 a PO 2 dochází prostřednictvím OP VK k systémové podpoře přírodovědného a technického vzdělávání napříč především počátečním vzděláváním, tedy od pedagogů mateřských škol přes žáky a pedagogy základních a středních škol a v návaznosti na tyto skupiny jsou podpořeni také pracovníci výzkumu a vývoje. Jedná se o výzvy č. 44, č. 45 a č. 48.

V oblasti podpory 2.1 nebyla v roce 2013 vyhlášena žádná výzva. V této oblasti pouze docházelo k úpravám již realizovaných projektů, a to prostřednictvím podstatných

a nepodstatných změn projektů. Dne 13. 3. 2013 byl realizován seminář „Výměna zkušeností s realizací projektů OP VK“, tentokrát na téma Vyšší odborné vzdělávání – ne-technické obory. Cílem těchto seminářů je poskytnout příjemcům, kteří realizují IPO, prostor pro prezentaci výsledků své práce a vzájemnou výměnu zkušeností. Semináře jsou vždy zaměřené na konkrétní téma, jsou pořádány s měsíční periodicitou a setkávají se s pozitivní odezvou od účastníků. Dále byla ukončena realizace projektů ve výzvě č. 13.

V oblasti podpory 2.2 byl v roce 2013 dokončen administrativní proces uvolňování projektů ze zásobníku výzvy č. 28. Vzhledem k limitovaným finančním prostředkům státního rozpočtu bylo nutné u výzvy č. 28 vyčkat na schválení revize OP ze strany EK, jelikož teprve po schválení revize mohou být prostředky předloženy k certifikaci a proplaceny. Výzva č. 28 byla zaměřena zejména na podporu inovace studijních předmětů/oborů na vysokých školách. Do zásobníku projektů bylo během jednání Grémia zpravodajů zařazeno 28 projektů. O konečné podpoře projektů ze zásobníku rozhodlo bodové ohodnocení, které muselo být vyšší než 72 bodů včetně bonifikace za IPRM. Bylo podpořeno celkem 15 projektů ze zásobníku v celkové částce 358,4 mil. Kč. Projekty z této výzvy měly původně plánovanou dobu realizace na tři roky se začátkem realizace na počátku roku 2012. Harmonogram a klíčové aktivity projektů budou upraveny v souladu se zkrácením doby realizace o cca jeden rok. V lednu 2013 bylo žadatelům rozesláno Vyrozumění o poskytnutí dotace. Nyní jsou již projekty v realizaci.

V oblasti podpory 2.3 byl v roce 2013 dokončen proces uvolňování zásobníků výzev č. 20 a č. 30. Vzhledem k limitovaným finančním prostředkům státního rozpočtu bylo nutné vyčkat s uvolněním zásobníků z těchto výzev na schválení revize OP ze strany EK, jelikož teprve po schválení revize mohou být prostředky předloženy k certifikaci a proplaceny. Žadatelé projektů v těchto zásobnicích byli kontaktováni v lednu 2013 a v současné době jsou již projekty v realizaci. Ze zásobníku výzvy č. 30 bylo podpo-

řeno 16 projektů v celkové hodnotě téměř 980,9 mil. Kč. U výzvy č. 20 je realizováno všech 9 projektů uvolněných ze zásobníku v celkové hodnotě téměř 220,6 mil. Kč.

Dne 15. 8. 2013 byla vyhlášena výzva č. 45 v oblasti podpory 2.3 pro podporu cílené propagace přírodovědných a technických oborů aktivitami směřujícími k popularizaci výzkumu a vývoje a badatelsky orientované výuce a pro synergičnou podporu projektů z výzvy č. 44. Do výzvy č. 45 bylo předloženo celkem 45 projektů v celkové alokaci více než 947 mil. Kč. Při procesu hodnocení přijatelnosti byly 4 projekty vyřazeny z dalšího procesu hodnocení. V závislosti na výsledcích hodnocení Grémiem zpravodajů byla alokace na výzvu, na doporučení Grémia zpravodajů, navýšena tak, aby mohly být podpořeny všechny kvalitní projekty. Ve výzvě č. 45 bylo schváleno do realizace 24 projektů v celkové výši finančních prostředků přesahující 479,6 mil. Kč. Projekty vstoupily do realizace na začátku roku 2014.

V oblasti podpory 2.4 nebyla v roce 2013 vyhlášena žádná výzva. V této oblasti podpory pouze docházelo k úpravám již realizovaných projektů, a to prostřednictvím podstatných a nepodstatných změn projektů. Zároveň došlo 9. 12. 2013 k realizaci semináře „Výměna zkušeností s realizací projektů OP VK“. Seminář se týkal přírodovědných a technických oborů. Cílem těchto seminářů je poskytnout příjemcům, kteří realizují IPO, prostor pro prezentaci výsledků své práce a vzájemnou výměnu zkušeností.

V souvislosti s uvolňováním projektů ze zásobníků výzev 20, 28 a 30 byly ještě v roce 2013 řešeny podstatné změny před vydáním Rozhodnutí o poskytnutí dotace. Jednalo se především o změny v harmonogramech projektů a personální změny v realizačních týmech projektů. V případech mnoha projektů v PO 2 jsou také individuálně řešeny podmínky licenčních smluv na výstupy vytvořené při realizaci těchto projektů, především s ohledem na dokládání články zveřejněné v impakto- vých časopisech.

Řídící orgán OP VK z výše uvedených důvodů zintenzivnil komunikaci s příjemci PO 2. Pokračovala pravidelná setkání náměstka ministra školství, mládeže a tělovýchovy pro řízení operačních programů s Českou konferencí rektorů (jednání se konají v cca měsíčním intervalu, kdy jsou projednávána aktuální témata svodně

za všechny vysoké školy, jsou řešeny dotazy realizátorů projektů, pracovníci Řídícího orgánu detailněji se zástupci vysokých škol projednávají identifikovaná úskalí realizace projektů, zaměření podávaných žádostí o podstatné změny a důvody a možnosti jejich schválení/neschválení).

4

Vzdělávání v roce 2013 v datech

**Vzdělávání v roce 2013 v číslech –
statistický přehled**

4.1. Úvod

Ve školním/akademickém roce 2013/14 se v České republice vzdělávalo:

- ◆ 367 352 dětí v předškolním vzdělávání
- ◆ 868 934 žáků v základním vzdělávání
- ◆ 378 754 žáků ve středním vzdělávání
- ◆ 29 619 žáků v nástavbovém a zkráceném studiu
- ◆ 3 439 žáků v konzervatořích
- ◆ 28 332 studentů ve vyšším odborném vzdělávání
- ◆ 368 304 studentů ve vysokoškolském studiu

Ve školním/akademickém roce 2013/14 nedošlo ve struktuře vzdělávacího systému České republiky k žádným zásadním změnám. Všechny stupně vzdělávací soustavy zůstaly zachovány a počty dětí, žáků a studentů byly tradičně primárně závislé na demografickém vývoji příslušných věkových skupin.

Úvodní kapitola popisuje vzdělávací systém České republiky striktně podle úrovní, hledisko druhů škol je tady potlačeno (druhy škol jsou podrobně popsány v následujících kapitolách o regionálním a vysokém školství).

V předškolním vzdělávání bylo ve školním roce 2013/14 celkem 367 352 dětí, z toho drtivá většina v mateřských školách (99 %, 363 568 dětí), zbytek docházel do přípravných tříd základních škol (3 520 dětí) nebo do přípravného stupně základních škol speciálních (264 dětí).

V základním vzdělávání se přes 95 % žáků vzdělávalo na základních školách – 827 654 žáků (z toho na 1. stupni základních škol 505 983 žáků a na 2. stupni základních škol 321 671 žáků). Dalších téměř 5 % žáků plnilo povinnou školní docházku ve víceletých oborech gymnázií a konzervatoří (4 454 žáků v 1.–2. ročníku šestiletých gymnázií, 35 965 žáků v 1.–4. ročníku osmiletých gymnázií a 251 žáků v 1.–4. ročníku osmiletých konzervatoří). Zbylí žáci (0,1 %) navštěvovali kurzy k získání zákla-

dů vzdělání (236 žáků) nebo kurzy k získání základního vzdělání (374 žáků).

2. stupeň základních škol je oslaben, neboť přibližně 9,0 tis. žáků z 5., resp. 2,2 tis. žáků ze 7. ročníku každým rokem přechází do oborů víceletých gymnázií a konzervatoří a plní povinnou školní docházku na těchto školách.

Ve středním vzdělávání bylo 378 754 žáků ve školním roce 2013/14, z toho 98 282 v oborech středního vzdělání a středního vzdělání s výučním listem a 280 472 žáků v oborech středního vzdělání s maturitní zkouškou. Mezi žáky úrovně středního vzdělávání nezapočítáváme žáky plnící povinnou školní docházku v na nižším stupni víceletých gymnázií.

V oborech víceletých gymnázií (v ročnících odpovídajících střednímu vzdělávání) se ve školním roce 2013/14 vzdělávalo 40 374 žáků. U oborů víceletých gymnázií se jako nově přijatí označují žáci nejnižšího ročníku odpovídajícího střednímu vzdělávání, tedy 3. ročníku šestiletých a 5. ročníku osmiletých gymnázií.

Ve středním vzdělávání se 9 472 žáků (pouze 2,5 %) vzdělávalo v jiné než denní formě vzdělávání.

V nástavbovém a zkráceném studiu se ve školním roce 2013/14 vzdělávalo 29 619 žáků, z toho téměř 90 % v nástavbovém studiu (26 483). V těchto typech studia jsou nejvíce zastoupeny jiné formy vzdělávání než denní – celkově se v nich vzdělává více než polovina žáků (52,2 %, 15 457 žáků), což nenajdeme na žádné jiné vzdělávací úrovni.

V konzervatořích se ve školním roce 2013/14 vzdělávalo 3 439 žáků – konzervatoře jsou nejméně zastoupeným typem škol v České republice. Do této úrovně nejsou započítáni žáci plnící v konzervatořích povinnou školní docházku. Stejně jako v případě středního vzdělávání není výrazně zastoupen segment jiných forem vzdělávání než denní (v jiných formách vzdělávání bylo 272 žáků, tzn. 7,9 %).

Vyšší odborné vzdělávání se v České republice usku-
tečňuje na vyšších odborných školách, kde se ve školním

Souhrn ČR – nově přijatí, děti/žáci/studenti a absolventi ve školním/akademickém roce 2013/14 – podle úrovně vzdělávání

Úroveň vzdělávání	Nově přijatí ⁴⁾			Děti/žáci/studenti			Absolventi za školní rok 2012/13		
	celkem	v tom forma vzdělávání		celkem	v tom forma vzdělávání		celkem	v tom forma vzdělávání	
		denní	ostatní		denní	ostatní		denní	ostatní
Předškolní vzdělávání¹⁾	.	.	x	367 352	367 352	x	106 421	106 421	x
v tom									
mateřské školy	.	.	x	363 568	363 568	x	106 421	106 421	x
přípravné třídy ZŠ	.	.	x	3 520	3 520	x	x	x	x
přípravný stupeň ZŠ speciální	.	.	x	264	264	x	x	x	x
Základní vzdělávání	122 107	122 107	x	868 934	868 774	160	78 247	78 247	x
v tom									
základní školy – 1. stupeň	110 773	110 773	x	505 983	505 983	x	8	8	x
základní školy – 2. stupeň	.	.	x	321 671	321 671	x	78 239	78 239	x
obory 6letých gymnázií (nižší ročníky, odpovídající PŠD)	2 199	2 199	–	4 454	4 454	–	x	x	–
obory 8letých gymnázií (nižší ročníky, odpovídající PŠD)	9 065	9 065	–	35 965	35 965	–	x	x	–
obory 8letých konzervatoří (nižší ročníky, odpovídající PŠD)	70	70	–	251	251	–	x	x	–
kurzy k získání základů vzdělání ²⁾	x	x	x	236	206	30	x	x	x
kurzy k získání základního vzdělání ²⁾	x	x	x	374	244	130	x	x	x
Střední vzdělávání	103 839	101 258	2 581	378 754	369 282	9 472	93 456	91 884	1 572
v tom									
střední vzdělávání	993	971	22	1 965	1 933	32	578	567	11
střední vzdělávání s výučním listem	32 071	31 566	505	96 317	94 638	1 679	24 945	24 592	353
střední vzdělávání s maturitní zkouškou	70 775	68 721	2 054	280 472	272 711	7 761	67 933	66 725	1 208
obory gymnázií	22 284	22 175	109	88 108	87 581	527	22 776	22 686	90
v tom									
4leté	11 986	11 877	109	47 734	47 207	527	12 564	12 474	90
6leté (vyšší ročníky, odpovídající střednímu vzdělávání ⁴⁾)	2 059	2 059	–	8 194	8 194	–	2 024	2 024	–
8leté (vyšší ročníky, odpovídající střednímu vzdělávání ⁴⁾)	8 239	8 239	–	32 180	32 180	–	8 188	8 188	–
ostatní obory bez gymnázií	48 491	46 546	1 945	192 364	185 130	7 234	45 157	44 039	1 118
Nástavbové a zkrácené studium	15 248	8 178	7 070	29 619	14 162	15 457	7 599	3 704	3 895
v tom									
nástavbové studium	13 043	7 036	6 007	26 483	12 962	13 521	6 663	3 238	3 425
zkrácené studium pro získání středního vzdělání s maturitní zkouškou	1 147	275	872	1 962	283	1 679	448	64	384
zkrácené studium pro získání středního vzdělání s výučním listem	1 058	867	191	1 174	917	257	488	402	86
Vzdělávání v konzervatořích	707	644	63	3 439	3 167	272	394	362	32
v tom									
obory 8leté konzervatoře (vyšší ročníky ⁴⁾)	118	118	–	275	275	–	57	57	–
obory 6-7leté konzervatoře	589	526	63	3 164	2 892	272	337	305	32
Vyšší odborné vzdělávání	11 805	8 548	3 257	28 332	19 882	8 450	6 437	4 819	1 618
Vysokoškolské studium^{2,5)}	68 299	56 329	11 977	368 304	277 621	94 014	91 551	65 236	26 429
v tom									
bakalářských	65 213	52 488	12 734	224 957	170 970	55 354	50 881	36 383	14 533
magisterských	6 143	5 877	266	33 218	31 516	1 710	5 740	5 401	339
magisterských navazujících	36 652	26 961	9 720	89 040	64 256	25 327	32 684	22 941	9 765
doktorských	4 930	3 848	1 082	24 755	12 984	11 822	2 392	592	1 800

Komentáře:

Údaje za školní rok 2013/14, studenti k 31. 12. 2013, poprvé zapsaní a absolventi za celý kalendářní rok – stav matryky k 22. 1. 2014.

1) U předškolního vzdělávání nejsou sledovány počty nově přijatých dětí. Jsou sledovány údaje o odchodech z mateřských škol. 2) Studenti vysokých škol ve fyzických osobách. 3) Kurzy pro doplnění základního vzdělání jsou realizovány v základních a středních školách. Kurzy pro doplnění základů vzdělání jsou realizovány v základních školách speciálních. 4) U vysokých škol údaj znamená počet poprvé zapsaných. Do celkového počtu se započítávají pouze poprvé zapsaní (počet prvních zapsání) na VŠ do bakalářských a 4–6letých magisterských studijních programů. 5) U distančního a kombinovaného studia včetně studentů na studijních pobytech. 6) Jako nově přijatí jsou u vyššího stupně víceletých gymnázií a konzervatoří označeni žáci nejnižšího ročníku odpovídajícího vyššímu stupni (3. ročník oborů 6letých gymnázií, 5. ročník oborů 8letých gymnázií a konzervatoří). Zdroj: databáze MŠMT

roce 2013/14 vzdělávalo 28 332 studentů. Na rozdíl od středních škol a konzervatorií se značná část z nich vzdělává v jiné než denní formě vzdělávání (8 450 studentů, což je téměř 30 %).

Ve vysokoškolském studiu k 31. 12. 2013 studovalo 368 304 studentů, z toho 224 957 v bakalářských studijních programech, 33 218 v „dlouhých“¹³ magisterských programech, 89 040 v navazujících magisterských programech a 24 755 v doktorských studijních programech. Asi čtvrtina z celkového počtu studentů realizovala svoje studium v kombinované nebo distanční formě studia (94 014).

Zde je třeba poznamenat, že studenti vysokých škol mohou souběžně studovat programy různých úrovní (např. bakalářský a dlouhý magisterský), což vede k tomu, že součet studentů jednotlivých úrovní nedává celkový počet studentů na vysokých školách.

4.2. Regionální školství v roce 2013

4.2.1 Mateřské školy

- ♦ Ve školním roce 2013/14 poskytovalo předškolní vzdělávání 5 085 mateřských škol, což je o 74 škol více než v předchozím školním roce.
- ♦ V mateřských školách se vzdělávalo 363 568 dětí, jedná se o nárůst o 9 228 dětí oproti školnímu roku 2012/13.
- ♦ Mateřské školy vykazaly 60 281 žádostí o přijetí, jimž nebylo vyhověno, tj. o 1 342 žádostí více než v předškolním školním roce.

Předškolní vzdělávání poskytují mateřské školy, mateřské školy při zdravotnickém zařízení, přípravné třídy pro děti se sociálním znevýhodněním na základních školách a přípravné stupně základních škol speciálních.

Od roku 2009/10 do roku 2013/14 přibýlo celkem 259 nových mateřských škol. Z toho 153 škol bylo zřízeno privátním sektorem a 93 škol zřídily obce.

¹³ Dlouhé magisterské programy – magisterské programy v délce 5–6 let, kterým nepředchází bakalářské programy

Počet dětí v mateřských školách rovněž stoupá, v roce 2013/14 navštěvovalo mateřské školy o 49 560 dětí více než ve školním roce 2009/10. Meziroční nárůst počtu dětí již klesá, v roce 2010/11 přibýlo 14 604 dětí oproti roku 2009/10, v roce 2013/14 je to již jen 9 228 dětí oproti roku 2012/13.

V průběhu sledovaného období roste průměrný počet dětí na školu. V roce 2013/14 v průměru připadá na mateřskou školu 71,5 dítěte, přičemž v roce 2012/13 to bylo 70,7 dítěte a v roce 2009/10 pouze 65,1 dítěte. Průměrný počet dětí na třídu nevykazuje významné změny, oproti loňskému školnímu roku se snížil tento údaj z 23,7 na 23,6 dítěte na třídu.

Přepočtený počet učitelů vzrostl v roce 2010/11 o 4,7 % oproti roku 2009/10, v roce 2013/14 se přepočtený počet učitelů zvedl oproti roku předchozímu již jen o 3 %. Průměrný počet dětí na úvazek učitele zůstává téměř nezměněn.

Vzdělávání v mateřských školách je určeno dětem od tří do šesti let, případně do doby jejich vstupu na základní školu.

Nejvíce dětí se vyskytuje ve skupině 3–5letých. V roce 2009/10 to bylo 263 175 dětí, což představovalo 83,8 % všech dětí v mateřských školách, v roce 2012/13 se počet zvýšil na 302 503 dětí (85,4 %) a v roce 2013/14 to bylo 309 745 dětí (85,2 %).

Největší nárůst oproti loňskému roku zaznamenala skupina 5letých dětí, a to z 104 369 na 111 217 dětí, což představuje 30,6 % z celkového počtu dětí v mateřských školách. V této věkové skupině se počet dětí od roku 2009/10 zvýšil celkově o 20 897 dětí.

Jedinou věkovou skupinou, ve které došlo k poklesu počtu dětí oproti loňskému roku, je skupina čtyřletých dětí. Zde se počet snížil meziročně o 621 dětí. V předchozích letech přitom tato věková skupina vykazovala pravidelný nárůst – v roce 2011/12 stoupl počet dětí dokonce o 7 077 dětí oproti roku předchozímu a v roce 2012/13 byl počet čtyřletých dětí o 6 900 vyšší než v roce 2011/12.

V letech 2009/10–2011/12 šestileté a starší děti navštěvující mateřskou školu (dětí s odloženou povinnou školní docházkou) představovaly 6,3–6,4 % všech dětí v mateřských

Tabulka 11

MŠ – počet škol, tříd, dětí, učitelů ve školním roce 2009/10–2013/14

	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14
Počet škol	4 826	4 880	4 931	5 011	5 085
Počet tříd	13 452	13 988	14 481	14 972	15 390
Počet dětí	314 008	328 612	342 521	354 340	363 568
z toho dívky	150 613	157 799	164 387	170 705	175 049
Počet učitelů (přepočtené počty)	24 584,3	25 736,8	26 780,6	27 739,2	28 583,0
z toho ženy	24 542,2	25 670,6	26 687,7	27 627,9	28 450,7

Zdroj: databáze MŠMT

Tabulka 12

Mateřské školy – děti ve školním roce 2009/10–2013/14 – podle věku

	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14
Celkem	314 008	328 612	342 521	354 340	363 568
mladší než 3 roky	30 800	33 040	31 355	31 951	33 141
3leté	81 334	87 263	92 492	91 350	92 365
4leté	91 521	92 807	99 884	106 784	106 163
5leté	90 320	94 775	96 959	104 369	111 217
6leté	19 586	20 263	21 344	19 559	20 287
starší než 6 let	447	464	487	327	395
Podíl na populaci¹⁾	2009²⁾	2010²⁾	2011²⁾	2012	2013
2letých	26,7%	27,4%	25,7%	26,7%	30,3%
3letých	76,1%	75,6%	76,7%	75,2%	77,2%
4letých	88,3%	86,7%	88,0%	86,9%	87,4%
5letých	91,4%	91,2%	91,7%	88,2%	90,4%
6letých	20,6%	20,5%	21,2%	18,0%	17,1%
7letých	0,5%	0,5%	0,5%	0,3%	0,4%

Komentáře:

Podíl na populaci je podíl dětí odpovídajícího věku v MŠ k populaci daného věku.

1) Tento podíl je jen ilustrační, neboť data o věku dětí v MŠ jsou k 1. 9. daného roku, zatímco údaje o věku populace jsou k 31. 12. daného roku.

2) Porovnatelné jsou pouze roky 2012 a 2013. Data za populaci počínaje rokem 2012 Český statistický úřad upravil podle výsledků SLDB 2011.

Zdroj: databáze MŠMT

školách. V posledních dvou letech procentuální zastoupení této věkové kategorie snížilo na 5,6–5,7 %.

Pokud má mateřská škola dostatečný počet volných míst, mohou do ní docházet také děti mladší tří let. Počet těchto dětí se oproti loňskému školnímu roku zvýšil o 1 190 dětí. Procentuální zastoupení této věkové skupiny se ve sledovaném období pohybuje mezi 9,0 % v roce 2012/13 až 10,1 % v roce 2010/11 z celkového počtu dětí mateřských škol. Ve školním roce 2013/14 jsou děti mladší tří let zastoupeny 9,1 %.

Problematickou oblastí je dostupnost mateřských škol. Porovnáme-li školní roky 2012/13 a 2013/14, můžeme konstatovat, že se situace výrazně zlepšila. Zastoupení dětí navštěvujících mateřskou školu se v odpovídajících věkových skupinách (3–5 let) zlepšilo, a také se zlepšilo zastoupení dětí mladších tří let. Pozitivní je snížení zastoupení šestiletých dětí, což souvisí se snížením odkladů nástupu do základních škol.

Lze předpokládat, že pokud kapacita mateřských škol zůstane na úrovni roku 2013, bude se dostupnost mateřských škol dále zlepšovat, a to velmi výrazně vzhledem k předpokládanému vývoji počtu dětí v příslušných věkových skupinách.

4.2.2 Základní školy

- ♦ Ve školním roce 2013/14 poskytovalo základní vzdělávání 4 095 základních škol, což je stejný počet jako v předchozím školním roce.
- ♦ Na základních školách se vzdělávalo 827 654 žáků, jedná se o nárůst o 19 704 žáků oproti školnímu roku 2012/13.
- ♦ Počet žáků 1. stupně se meziročně zvýšil o 17 877 žáků na 505 983 žáků.
- ♦ Počet žáků plnících povinnou školní docházku v nižším stupni víceletých gymnázií klesl na 40 419, jedná se o úbytek 130 žáků oproti školnímu roku 2012/13. Meziroční pokles o 19 žáků nastal rovněž v nižším stupni osmiletého vzdělávání na konzervatoři, kde se v roce 2013/14 vzdělávalo 251 žáků.

Ve školním roce 2013/14 došlo k zastavení dlouhodobého poklesu počtu základních škol. Průměrná velikost školy se zvětšila z 197,3 žáka v roce 2012/13 na 202,1 ve školním roce 2013/14. Ve třídě se průměrně vzdělávalo 19,6 žáka, což představuje nárůst o 0,2 žáka. V roce 2013/14 se zvýšil přepočtený počet učitelů na 58 269,1 z 57 668,9 v roce 2012/13.

Průměrná velikost školy na 1. stupni se zvětšila z 119,8 žáka v roce 2012/13 na 124,2 ve školním roce 2013/14. Ve třídě se průměrně vzdělávalo 19,6 žáka, což představuje nárůst o 0,2 žáka. Zvýšil se i přepočtený počet učitelů, a to na 29 025,1 učitele, což je o 650,2 více než v předchozím školním roce.

Počet škol s 2. stupněm má ve sledovaném období sestupnou tendenci. V roce 2009/10 existovalo 2 755 škol, v roce 2013/14 klesl počet na 2 705 škol. Počet žáků navštěvujících 2. stupeň základních škol po poklesu v letech 2009/10–2012/13 stoupl meziročně o 1 827 na celkových 321 671 žáků. Průměrná velikost školy na 2. stupni se zvětšila ze 117,7 žáka v roce 2012/13 na 118,9 ve školním roce 2013/14. Ve třídě se průměrně vzdělávalo 19,4 žáka, což představuje nárůst o 0,1 žáka. Přepočtený počet učitelů se i ve školním roce 2013/14 snížil na 29 244,0 učitele, což je o 50,0 méně než v předchozím školním roce.

2. stupeň základních škol je oslaben, neboť žáci po 5., resp. 7. ročníku základní školy mohou přejít do oborů víceletých gymnázií a konzervatoří a plnit v odpovídajících ročnicích povinnou školní docházku. Ve školním roce 2013/14 plnilo takto povinnou školní docházku 4,7 % žáků.

V roce 2013/14 bylo do 1. ročníků základních škol přijato celkem 110 773 žáků, což je o 5 181 žáků více než v předchozím školním roce a o 16 984 žáků více než v roce 2009/2010.

Ve věku šesti let nastoupilo povinnou školní docházku 88 285 dětí, což je v porovnání s rokem 2012/13 o 6 890 více a o 16 924 více oproti roku 2009/10. V roce

Tabulka 13

Základní školy – počet škol, tříd, žáků a učitelů ve školním roce 2009/10–2013/14

	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14
1. stupeň					
Počet škol 1. stupeň	4 098	4 096	4 089	4 074	4 074
Počet tříd 1. stupeň	24 521	24 703	25 277	25 187	25 764
Počet žáků 1. stupeň	460 754	465 380	474 327	488 106	505 983
Počet učitelů 1. stupně přepočtení na plné úvazky	27 634,9	27 796,0	28 114,6	28 374,9	29 025,1
2. stupeň					
Počet škol 2. stupeň	2 755	2 749	2 738	2 718	2 705
Počet tříd 2. stupeň	17 420	17 017	16 828	16 552	16 570
Počet žáků 2. stupeň	333 705	324 106	320 315	319 844	321 671
Počet učitelů 2. stupně přepočtení na plné úvazky	30 782,4	30 227,0	29 700,2	29 294,0	29 244,0
ZŠ celkem					
Počet škol – celkem	4 125	4 123	4 111	4 095	4 095
Počet tříd – celkem	41 941	41 720	42 105	41 739	42 334
Počet žáků – celkem	794 459	789 486	794 642	807 950	827 654
Počet učitelů přepočtení na plné úvazky – celkem	58 417,3	58 023,0	57 814,8	57 668,9	58 269,1

Zdroj: Databáze MŠMT

2009/2010 představovaly šestileté děti 76,1 % nově přijatých dětí, v roce 2013/14 to bylo 77,1 %.

Děti starších než šest let (jedná se o děti, které nastoupily po odkladu povinné školní docházky) nastoupilo celkem 21 715, to je o 719 méně než v předchozím roce a o 347 více než v roce 2009/10. Procentuální zastoupení této věkové skupiny se ve sledovaném období pohybuje kolem 22 % z celkového počtu nově přijatých do 1. ročníků.

Skupina dětí mladších šesti let představovala v posledních dvou školních letech 0,7 % z nově přijatých, což bylo v absolutním čísle 773 dětí v roce 2013/14 a 763 dětí v roce 2012/13.

Na základních školách se uskutečňuje i předškolní

vzdělávání, a to v přípravných třídách základních škol a v přípravném stupni základních škol speciálních.

Přípravné třídy základních škol jsou určeny dětem v posledním roce před zahájením povinné školní docházky, které jsou sociálně znevýhodněné a u kterých je předpoklad, že zařazení do přípravné třídy vyrovná jejich vývoj. Přípravné třídy pro děti se sociálním znevýhodněním zřizuje obec, svazek obcí nebo kraj.

Počet základních škol, ve kterých jsou přípravné třídy zřízeny, se zvyšoval až do roku 2012/13, ve školním roce 2013/14 došlo poprvé k snížení jejich počtu, a to z 238 (školní rok 2012/13) na 235 škol. Klesl i počet přípravných tříd, a to z 282 v roce 2012/13 na 277 tříd v roce 2013/14. Počet dětí v přípravných třídách naopak vyka-

Tabulka 14

Základní školy – počet nově přijatých do 1. ročníku a počet žáků, kteří ukončili školní docházku ve školním roce 2009/10–2013/14

	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14
Nově přijati do 1. ročníku základní školy	93 789	95 507	100 697	105 592	110 773
v tom					
mladší 6 let	1 060	958	736	763	773
6letí	71 361	73 122	77 434	81 395	88 285
starší 6 let	21 368	21 427	22 527	23 434	21 715
Žáci, kteří ukončili školní docházku ¹⁾	88 590	82 237	78 874	78 247	.
v tom					
1.–7. ročník ¹⁾	782	670	612	582	.
8. ročník	3 711	3 182	3 192	2 933	.
9.–10. ročník	84 097	78 381	75 068	74 728	.

Komentář:

1) Bez žáků, kteří odešli do víceletých středních škol a osmiletých konzervatoří.

Zdroj: databáze MŠMT

Tabulka 15

Přípravné třídy a přípravný stupeň – počet škol, tříd, dětí ve školním roce 2009/10–2013/14

	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14
Přípravné třídy					
Počet škol	172	192	198	238	235
Počet tříd	199	235	242	282	277
Počet dětí	2 410	2 922	3 055	3 480	3 520
z toho dívky	1 033	1 279	1 268	1 411	1 497
Přípravný stupeň					
Počet škol	73	62	57	53	51
Počet tříd	43	42	47	41	41
Počet dětí	253	248	274	284	264
z toho dívky	68	86	76	79	89

Zdroj: databáze MŠMT

zuje rostoucí tendenci. Zatímco v roce 2009/10 navštěvovalo přípravné třídy 2 410 dětí, v roce 2012/13 to bylo již 3 480 dětí a v roce 2013/14 dosáhl počet dětí 3 520.

Procentuální zastoupení dívek v přípravných třídách se pohybuje mezi 40,5 % v roce 2012/13 až po 43,8 % v roce 2010/11. Ve školním roce 2013/14 jsou dívky zastoupeny 42,5 %.

Přípravný stupeň základní školy speciální připravuje děti se středně těžkým a těžkým mentálním postižením, se souběžným postižením více vadami nebo s autismem pro vzdělávání na základní škole speciální. Dítě může být přijato nejdříve ve věku pěti let a na přípravném stupni setrvává až do svého nástupu do základní školy, přičemž jeho docházka do přípravného stupně nesmí přesáhnout tři roky.

Ve sledovaném období klesl počet základních škol speciálních s přípravným stupněm ze 73 škol v roce 2009/10 na 51 škol ve školním roce 2013/14. Počet tříd přípravného stupně se v posledních dvou školních letech nezměnil a ustálil se na počtu 41. Počet dětí v přípravném stupni v letech 2011/12 (274 dětí) a 2012/13 (284 dětí) rostl, ve školním roce 2013/14 došlo k poklesu na 264 dětí.

Procentuální zastoupení dívek v přípravných třídách se pohybuje od 26,9 % v roce 2009/10 až po 34,7 % v roce 2010/11. Ve školním roce 2013/14 jsou dívky zastoupeny 33,7 %.

Specifickým tématem základního vzdělávání je předčasně ukončení školní docházky do základní školy před dosažením základního vzdělání. Data za ukončení školní docházky jsou vykazována za rok zpětně. V roce 2012/13 předčasně ukončilo školní docházku 3 515 žáků, což je 4,5 % všech odchodů ze základní školy. Celkem 2 933 žáků předčasně ukončuje základní školu v 8. ročníku, což je 83,4 % všech předčasně ukončivších žáků. Zbýlých 16,6 % opustilo základní školu v 1.–7. ročníku (582 žáků). Do těchto údajů se nezapočítávají žáci, kteří odešli do víceletých gymnázií a osmiletých konzervatoří.

Pro ty, kteří nemají ukončené základní vzdělání, základní školy organizují kurzy základů vzdělání a základního vzdě-

lání, střední školy nabízejí kurzy základního vzdělání. Nejvyšší počet účastníků těchto kurzů byl v roce 2012/13, a to v roce 831, v roce 2013/14 se počet snížil na 655 účastníků.

4.2.3 Střední školy

- ♦ Ve školním roce 2013/14 se na 1 331 středních školách vzdělává 422 309 žáků (bez započtení nástavbového studia).
- ♦ V oborech zakončených maturitní zkouškou se vzdělává 76,4 %, v oborech zakončených výučním listem 23,1 % a v oborech středního vzdělávání 0,5 % žáků středních škol (bez nástavbového studia).
- ♦ Ve všeobecně vzdělávacích oborech se vzdělává zhruba třetina žáků středního vzdělávání.
- ♦ V nástavbovém studiu se ve školním roce 2013/14 vzdělává celkem 26 483 žáků.

Středoškolské vzdělávání je v českém vzdělávacím systému poskytováno středními školami všeobecného nebo odborného charakteru a žáci mohou jeho úspěšným absolvováním získat **střední vzdělání, střední vzdělání s maturitní zkouškou či střední vzdělání s výučním listem.**

Všeobecně zaměřené vzdělání zakončené maturitní zkouškou poskytují obory gymnázií a obory lyceí. Školy vyučující obory gymnázií se zaměřují na poskytování širokého všeobecného vzdělání. Školy vyučující obory lyceí též poskytují především všeobecně zaměřené vzdělávání, avšak současně je část výuky věnována odbornému vzdělávání, a to podle zaměření (technické, ekonomické, pedagogické, zdravotnické nebo přírodovědné). Podíl všeobecně vzdělávací složky je však vždy vyšší než podíl odborné profílance. V gymnaziálních oborech činí délka vzdělávání čtyři, šest a osm let. Šestileté a osmileté obory gymnázií jsou označovány jako „víceleté obory gymnázií“ a jsou rozděleny na nižší a vyšší stupeň. Na nižším stupni (první dva ročníky šestiletých oborů, resp. 1.–4. ročník osmiletých oborů) žáci plní povinnou školní docházku a jsou na úrovni základního vzdělávání. V oborech lyceí činí délka vzdělávání čtyři roky.

Střední vzdělávání odborného zaměření představuje v českém vzdělávacím systému nejvýraznější vzdělávací proud na úrovni středního vzdělávání. Přípravuje mladé lidi nejen pro přímý vstup na trh práce, ale zároveň v případě oborů ukončených maturitní zkouškou i pro další studium na vyšších odborných či vysokých školách. Na středních školách zaměřených na vzdělávání v oborech odborného vzdělávání mohou žáci získat **střední vzdělání, střední vzdělání s maturitní zkouškou a střední vzdělání s výučním listem.**

Střední vzdělávání s výučním listem je žákům poskytováno zejména ve tříletých, méně často ve dvouletých oborech odborného vzdělávání, kde velký podíl vzdělávací složky náleží praktickému vyučování a výcviku. V případě, že žáci úspěšně dokončí obory středního vzdělávání s výučním listem, mohou rovněž získat maturitní zkoušku, a to prostřednictvím dvouletého nástavbového studia, což jim umožňuje pokračovat ve studiu na terciární úrovni vzdělávání.

Pro ty žáky, kteří již absolvovali střední vzdělání s maturitní zkouškou a chtějí získat vzdělání v jiném oboru, je určeno zkrácené studium pro získání středního vzdělání s maturitní zkouškou, pro uchazeče, kteří již získali střední vzdělání s výučním listem nebo s maturitní zkouškou, je určeno zkrácené studium pro získání středního vzdělání s výučním listem.

Školy zaměřené na poskytování odborného středního vzdělávání nabízejí absolventům základních škol také střední vzdělání. Tento druh vzdělání je určen zejména těm žákům, kteří ukončili základní školu v nižším než devátém ročníku. Školy zde poskytují ve dvouletých a tříletých oborech vzdělání odborné vzdělávání žákům, kteří absolvovali základní školu praktickou nebo základní školu speciální. Těm, kteří absolvovali základní školy praktické, umožňují vzdělávání v jednoletých, dvouletých a tříletých oborech vzdělání.

V rámci odborného vzdělávání školy nabízejí i další možnosti vzdělávání – např. studium jednotlivých před-

mětů a rekvalifikační kurzy. Střední vzdělání lze také získat po předložení souboru osvědčení o získání profesní kvalifikace (dříve dílčí kvalifikace), definovaného dle zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání v Národní soustavě kvalifikací. Tato osvědčení nahrazují předchozí vzdělávání a umožňují složit závěrečnou nebo maturitní zkoušku.

V rámci **přijímacího řízení** ke vzdělávání na středních školách došlo novelizací školského zákona č. 472/2011 Sb., ke změně počtu přihlášek na střední školy, a to s účinností od 1. 1. 2012. Oproti předchozím letům tak došlo k omezení maximálního počtu podaných přihlášek ze tří na dvě. Odpovědnost za podání přihlášky nebo přihlášek má zákonný zástupce žáka, případně žák sám, pokud je zletilý. Žák nebo jeho zákonný zástupce má možnost na přihlášce uvést jeden ze dvou termínů stanovených ředitelem školy v rámci 1. kola přijímacího řízení, ve kterém se žák chce zúčastnit přijímací zkoušky. Určitá část středních škol (zejména školy, které se zaměřují na výuku v umělecky orientovaných oborech, a dále školy s výukou v gymnaziálních oborech, a to zejména víceletých) konala nějakou formou přijímací zkoušku, většina ostatních škol přijímala pouze na základě výsledků vzdělávání na základní škole.

Ve školním roce 2013/14 dosáhl počet podaných přihlášek v denní formě vzdělávání bez nástavbového a zkráceného studia **v 1. kole 188 093. Počet přijetí**, tedy kladně vyřízených žádostí, **dosáhl v 1. kole 140 661. Úspěšnost při přijímacím řízení v 1. kole tak představovala 74,8 %.** Více než dvě třetiny přihlášek byly podány na školy poskytující střední vzdělávání s maturitní zkouškou, které zároveň vykazují nejvyšší úspěšnost při přijímacím řízení (69,4 %), zejména pokud jde o víceleté obory středních škol (45,9 %). Přijetí uchazeči své rozhodnutí nastoupit potvrzují předáním zápisového lístku škole.

Celkový počet nově přijatých do 1. ročníku středních škol ve školním roce 2013/14 činil 107 010. Vzdělávání na středních školách je v daném školním roce realizováno na 1 331 školách, účastní se ho 422 309 žáků a počet

Tabulka 16

Sřední školy, počet podaných přihlášek, přijetí v denní formě vzdělávání ve školním roce 2013/14 (bez nástavbového a zkráceného studia) – (1. kolo přijímacího řízení) – podle druhu vzdělávání

Druh vzdělávání	Počet podaných přihlášek (1. kolo)	Počet přijetí – přijímací řízení (1. kolo)	Úspěšnost při přijímacím řízení v 1. kole
Celkem	188 093	140 661	74,8%
střední vzdělávání	798	744	93,2%
v tom střední vzdělávání s výučním listem	45 166	39 985	88,5%
střední vzdělávání s maturitní zkouškou	133 756	92 771	69,4%
z toho žáci hlásící se na víceleté SŠ	27 208	12 487	45,9%
nástavbové a zkrácené studium	8 373	7 161	85,5%

Zdroj: Dataze MŠMT

Tabulka 17

Počty škol, žáků, nově přijatých a absolventů středních škol ve školním roce 2013/14 podle druhu vzdělávání vč. zkráceného studia, bez nástavbového studia

Druh vzdělávání	Školy ¹⁾			Žáci				Nově přijatí do 1. ročníku			Absolventi za školní rok 2012/13		
	celkem	z toho forma vzdělávání		celkem	z celku dívky	z celku forma vzdělávání		celkem	z celku forma vzdělávání		celkem	z celku forma vzdělávání	
		denní	ostatní			denní	ostatní		denní	ostatní		denní	ostatní
Střední školy – celkem	1 331	1 323	383	422 309	208 858	410 901	11 408	107 010	103 366	3 644	94 392	92 350	2 042
střední	124	123	1	1 965	938	1 933	32	993	971	22	578	567	11
střední s výučním listem	523	519	32	97 491	32 847	95 555	1 936	33 129	32 433	696	25 433	24 994	439
z toho zkrácené	37	31	7	1 174	251	917	257	1 058	867	191	488	402	86
střední s mat. zkouškou	1 131	1 123	162	322 853	175 073	313 413	9 440	72 888	69 962	2 926	68 381	66 789	1 592
v tom víceleté	315	315	–	80 793	43 906	80 793	–	11 264	11 264	–	10 212	10 212	–
v tom 4leté	1 077	1 067	148	240 098	129 567	232 337	7 761	60 477	58 423	2 054	57 721	56 513	1 208
zkrácené	38	14	25	1 962	1 600	283	1 679	1 147	275	872	448	64	384

Komentář:

1) Počet škol celkem není součtem počtů škol podle jednotlivých druhů třídění, protože školy mohou realizovat svou činnost souběžně v různých druzích, formách a oborech vzdělávání.

Zdroj: dataze MŠMT

absolventů v předchozím roce představoval 94 392 (bez započtení nástavbového studia). Přes 97 % žáků se vzdělává v denní formě. Pokud jde o genderový pohled, pak dívky tvoří 49,5 % žáků středních škol. V oborech středního vzdělání ukončených výučním listem činí jejich podíl 33,7 % žáků, v oborech středního vzdělání s maturitní zkouškou je podíl dívek vyšší a činí 54,2 %.

Všeobecné střední vzdělávání

Ve všeobecně vzdělávacích oborech se vzdělává zhruba třetina (34,4 %) žáků (bez nástavbového studia), z toho přibližně 30 % v oborech gymnázií a zbývající 4 % v oborech lyceí.

Počet žáků vzdělávajících se v oborech gymnázií se ve srovnání s předchozím rokem snížil a činí 128 527 žáků, přičemž meziročně došlo k poklesu o 1,9 %. V pětiletém sledovaném období pak došlo k poklesu o 10,7 %. Situace se diametrálně liší podle délky vzdělávání – k největšímu poklesu počtu žáků ve srovnání se školním rokem 2009/10 došlo u čtyřletých oborů gymnázií (o 18,7 %), zatímco u šestiletých a osmiletých oborů pokles nebyl zdaleka tak výrazný (3,2 % u šestiletých, resp. 5,4 % u osmiletých oborů).

V oborech lyceí se vzdělává 16 791 žáků, což představuje meziroční pokles o 10,3 %. Tento pokles je do značné míry ovlivněn celkovým poklesem počtu žáků středních škol, kdy klesá počet mladých lidí odpovídajícího věku v populaci. Pokud jde o genderový pohled, pak **v oborech gymnázií se vzdělává 57 % dívek** a v oborech lyceí 63 % dívek z celkového počtu zde studujících žáků.

Počty nově přijímaných žáků do oborů gymnázií (včetně víceletých oborů) se v roce 2013/14 proti předchozímu školnímu roku, kdy bylo do oborů gymnázií nově přijato 22 940 žáků, mírně zvýšily, a to na 23 250, což je o 1,4 % více než v předchozím roce. Ve srovnání s rokem 2009/10 došlo naopak ke snížení (o 7,9 %), k největšímu poklesu došlo u čtyřletých oborů gymnázií (o 12,5 %), zatímco u šestiletých a osmiletých oborů pokles nebyl tak výrazný (6,5 % u šestiletých, resp. 1,6 % u osmiletých oborů).

Do oborů lyceí bylo přijato 3 809 žáků, což je o 4,7 % méně než v předchozím roce. V pětiletém srovnání pak došlo k více než třetinovému snížení počtu nově přijatých – v roce 2013/14 bylo přijato o 35,3 % nových žáků méně. Tento pokles v počtu nově přijatých žáků je i tentokrát ovlivněn demografickým stavem, kdy počet mladých lidí příslušné věkové skupiny stále ještě klesá.

V roce 2012/13 **absolvovalo v oborech gymnázií 22 766 žáků** (v předchozím školním roce to bylo 23 964 žáků). Ve srovnání s předchozím rokem tak došlo k 5% poklesu. **V oborech lyceí absolvovalo 5 099 žáků**, přičemž počet absolventů těchto oborů vzdělání se ve srovnání s předchozím rokem snížil o 447 absolventů, což představuje 8% pokles.

Odborné střední vzdělávání

V odborných vzdělávacích oborech středních škol se ve školním roce 2013/14 vzdělávalo 303 474 žáků. Většina žáků (58,5 %) navštěvovala obory středního vzdělání s maturitní zkouškou (včetně oborů zkráceného studia pro získání středního vzdělání s maturitní zkouškou), 32,1 % obory středního vzdělání s výučním listem (včetně oborů zkráceného studia pro získání středního vzdělání s výučním listem) a 0,6 % žáků obory středního vzdělání. Ani ne desetinu (8,7 %) představovali žáci nástavbového studia.

Z hlediska meziročního porovnání **došlo k poklesu počtu žáků oborů středního vzdělání s výučním listem o 3 %**, za sledované pětileté období pak pokles představuje 14,2 %. **Počty žáků oborů středního vzdělání s maturitní zkouškou se pak meziročně snížily o 5,7 % a oproti roku 2009/10 o 22,2 %**. **V nástavbovém studiu se vzdělává 26 483 žáků**, což je o 12,2 % méně než v předchozím roce a o více než 40 % méně vzhledem k roku 2009/10.

Zastoupení dívek mezi žáky středního vzdělávání odborného charakteru zůstává ve sledovaném období stabilní. V případě oborů středního vzdělání s výučním listem se jejich podíl pohybuje okolo 33,5 %, mezi žáky oborů

Tabulka 18

Střední vzdělávání s maturitní zkouškou všeobecného charakteru – nově přijatí, žáci a absolventi ve školním roce 2009/10–2013/14

	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14
Nově přijatí celkem	31 139	28 759	27 633	26 938	27 059
z toho dívky	18 487	16 795	16 161	15 681	16 056
v tom obory gymnázií	25 256	23 677	23 169	22 940	23 250
z toho dívky	14 869	13 665	13 313	13 164	13 626
obory lyceí	5 883	5 082	4 464	3 998	3 809
z toho dívky	3 618	3 130	2 848	2 517	2 430
Žáci celkem	168 131	162 178	156 065	149 741	145 318
z toho dívky	99 072	95 079	91 189	86 750	83 939
obory gymnázií	143 851	139 066	134 965	131 013	128 527
z toho dívky	84 531	80 991	78 071	75 035	73 327
v tom obory lyceí	24 280	23 112	21 100	18 728	16 791
z toho dívky	14 541	14 088	13 118	11 715	10 612
Absolventi celkem	29 540	29 649	29 510	27 865	.
z toho dívky	17 921	17 893	18 204	16 830	.
obory gymnázií	24 381	24 010	23 964	22 766	.
z toho dívky	14 932	14 484	14 704	13 666	.
v tom obory lyceí	5 159	5 639	5 546	5 099	.
z toho dívky	2 989	3 409	3 500	3 164	.

Zdroj: databáze MŠMT

středního vzdělání s maturitní zkouškou pak podíl dívek přesahuje 51 %. V oborech středního vzdělání a v nástavbovém studiu se z celkového počtu žáků vzdělává okolo 46 % dívek.

Meziročně mírně vzrostl počet nově přijatých do oborů středního vzdělání (o 0,6 %) a středního vzdělání s maturitní zkouškou (o 1,2 %), k poklesu došlo v případě středního vzdělání s výučním listem (o 3,8 %) a nástavbového studia (o 6,4 %). V porovnání s rokem 2009/10 však šlo ve všech případech o pokles počtu nově přijatých.

Také počet absolventů středního vzdělávání odborného charakteru byl ve srovnání s předchozím rokem nižší. Na úrovni oborů středního vzdělání s maturitní zkouškou

došlo meziročně k poklesu o 1 % avšak oproti roku 2009/10 o více než 13 %. V případě oborů středního vzdělání s výučním listem se počet absolventů snížil o cca 9 %. Počet absolventů oborů středního vzdělání kolísá okolo hodnoty 600. Absolventů nástavbového studia je ve srovnání s předchozím rokem o necelých 14 % méně a za sledované čtyřleté období jejich počet poklesl o téměř 44 %.

Jak je z údajů zřejmé, počet žáků, nově přijatých i absolventů spíše klesá, což je důsledkem demografické situace, kdy neustále ubývávalo dětí odpovídajícího věku. I když nyní začnou do věku 15 let postupně dorůstat děti z populační vlny po roce 2000, v nejbližších třech letech se nedají očekávat v oblasti středního vzdělávání nějaké zásadní změny.

Tabulka 19

Sřřední vzdělávání odborného charakteru –
nově přijatí, žáci a absolventi
ve školním roce 2009/10–2013/14

	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14
Nově přijatí celkem	122 758	110 115	100 820	94 645	92 994
z toho dívky	53 905	48 326	44 734	41 917	41 246
obory středního vzdělání	1 010	1 097	1 027	987	993
z toho dívky	528	547	509	462	479
obory středního vzdělání s VL	40 429	35 985	34 926	34 441	33 129
z toho dívky	13 879	12 339	12 271	12 024	11 697
obory středního vzdělání s MZ	59 319	51 913	48 179	45 278	45 829
z toho dívky	30 218	26 543	24 648	23 436	23 617
obory nástavbového studia	22 000	21 120	16 688	13 939	13 043
z toho dívky	9 280	8 897	7 306	5 995	5 453
Žáci celkem	388 129	370 740	345 155	321 013	303 474
z toho dívky	176 757	167 810	156 213	145 459	136 891
obory středního vzdělání	1 917	2 107	2 053	1 965	1 965
z toho dívky	974	1 039	1 008	938	938
obory středního vzdělání s VL	113 609	108 529	103 685	100 558	97 491
z toho dívky	38 324	36 139	34 492	33 579	32 847
obory středního vzdělání s MZ	228 083	216 897	202 935	188 324	177 535
z toho dívky	117 115	111 087	104 096	96 944	91 134
obory nástavbového studia	44 520	43 207	36 482	30 166	26 483
z toho dívky	20 344	19 545	16 617	13 998	11 972
Absolventi celkem	86 906	79 865	77 306	73 180	.
z toho dívky	40 606	35 360	34 360	33 131	.
obory středního vzdělání	498	576	650	578	.
z toho dívky	270	297	348	288	.
obory středního vzdělání s VL	27 881	28 493	27 985	25 433	.
z toho dívky	9 634	9 646	9 138	8 278	.
obory středního vzdělání s MZ	46 717	41 823	40 932	40 506	.
z toho dívky	25 048	21 230	21 357	21 358	.
obory nástavbového studia	11 810	8 973	7 739	6 663	.
z toho dívky	5 654	4 187	3 517	3 207	.

MZ – maturitní zkouška

VL – výuční list

Zdroj: databáze MŠMT

Tabulka 20

Konzervatoře – počet škol, žáků, nově přijatých do 1. ročníku, absolventů a učitelů ve školním roce 2009/10–2013/14

	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14
Školy celkem	17	18	18	18	18
Žáci celkem	3 435	3 560	3 557	3 655	3 690
z toho dívky	2 099	2 176	2 171	2 247	2 285
Nově přijatí do 1. ročníku celkem	598	615	640	692	659
z toho dívky	347	341	381	422	406
Absolventi celkem	387	373	376	394	.
z toho dívky	227	244	237	262	.
Učitelé (přepočtení na plně zaměstnané)	997,9	1 030,0	1 120,7	1 126,6	1 157,9
z toho ženy	524,7	515,5	549,4	560,9	583,5

Zdroj: databáze MŠMT

4.2.4 Konzervatoře

- ♦ V České republice se nacházelo ve školním roce 2013/14 celkem 18 konzervatoří, ve kterých se vzdělávalo 3 690 žáků.
- ♦ 659 žáků bylo přijato do prvních ročníků konzervatoří.
- ♦ Obory konzervatoří absolvovalo ve školním roce 2012/13 celkem 394 žáků.

Vzdělávání v konzervatoři rozvíjí znalosti, dovednosti a další schopnosti žáka získané v základním a v základním uměleckém vzdělávání, poskytuje všeobecné vzdělávání a připravuje žáky pro výkon náročných uměleckých nebo umělecko-pedagogických činností v oborech Hudba, Tanec, Zpěv a Dramatické umění.

Na konzervatoři lze dosáhnout buď středního vzdělání s maturitní zkouškou, a to nejdříve po čtyřech letech v denní formě šestiletého (sedmiletého) vzdělávacího programu nebo po osmi letech v denní formě vzdělávání v osmiletém vzdělávacím programu, nebo vyššího odborného vzdělání v konzervatoři (složením absolutoria po úspěšném ukončení šestiletého nebo osmiletého vzdělávacího programu). Do osmiletého oboru Tanec

jsou žáci přijímáni ke vzdělávání po pátém ročníku základní školy.

Ve školním roce 2013/14 bylo v České republice celkem 18 škol, které vyučovaly umělecké obory v šestiletém a v osmiletém vzdělávacím programu konzervatoří.

V uvedených školách se vzdělávalo 3 690 žáků, z toho denní formu vzdělávání navštěvovalo 3 318 žáků. V šestiletém vzdělávacím programu se nacházelo 3 164 žáků, toho 1 846 dívek, a osmiletý vzdělávací program obor Tanec navštěvovalo celkem 526 žáků, z toho 439 dívek.

Ke vzdělávání na konzervatoři bylo ve školním roce 2013/14 nově přijato do prvního ročníku 659 žáků, z toho do denní formy vzdělávání 596 žáků.

Ve školním roce 2012/13 absolvovalo konzervatoř 394 žáků, z toho v denní formě vzdělávání 362 žáků.

Žákům v konzervatořích poskytovalo vzdělání celkem 1 158 učitelů, z toho 584 žen.

4.2.5 Vyšší odborné školy

- ♦ V roce 2013/14 se na 174 vyšších odborných školách vzdělávalo 28 332 studentů.
- ♦ Při přijímacím řízení bylo úspěšných 84,5 % všech

Tabulka 21

Vyšší odborné školy – Struktura přihlášených podle skupin oborů ve školním roce 2009/10–2013/14

Skupiny oborů	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14
Přírodní vědy a nauky	0,6%	0,6%	0,5%	0,3%	0,4%
Technické vědy a nauky	12,2%	11,7%	12,4%	12,7%	12,5%
Zemědělsko-lesnické a veterinární vědy a nauky	2,4%	2,6%	2,6%	2,5%	2,4%
Zdravotnictví, lékařské a farmaceut. vědy a nauky	23,6%	23,8%	23,0%	25,2%	24,5%
Humanitní a spol. vědy a nauky	8,5%	8,3%	9,0%	8,2%	8,7%
Ekonomické vědy a nauky	22,1%	19,3%	19,8%	19,1%	18,0%
Právní vědy a nauky	10,1%	13,3%	12,2%	10,8%	9,3%
Pedagogika, učitelství a soc. péče	21,9%	22,0%	23,4%	23,8%	26,0%
Vědy a nauky o kultuře a umění	4,8%	5,3%	4,5%	4,6%	4,9%

Komentář:

Součet podílů přihlášených do jednotlivých skupin oborů může být vyšší než 100 %, jeden uchazeč se může hlásit zároveň na více oborů.

Zdroj: databáze MŠMT

uchazečů, kteří se ke studiu na vyšší odbornou školu hlásili.

- ♦ 11 805 studentů přijaly vyšší odborné školy do prvních ročníků.
- ♦ Ve školním roce 2012/13 opustilo VOŠ 6 437 absolventů.

Vzdělání ve vyšších odborných školách spadá do sektoru terciárního, nevysokoškolského vzdělávání. Studium na VOŠ je určeno absolventům středních škol, kteří se chtějí po maturitě nadále vzdělávat, ale nevyhovuje jim příliš teoreticky zaměřené vzdělávání na vysoké škole, případně se chtějí vzdělávat v oborech, které vysoké školy dosud nenabízí. Vyšší odborné školy rozvíjí a prohlubují znalosti a dovednosti studenta získané ve středním vzdělávání a poskytují odborné vzdělání a praktickou přípravu pro výkon náročných činností.

Vyšší odborné školy nabízejí studium ve 3–3,5letých oborech v denní formě vzdělávání a ve 4–4,5letých oborech

v ostatních formách vzdělávání. Vyšší odborné vzdělávání je ukončeno absolutoriem, po jehož úspěšném složení absolvent získává titul diplomovaný specialista (DiS.).

Struktura přihlášených na vyšší odborné školy se během sledovaného pětiletého období výrazně neměnila. Zvýšil se podíl počtu přihlášených v pedagogických oborech (na 26 %), ve zdravotnických oborech kolísal (v roce 2013/14 činil 24,5 %) a naopak podíl přihlášených v ekonomických oborech klesl (na 18 % ve školním roce 2013/14). Důvodem zájmu o pedagogické a zdravotnické obory je povinné zvyšování kvalifikace zaměstnanců v uvedených oborech.

Ve školním roce 2013/14 zajišťovalo vyšší odborné vzdělávání 174 VOŠ, z toho 63,8 % škol bylo zřizovaných kraji. Nezanedbatelný podíl tvořily školy privátního sektoru a církevní školy (33,3 % škol).

Ve školním roce 2013/14 se vzdělávalo na vyšších odborných školách 28 332 studentů, tj. o 2,2 % méně než

Tabulka 22

Vyšší odborné školy – Počet škol, studentů, nově přijatých do 1. ročníku, absolventů a učitelů ve školním roce 2009/10–2013/14

	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14
Školy celkem	184	182	180	178	174
Studenti celkem	28 749	29 800	29 335	28 980	28 332
z toho ženy	20 702	21 461	20 950	20 642	20 305
Nově přijatí do 1. ročníku celkem	11 870	12 838	11 780	11 966	11 805
z toho ženy	8 416	8 897	8 100	14 399	8 408
Absolventi celkem	6 352	6 410	6 607	6 437	.
z toho ženy	4 506	4 862	6 243	4 847	.
Učitelé (přepočtení na plně zaměstnané)	1 806,2	1 841,0	1 890,7	1 876,0	1 782,5
z toho ženy	1 115,4	1 156,6	1 148,3	1 181,2	1 138,6

Zdroj: databáze MŠMT

v minulém školním roce 2012/13. Tři čtvrtiny studentů tvořily ženy (71,7 %). V denní formě vzdělávání se nacházelo 19 882 studentů, v ostatních formách vzdělávání (dálkové, distanční a kombinované) 8 450 studentů.

V posledních třech letech se počet nově přijatých studentů do prvního ročníku výrazně nelišil. Ve školním roce 2013/14 bylo přijato 11 805 studentů, pouze o 1,3 % méně než ve školním roce 2012/13. Do denní formy vzdělávání bylo přijato 8 548 studentů a do ostatních forem 3 257 studentů.

Studium ve vyšších odborných školách ukončilo ve školním roce 2012/13 celkem 6 437 studentů (z toho 4 819 v denní formě vzdělávání).

4.2.6 Zařízení ústavní a ochranné výchovy

- ♦ Ve školním roce 2013/14 poskytovalo náhradní rodinnou, ochrannou a preventivně výchovnou péči 219 školských zařízení.
- ♦ V dětských domovech se nacházelo 4 253 dětí, v dětských domovech se školou 697 dětí, ve výchovných ústavech 1 146 dětí a v diagnostických ústavech 697 dětí.

Účelem těchto zařízení je zajišťovat nezletilým osobám zpravidla ve věku od tří do osmnácti let výchovu, kterou by za normálních okolností měla zajišťovat rodina. Tato zařízení mohou svým klientům nabízet rovněž vzdělávání.

Děti a mladiství jsou do zařízení ústavní a ochranné výchovy přijímáni na základě rozhodnutí soudu o ústavní výchově nebo ochranné výchově nebo o předběžném opatření a rovněž z iniciativy jejich rodičů či zákonných zástupců.

Síť zařízení ústavní a ochranné výchovy zajišťují diagnostické ústavy, dětské domovy, dětské domovy se školou a výchovné ústavy. Síť je pak dále doplněna o zařízení preventivně výchovné péče, kterými jsou střediska výchovné péče.

Ve školním roce 2013/14 existovalo v České republice celkem 219 zařízení ústavní a ochranné výchovy (z toho 146 zařízení, tj. 66,7 % tvořily dětské domovy).

V zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy bylo ve školním roce 2013/14 umístěno celkem 6 549 dětí, z toho většina (64,9 %) v dětských domovech. Počet dětí ve všech uvedených zařízeních se snižuje. Během pěti let došlo k poklesu dětí o 16,9 %.

Tabulka 23

Počty dětí a mládeže ve výchovných zařízeních ve školním roce 2009/10–2013/14

	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14
Výchovná zařízení celkem	229	228	227	220	219
dětský domov	151	150	149	147	146
<i>v tom</i> výchovný ústav	33	33	33	29	29
diagnostický ústav	14	14	14	14	14
dětský domov se školou	31	31	31	30	30
Děti celkem	7 878	7 397	7 150	6 941	6 549
dětský domov	4 704	4 628	4 451	4 442	4 253
<i>v tom</i> výchovný ústav	1 534	1 445	1 395	1 269	1 146
diagnostický ústav	853	564	543	517	453
dětský domov se školou	787	760	761	713	697
z toho dívky	3 210	3 063	2 963	2 855	2 673
dětský domov	2 183	2 205	2 097	2 077	1 989
<i>v tom</i> výchovný ústav	435	420	425	391	318
diagnostický ústav	406	261	251	221	202
dětský domov se školou	186	177	190	166	164

Zdroj: databáze MŠMT

Tabulka 24

Počet školních družin a klubů, počet žáků v nich a jejich podíl vzhledem k odpovídající školské populaci ve školním roce 2009/10–2013/14

	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14
Počet školních družin	3 976	3 979	3 968	3 974	3 981
Počet zapsaných žáků	239 878	247 093	258 370	269 935	284 177
Podíl na počtu žáků 1. stupně základních škol	52,1%	53,1%	54,5%	55,3%	56,2%
Počet školních klubů	504	518	523	526	540
Počet zapsaných žáků	41 225	43 795	42 939	44 950	44 547
Podíl na počtu žáků 2. stupně ZŠ a nižších ročníků víceletých středních škol a konzervatoří	11,0%	12,0%	11,9%	12,5%	12,3%

Zdroj: databáze MŠMT

V zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy bylo umístěno 6,4 % dětí ve věku před zahájením školní docházky, 49,0 % dětí ve věku povinné školní docházky a 44,6 % dětí po ukončení povinné školní docházky.

4.2.7 Školy a zařízení zájmového vzdělávání

- ♦ Ve školním roce 2013/14 působilo v České republice 3 981 školních družin, které navštěvovalo celkem 284 177 žáků.
- ♦ 540 školních klubů poskytovalo služby 44 547 žákům.
- ♦ Ve školním roce 2013/14 existovalo 486 základních uměleckých škol a 905 poboček, kam docházelo 242 837 žáků.

Ve školním roce 2013/14 existovalo 312 středisek volného času, která navštěvovalo 270 699 účastníků.

Mezi školy a zařízení zájmového vzdělávání pro potřeby výroční zprávy jsme zařadili školní družiny a kluby a základní umělecké školy.

Hlavním úkolem škol a zařízení, které poskytují vzdělávání a výchovu dětí mimo vyučování, je rozvoj dovedností, vědomostí a nadání, posílení orientace dětí na hodnotné zájmy a jejich vedení k aktivnímu a smysluplnému využití jejich volného času vůbec. Opomenout nelze ani fakt, že pobyt dítěte ve škole či zařízení zájmového vzdělávání může pomoci jeho zaměstnaným rodičům. Zájmové vzdělávání je zpravidla realizováno za úplaty, která je však legislativně redukována.

Školní družiny a kluby

Ve školním roce 2013/14 poskytovalo služby 3 981 školních družin, které navštěvovalo 284 177 žáků 1. stupně základních škol (což představuje 56,2 % všech žáků 1. stupně). S rostoucím se počtem dětí na 1. stupni základních škol se zvyšoval také zájem o školní družiny. Ve školním roce 2013/14 stoupl počet zapsaných žáků ve školních družinách o cca 14 tisíc ve srovnání se školním rokem 2012/13.

Ve školním roce 2013/14 působilo v České republice 540 školních klubů. V nich bylo zapsáno 44 547 žáků, což představovalo 12,3 % žáků 2. stupně základních škol a nižších stupňů víceletých středních škol a osmiletých konzervatoří. Ve srovnání se školním rokem 2012/13 se snížil počet zapsaných do školních klubů cca o 400 osob.

O žáky ve školních družinách a klubech pečovalo ve školním roce 2013/14 celkem 13 113 vychovatelů (fyzických osob) a 2 633 ostatních pedagogických pracovníků (fyzických osob).

Základní umělecké školy

Základní umělecké školy navazují na tradici Lidových škol umění a poskytují vzdělání v oborech hudebním, tanečním, výtvarném a literárně-dramatickém. Nejvíce vyhledávané jsou hudební obory.

Výuka probíhá individuálně, skupinově nebo kolektivně. Základní umělecké školy realizují nejen samotné vzdělávání, ale také koncerty, výstavy a vystoupení, výjezdy do zahraničí a další akce. Přípravné studium trvá 2 roky. Do I. stupně základního studia jsou přijímány děti ve věku od 7 let, do II. stupně pak děti od 14 let věku. Základní umělecké školy rovněž poskytují vzdělávání určené dospělým. Pro žáky, kteří projeví mimořádné výsledky a nadání, je určeno studium s rozšířeným počtem vyučovacích hodin.

Ve školním roce 2013/14 se na 486 základních uměleckých školách a jejich 905 pobočkách vzdělávalo 242 837 žáků, z toho 167 822 dívek (69,1 %). Meziročně se počet žáků zvýšil o necelé procento.

V pětiletém období nedochází ani tak ke zvýšení počtu škol jako k nárůstu poboček. Od školního roku 2009/10 se otevřelo 209 nových poboček základních uměleckých škol.

Od školního roku 2009/10 se zvýšil počet žáků v základních uměleckých školách o 12,5 tis. žáků, tj. o 5,4 %.

Tabulka 25

Počet základních uměleckých škol, počet absolventů a žáků v jednotlivých oborech ve školním roce 2009/10–2013/14

	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14
Počet škol	482	485	485	486	486
Počet poboček	696	821	837	839	905
Počet žáků	230 352	234 565	237 309	240 794	242 837
v tom					
v tanečním oboru	27 852	28 284	27 664	27 358	26 981
ve výtvarném oboru	45 363	46 175	47 041	48 016	48 568
v literárně-dramatickém oboru	8 351	8 586	8 771	9 263	9 452
v hudebním oboru	148 786	151 520	153 833	156 157	157 836
z toho dívky	161 161	163 426	164 198	166 490	167 822
v tom					
v tanečním oboru	26 153	26 501	25 876	25 685	25 284
ve výtvarném oboru	32 588	33 322	33 916	34 796	35 261
v literárně-dramatickém oboru	5 822	5 984	6 017	6 428	6 512
v hudebním oboru	96 598	97 619	98 389	99 581	100 765
Absolventi za předchozí školní rok	16 102	16 118	16 444	16 277	16 357
z toho dívky	11 574	11 581	11 691	11 690	11 459

Zdroj: databáze MŠMT

Tabulka 26

Počet středisek volného času a počet účastníků ve školním roce 2009/10–2013/14

	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14
Počet škol	296	301	302	310	312
Počet účastníků	241 056	253 232	254 789	268 379	270 699
děti	36 407	39 035	37 184	38 069	37 664
žáci	163 792	173 619	181 006	192 952	198 956
studenti	9 689	8 646	6 973	7 403	6 151
ostatní	31 168	31 932	29 626	29 955	27 928

Zdroj: databáze MŠMT

Nejvíce žáků (65,0 %) navštěvovalo hudební obory. Ve výtvarných oborech se realizovalo 20,0 % žáků, v tanečních 11,1 % a literárně dramatických oborech 3,9 % žáků.

V základním studiu se věnuje nejvyšší podíl žáků hře na klavír (26,2 % žáků), hře na kytaru (13,8 %), hře na zobcovou flétnu (13,3 %) a 7,5 % žáků se věnuje hře na housle.

Žáky v základních uměleckých školách vzdělává 10 873 interních učitelů, tj. 8 030,5 učitele přepočtených na plné úvazky, a 1 028 externích učitelů (294,8 učitele přepočtených na plný úvazek).

Střediska volného času

Ve školním roce 2013/14 existovalo 312 středisek volného času. Tato zařízení navštěvovalo 270 699 účastníků, z nichž největší podíl tvořili žáci (73,5 %) a děti (13,9 %). Počet účastníků každoročně roste, během pěti sledovaných let se zvýšil o 12,3 %.

4.2.8 Pracovníci v regionálním školství

- ♦ V roce 2013 působilo v regionálním školství téměř 230 tis. zaměstnanců, z nichž největší část tvoří učitelé (více než 131 tis., tj. 57 %).
- ♦ Průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnanců v regionálním školství v roce 2013 činila 22 736 Kč.
- ♦ Průměrná hrubá měsíční mzda učitelů v regionálním školství v roce 2013 dosahovala částky 26 816 Kč.
- ♦ Z hlediska meziročního srovnání byla v roce 2013 průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnanců i učitelů regionálního školství o 0,6 % vyšší oproti předchozímu roku.

V roce 2013 bylo v regionálním školství zaměstnáno 229,6 tis. osob, což představuje pokles oproti předchozímu roku o 139 zaměstnanců (tj. o 0,1 %). Za posledních pět let poklesl počet zaměstnanců regionálního školství o 3,0 tis. osob (tj. 1,3 %). K největšímu meziročnímu poklesu počtu zaměstnanců došlo v případě středních odborných škol¹⁴ (o 1,1 tis., tj. 4,8 %) a středních odborných učilišť¹⁵ včetně středisek praktického vyučování (o 0,9 tis., tj. 5,3 %).

Nárůst byl mezi roky 2012 a 2013 zaznamenán jen v případě mateřských škol (o 1,3 tis., tj. 3,5 %) a základních škol (o 0,4 tis., tj. 0,6 %).

Největší část zaměstnanců regionálního školství tvoří učitelé – v roce 2013 jich v regionálním školství pracovalo 131,4 tis. (tj. 57 % všech zaměstnanců regionálního školství). Mezi lety 2012 a 2013 se celkový počet učitelů nepatrně snížil (o 0,4 tis., tj. o 0,3 %). Nejvíce učitelů působí na základních školách (58,6 tis. v roce 2013, tj. 45 % všech učitelů) a na mateřských školách (28,3 tis. v roce 2013, tj. 22 % všech učitelů). Nejméně učitelů – což je dáno počtem těchto škol – působí na konzervatořích (0,9 tis. v roce 2013, tj. necelě 1 % všech učitelů). V období mezi roky 2009 a 2013 došlo k největšímu poklesu učitelů v případě středních odborných učilišť včetně středisek praktického vyučování (o 2,2 tis., tj. 27 %), naopak největší nárůst učitelů byl zaznamenán v případě mateřských škol (4,1 tis., tj. 17 %).

V roce 2013 činila průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnanců v regionálním školství 22 736 Kč. Průměrná hrubá měsíční mzda učitelů (včetně ředitelů a zástupců ředitelů) v regionálním školství pak dosahovala částky 26 816 Kč. Z hlediska meziročního srovnání se v roce 2013 průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnanců i učitelů regionálního školství zvýšila o 0,6 %. Ve sledovaném období vzrostly průměrné hrubé měsíční mzdy pedagogických pracovníků nejvýrazněji v roce 2011 (o 3,4 %), a to v souvislosti s nabytím účinnosti nařízení vlády č. 381/2010 Sb. Na základě tohoto nařízení vlády novelizujícího nařízení vlády č. 564/2006 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě,

¹⁴ Střední odborná škola – střední škola vzdělávající žáky v oborech vzdělání stupně C, J, M, L pokud se nejedná o střední školu pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

¹⁵ Střední odborná učiliště – střední škola vzdělávající žáky v oborech vzdělání stupně E, H pokud se nejedná o střední školu pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

Tabulka 27

Průměrné přepočtené počty zaměstnanců a učitelů regionálního školství podle druhů škol v roce 2009–2013

	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
	zaměstnanci					učitelé ²⁾				
Regionální školství¹⁾	232 615	233 148	231 529	229 788	229 649	131 449	131 868	132 046	131 719	131 368
Mateřské školy	32 669	34 100	35 377	36 599	37 884	24 193	25 308	26 372	27 365	28 308
Základní školy	79 390	79 061	78 449	78 211	78 658	59 184	58 762	58 584	58 503	58 637
Gymnázia a střední školy se sportovním zaměřením	13 898	13 888	13 675	13 376	13 128	11 127	11 108	11 014	10 783	10 590
Střední odborné školy	22 440	22 378	21 666	22 255	21 195	17 195	17 145	16 733	17 055	16 180
Střední odborná učiliště včetně středisek praktického vyučování	20 007	19 621	18 734	16 172	15 319	8 261	8 123	7 861	6 435	6 031
Konzervatoře	1 127	1 123	1 097	1 115	1 095	926	914	899	924	906
Střední školy pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami	3 051	2 804	2 725	2 680	2 668	1 447	1 377	1 328	1 317	1 323
Vyšší odborné školy	1 938	1 885	1 871	1 844	1 791	1 409	1 379	1 390	1 374	1 348

Komentáře:

1) V oblasti regionálního školství se jedná o školy a školská zařízení zřizované MŠMT, obcemi, kraji, včetně církevních a soukromých škol; zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákoník práce“); § 109 odst. 3 a odst. 2 zákoníku práce (placení ze státního rozpočtu, včetně ESF, včetně jiné činnosti a ostatních zdrojů). Údaje o mateřských školách, základních školách a konzervatořích jsou včetně škol určených pro děti/žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (zdravotním postižením).

2) Učitelé včetně ředitelů škol a školských zařízení a zástupců ředitelů.

Zdroj: databáze MŠMT

ve znění pozdějších předpisů, došlo v roce 2012 k dalšímu zlepšení odměňování pedagogických pracovníků (o 2,5 %) – navýšeny byly platové tarify kvalifikovaným pedagogům bez vysokoškolského vzdělání, což se dotklo zejména učitelů mateřských škol (nárůst až o 11 %). V 2013 byli nejlépe hodnoceni učitelé středních škol určených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (29 772 Kč), dále učitelé vyšších odborných škol (29 568 Kč) a učitelé gymnázií včetně středních škol se sportovním zaměřením (28 451 Kč).

4.2.9 Tematické okruhy

- ♦ Ve školním roce 2013/14 se opět zvyšoval podíl dětí a žáků integrovaných do běžných tříd.
- ♦ Na základních školách se povinně učí žáci dva cizí jazyky.
- ♦ Podíl cizinců na všech úrovních vzdělávání se každoročně zvyšuje.

Tematické okruhy obsahují data o těch skutečnostech, které nejsou vázány na žádný typ školy. V této kapitole lze tedy najít data týkající se vzdělávání zdravotně postiže-

Průměrné hrubé měsíční mzdy zaměstnanců a učitelů regionálního školství podle druhů škol v roce 2009–2013

	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
	zaměstnanci					učitelé ²⁾				
Regionální školství ¹⁾	21 891 Kč	21 458 Kč	22 059 Kč	22 600 Kč	22 736 Kč	26 006 Kč	25 151 Kč	26 012 Kč	26 654 Kč	26 816 Kč
Mateřské školy	18 857 Kč	18 386 Kč	18 919 Kč	20 604 Kč	20 679 Kč	21 037 Kč	20 299 Kč	21 025 Kč	23 327 Kč	23 399 Kč
Základní školy	23 658 Kč	22 925 Kč	23 883 Kč	24 161 Kč	24 399 Kč	26 807 Kč	25 802 Kč	26 995 Kč	27 332 Kč	27 623 Kč
Gymnázia a střední školy se sportovním zaměřením	25 596 Kč	25 066 Kč	25 878 Kč	26 044 Kč	26 315 Kč	27 852 Kč	27 138 Kč	28 037 Kč	28 216 Kč	28 451 Kč
Střední odborné školy	25 362 Kč	24 949 Kč	25 404 Kč	25 417 Kč	25 539 Kč	27 806 Kč	27 132 Kč	27 704 Kč	27 739 Kč	27 886 Kč
Střední odborná učiliště včetně středisek praktického vyučování	23 277 Kč	23 042 Kč	23 541 Kč	24 005 Kč	24 176 Kč	27 691 Kč	27 143 Kč	27 733 Kč	27 953 Kč	28 167 Kč
Konzervatoře	26 107 Kč	25 456 Kč	26 373 Kč	25 838 Kč	25 685 Kč	27 616 Kč	26 878 Kč	27 850 Kč	27 163 Kč	27 119 Kč
Střední školy pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami	24 186 Kč	23 986 Kč	24 396 Kč	25 438 Kč	25 647 Kč	28 234 Kč	27 856 Kč	28 641 Kč	29 580 Kč	29 772 Kč
Vyšší odborné školy	26 223 Kč	26 279 Kč	26 517 Kč	26 835 Kč	27 171 Kč	28 934 Kč	28 740 Kč	29 079 Kč	29 365 Kč	29 568 Kč

Komentáře:

1) V oblasti regionálního školství se jedná o školy a školská zařízení zřizované MŠMT, obcemi, kraji, včetně církevních a soukromých škol; zákoník práce; § 109 odst. 3 a odst. 2 zákoníku práce (placení ze státního rozpočtu, včetně ESF, včetně jiné činnosti a ostatních zdrojů). Údaje o mateřských školách, základních školách a konzervatořích jsou včetně škol určených pro děti/žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (zdravotním postižením).

2) Učitelé včetně ředitelů škol a školských zařízení a zástupců ředitelů.

Zdroj: databáze MŠMT

ných dětí a žáků, dále pak výuky cizích jazyků a nakonec vzdělávání cizinců na českých školách.

Zdravotně postižené děti a žáci

Mateřské školy navštěvovalo ve školním roce 2013/14 celkem 10 063 zdravotně postižených dětí, z nichž 55,7 % mělo vadu řeči. 29,6 % zdravotně postižených dětí bylo individuálně integrováno do běžných tříd mateřských škol. Od školního roku 2009/10 dochází pouze k absolutnímu nárůstu zdravotně postižených dětí, jehož příčinou je celkový nárůst počtu dětí v mateřských školách. Podíl zdravotně postižených dětí

na celkovém počtu dětí se však nezvyšuje a ve školním roce 2010/11 poklesl na 2,8 % (z 2,9 % ve školním roce 2009/10) a v dalších letech se tento podíl nemění.

Ve školním roce 2013/14 se v **základních školách** vzdělávalo 73 629 zdravotně postižených žáků, tj. 9,0 % všech žáků navštěvujících základní školu. V poslední době, konkrétně od školního roku 2009/10, se zvyšoval podíl zdravotně postižených žáků, kteří byli individuálně integrováni do běžných tříd základních škol. Ve školním roce 2009/10 z celkového počtu zdravotně postižených bylo integrováno do běžných tříd 48,4 % uvedených

Tabulka 29

Počty a procentuální zastoupení zdravotně postižených dětí, žáků a studentů podle druhu integrace ve školním roce 2009/10–2013/14

	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14
Mateřské školy					
Individuálně integrované děti do běžných tříd MŠ	1 780	1 911	2 032	2 156	2 299
Podíl individuálně integrovaných na celkovém počtu dětí MŠ	0,6%	0,6%	0,6%	0,6%	0,6%
Počty dětí ve speciálních třídách MŠ 7 190	7 325	7 478	7 611	7 764	
Podíl dětí ve speciálních třídách na celkovém počtu dětí MŠ	2,3%	2,2%	2,2%	2,1%	2,1%
Základní školy					
Individuálně integrovaní žáci do běžných tříd ZŠ	34 761	36 226	39 160	40 888	43 352
Podíl individuálně integrovaných na celkovém počtu žáků ZŠ	4,4%	4,6%	4,9%	5,1%	5,2%
Počty žáků ve speciálních třídách ZŠ	37 040	34 497	32 631	31 222	30 277
Podíl žáků ve speciálních třídách na celkovém počtu žáků ZŠ	4,7%	4,4%	4,1%	3,9%	3,7%
Střední školy					
Individuálně integrovaní žáci do běžných tříd SŠ	6 284	6 532	7 295	7 807	8 872
Podíl individuálně integrovaných na celkovém počtu žáků SŠ	1,2%	1,3%	1,6%	1,8%	2,1%
Počty žáků ve speciálních třídách SŠ	13 444	12 199	11 830	11 353	11 004
Podíl žáků ve speciálních třídách na celkovém počtu žáků SŠ	2,6%	2,5%	2,5%	2,6%	2,6%

Zdroj: databáze MŠMT

žáků a v letošním školním roce 2013/14 dokonce 58,9 %. Z celkového počtu zdravotních postižení převažují vývojové poruchy učení, které se vyskytují u 47,7 % zdravotně postižených žáků.

Střední školy ve školním roce 2013/14 navštěvovalo 19 876 zdravotně postižených žáků, tedy 4,7 % žáků středních škol denní formy vzdělávání. Z celkového počtu zdravotně postižených žáků bylo individuálně integrováno do běžných tříd středních škol 44,6 % žáků. Z hlediska postižení se nevíce vyskytovaly u žáků vývojové poruchy učení (47,7 %) a mentální postižení (38,2 %).

V konzervatořích se nacházel jen malý počet zdravotně postižených, jednalo se především o zrakově postižené žáky a žáky s vývojovými poruchami učení.

Výuka cizích jazyků

Základní školy v souladu se změnou školského zákona musí začít už od třetí třídy povinně s výukou cizího jazyka. Jako první cizí jazyk se zpravidla nabízí výuka anglického jazyka. V případě, kdy si žák (resp. jeho zákonný zástupce) zvolí jiný cizí jazyk než anglický, škola prokazatelně upozorní zákonné zástupce žáka na skutečnost, že ve vzdělávacím systému nemusí být zajištěna návaznost

Tabulka 30

Regionální školství – žáci/
studenti učící se cizí jazyky
ve školním roce 2013/14

	ZŠ	SŠ ²⁾	Konzervatoře ²⁾	VOŠ ²⁾
Žáci/studenti celkem¹⁾	680 871	410 716	3 225	19 734
anglický jazyk	674 514	392 641	3 010	17 623
francouzský jazyk	6 583	27 224	216	441
německý jazyk	140 285	169 033	414	6 677
ruský jazyk	41 538	29 316	1	1 091
španělský jazyk	3 884	22 778	47	550
italský jazyk	129	437	313	110
latinský jazyk	–	8 498	57	1 453
klasickou řečtinu	–	–	–	–
jiný evropský jazyk	99	8	–	23
jiný cizí jazyk	–	191	–	56
Průměrný počet jazyků na žáka/studenta	1,05	1,53	1,19	1,41
Průměrný počet jazyků na počet žáků/studentů učících se cizí jazyky	1,27	1,58	1,26	1,42

z toho žáci/studenti učící se

Komentáře:

- 1) Každý žák je započítán pouze jednou bez ohledu na to, kolika cizím jazykům se učí.
- 2) Žáci SŠ a konzervatoří a studenti VOŠ v denní formě vzdělávání.

Zdroj: databáze MŠMT

Tabulka 31

Regionální školství – počet cizinců ve školním roce 2009/10–2013/14 – podle úrovně vzdělávání

	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14
Celkem regionální školství	26 169	27 352	28 525	29 688	31 295
mateřské školy	3 963	4 223	4 714	5 434	6 307
základní školy	13 839	14 109	14 344	14 551	15 109
v tom střední školy	7 900	8 458	8 852	9 024	9 147
konzervatoře	118	136	151	169	185
vyšší odborné školy	349	426	464	510	547
Podíl na celkovém počtu dětí/žáků/studentů	1,5%	1,6%	1,7%	1,8%	1,9%
mateřské školy	1,3%	1,3%	1,4%	1,5%	1,7%
základní školy	1,7%	1,8%	1,8%	1,8%	1,8%
v tom střední školy	1,4%	1,6%	1,8%	1,9%	2,0%
konzervatoře	3,4%	3,8%	4,2%	4,6%	5,0%
vyšší odborné školy	1,2%	1,4%	1,6%	1,8%	1,9%

Zdroj: databáze MŠMT

ve vzdělávání zvoleného cizího jazyka při přechodu žáka na jinou základní nebo střední školu.

Cizímu jazyku se věnovalo v **základní škole** ve školním roce celkem 680 871 žáků. Nejvyšší podíl žáků se učil anglický jazyk (99,1 % žáků základních škol) a německý jazyk (20,6 %).

Ve středních školách v denní formě vzdělávání se učilo cizí jazyk 410 716 žáků. Anglickému jazyku se věnovalo 95,6 % a německému jazyku 41,2 % žáků učících se cizí jazyk ve středních školách v denní formě vzdělávání. Z celkového počtu žáků učících se cizí jazyk v denní formě vzdělávání se 45,9 % žáků středních škol učilo jeden jazyk, 52,6 % si osvojovalo dva cizí jazyky a 1,5 % se věnovalo třem a více cizím jazykům.

V konzervatořích v denní formě vzdělávání se věnovalo anglickému jazyku (93,3 %), německému jazyku (12,8 %) a italskému jazyku (9,7 %). Z celkového počtu žáků učících se cizí jazyk se učilo 76,2 % žáků jeden jazyk; 23,7 % si osvojovalo dva cizí jazyky a 0,1 % se věnovalo třem a více cizím jazykům.

Ve vyšších odborných školách v denní formě vzdělávání se učilo cizí jazyk 19 734 studentů. Nejvyšší podíl studentů denní formy vzdělávání se věnovalo anglickému jazyku (89,3 %) a německému jazyku (33,8 %). Z celkového počtu studentů učících se cizí jazyk se 68 % studentů učilo jeden jazyk, 29,6 % si osvojovalo dva cizí jazyky a 2,4 % se věnovalo třem a více jazykům.

Vzdělávání cizinců

Vzdělávání cizinců na školách v České republice je založeno na Listině lidských práv a svobod, v níž je zakotveno právo na vzdělání bezplatné pro cizince, kteří mají na území České republiky uděleno povolení k trvalému pobytu, kteří na území České republiky pobývají přechodně (a byla jim udělena krátkodobá víza k pobytu do 90 dnů nebo dlouhodobá víza k pobytu nad 90 dnů), kterým byl udělen azyl, a cizince s vízem za účelem strpění pobytu a za účelem dočasné ochrany.

I když počet cizinců v České republice se od roku 2009/10 nezvyšuje, narůstá počet dětí, žáků a studentů s cizím státním občanstvím na všech úrovních vzdělávání. Během pětiletého období se jejich počet zvýšil o 20 %.

V mateřských školách se ve školním roce 2013/14 vzdělávalo 6 307 cizinců, tedy 1,7 % všech dětí mateřských škol. Počet dětí (cizinců) se za 5 let zvýšil o 59,2 %. K nejpočetnější skupině patřili Vietnamci (26,7 %), Ukrajinci (23,1 %) a Slováci (17,4 %).

V základních školách se vzdělávalo v posledním sledovaném školním roce 15 109 cizinců (1,8 % žáků základních škol). Největší skupinu zaujímali cizinci se státním občanstvím Ukrajina (23,8 %), Slovensko (22,8 %) a Vietnam (19,2 %).

Do středních škol docházelo ve školním roce 2013/14 celkem 9 147 cizinců (2 % žáků středních škol). Během pěti sledovaných let se jejich počet zvýšil o 15,8 %. Ve středních školách byli nejvíce zastoupeni Vietnamci (24,4 %), Ukrajinci (24,1 %) a Slováci (18,1 %).

Nejvyšší podíl cizinců se nacházel v konzervatořích, kde tvořili až 5 % žáků a jejich podíl se v posledních pěti letech zvýšil o 56,8 %. V konzervatořích byli nejpočetnější Slováci (40 %), Ukrajinci (15,7 %) a Rusové (13,5 %).

K vysokému nárůstu cizinců došlo také **ve vyšších odborných školách**, kde se jejich počet během sledovaného období zvýšil o 56,7 %. Ve vyšších odborných školách jsme se nejvíce setkávali se Slováky (47,3 %), Ukrajinci (20,3 %) a Rusy (14,8 %).

4.3 Vysoké školství v roce 2013

4.3.1 Vysokoškolské vzdělávání

- ♦ Počet přihlášených, přijatých i zapsaných na vysoké školy od roku 2010 klesá – v roce 2013 se na vysoké školy hlásilo 134,3 tis. uchazečů, 93,7 tis. z nich bylo přijatých a 88,1 tis. se zapsalo.
- ♦ Poměrně výrazně poklesl i celkový počet studentů (z 381,0 tis. v roce 2012 na 368,3 tis. v roce 2013), nicméně ve srovnání s rokem 2012 došlo k propadu

prakticky jen v bakalářských studijních programech. Vysokoškolským vzděláváním je myšleno vzdělávání, které směřuje k získání vysokoškolského vzdělání a akademického titulu podle § 44 až § 59 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o vysokých školách“).

K 31. 12. 2013 uskutečňovalo vzdělávací činnost 26 veřejných vysokých škol a 43 soukromých vysokých škol.

Na veřejných vysokých školách k 31. 12. 2013 studovalo 325 171 studentů, na soukromých vysokých školách 43 710 studentů. Meziročně počet studentů na veřejných vysokých školách poklesl o 2,4 %, na soukromých vysokých školách poklesl o 9,6 %.

Na veřejných vysokých školách se pokles počtů studentů zrychlil v souladu s poklesem populace v odpovídajících ročnících, a to přes vzrůstající počet studentů ze zahraničí a přes zvýšenou průchodnost uchazečů přijímacím řízením. Na soukromých vysokých školách tempo poklesu studentů mírně zpomalilo. Soukromé vysoké školy mají vyšší podíl studentů starších ročníků, než veřejné vysoké školy výrazný pokles počtů studentů prodělaly v minulých letech, kdy počty studentů na veřejných vysokých školách stagnovaly. Tento pokles počtů studentů na soukromých vysokých školách měl jiné příčiny, než současný pokles počtů studentů na veřejných vysokých školách. Na soukromých vysokých školách klesá prakticky výhradně počet studentů starších ročníků v distančních a kombinovaných formách studia. Na rozdíl od veřejných vysokých škol tento pokles ani zčásti nenahrazují cizinci ze zahraničí, neboť na soukromých vysokých školách jejich počty klesají.

Ke studiu na veřejných a soukromých vysokých školách se v období od 1. 11. 2012 do 31. 10. 2013 přihlásilo 134 357 uchazečů s českým občanstvím¹⁶. Ti si podali

290 953 přihlášek. Vlastního přijímacího řízení se zúčastnilo 123 766 uchazečů, tj. 92,1 %. Z těchto uchazečů bylo přijato ke studiu 93 714, a z nich se pak do studia zapsalo 88 109. Ke studiu na veřejné vysoké škole bylo přijato 77,7 % uchazečů o studium, kteří se zúčastnili vlastního přijímacího řízení, ke studiu na soukromé vysoké škole pak bylo přijato 98,7 % uchazečů o studium, kteří se zúčastnili vlastního přijímacího řízení. Rozdílnost těchto poměrů, kterým se někdy říká úspěšnost v přijímacím řízení, je dána jednak rozdílností uchazečů o studium dané věkem uchazečů a formou studia, do které se hlásí, a jednak odlišností v organizaci vlastního přijímacího řízení.

Většinu uchazečů o studium v prezenční formě studia tvoří devatenáctiletí a dvacetiletí, kteří představují 67,2 % zájemců o toto studium. V ostatních formách studia tato skupina představuje 14,3 % uchazečů a naopak zde dominují uchazeči starší třiceti let, kteří představují 35,8 % uchazečů o studium v distanční či kombinované formě studia.

Z celkového počtu 134 257 uchazečů tvoří ženy 57 %, v počtu přijatých pak představují ženy 53,3 %. Z celkového počtu 42,5 tis. žen maturujících v roce 2013 se jich v témže roce 80 % hlásilo k dalšímu studiu na vysoké škole. Převaha žen ve vzdělávání roste spolu se stupněm vzdělávání, aby se pak na nejvyšším stupni vzdělávání (doktorském) poměr mužů a žen obrací.

Nadále pokračuje pokles počtu studentů poprvé zapsaných do studia na veřejné nebo soukromé vysoké škole v České republice. V roce 2013 činil tento počet poprvé zapsaných do studia v bakalářských nebo nenavazujících magisterských studijních programech 68 233, což je oproti předchozímu roku pokles o 5,8 %. V porovnání s rokem 2012 zrychlil pokles poprvé zapsaných do studia v prezenční formě (v roce 2012 činil pokles 4,1 %) a stagnoval pokles poprvé zapsaných do studia v distanční nebo kombinované formě (v roce 2012 činil pokles 15,8 %). V roce 2013 byly zaznamenány poklesy poprvé zapsaných do studia v prezenční formě o 1,7 % respektive o 16,7 % v distanční nebo kombinované formě.

¹⁶ Od roku 2004 se sledují všichni uchazeči bez rozdílu státní příslušnosti. Údaje o přijímacím řízení na VŠ se však uvádějí pouze za občany České republiky, neboť u cizinců chybí jednoznačný identifikátor, který je pro zpracování dat nezbytný.

Tabulka 32

Počet přihlášených, přijatých a zapsaných ke studiu na veřejné a soukromé VŠ v roce 2009–2013

Vysoké školy veřejné a soukromé	2009	2010	2011	2012	2013	Index 2013/2012	Index 2013/2009
Počet přihlášených	146 620	150 588	149 613	141 054	134 257	95,2%	91,6%
z toho ženy	83 085	84 557	85 146	80 338	76 486	95,2%	92,1%
Počet přihlášených, kteří se dostavili k přijímacímu řízení	136 767	140 072	139 280	130 728	123 766	94,7%	90,5%
z toho ženy	77 394	78 617	79 229	74 390	70 345	94,6%	90,9%
Počet přijatých	105 570	106 437	103 761	98 261	93 714	95,4%	88,8%
z toho ženy	56 088	56 080	54 723	52 271	49 946	95,6%	89,0%
Počet zapsaných	99 818	100 676	97 837	92 428	88 109	95,3%	88,3%
z toho ženy	53 070	53 091	51 559	49 189	46 968	95,5%	88,5%
Úspěšnost (v %, příp. rozdíl v procentních bodech)	77,2%	76,0%	74,5%	75,2%	75,7%	0,6 p.b.	- 1,5 p.b.
Úspěšnost mužů (v %, příp. rozdíl v procentních bodech)	83,3%	81,9%	81,7%	81,6%	81,9%	0,3 p.b.	- 1,4 p.b.
Úspěšnost žen (v %, příp. rozdíl v procentních bodech)	72,5%	71,3%	69,1%	70,3%	71,0%	0,7 p.b.	- 1,5 p.b.

Komentář:

Jedná se o uchazeče o studium bakalářských a magisterských studijních programů veřejných a soukromých vysokých škol s českým státním občanstvím. Úspěšnost je počítána jako podíl počtu přijatých a počtu přihlášených, kteří se dostavili k přijímacímu řízení.

Zdroj: databáze MŠMT

V roce 2013 studovalo na veřejných a soukromých vysokých školách 368 304 studentů. Proti předchozímu roku se jedná o pokles o 3,3 %. Na veřejných vysokých školách studovalo 325 171 studentů (pokles o 2,4 %), na soukromých vysokých školách studovalo 43 710 studentů (pokles o 9,6 %).

V roce 2013 absolvovalo studium na veřejných a soukromých vysokých školách celkem 91 539 studentů. Proti předchozímu roku se jedná o pokles o 2,6 %. Do roku 2012 celkový počet absolventů narůstal. Počty prvního absolvování na vysoké škole v roce 2012 již stagnovaly a v roce 2013 došlo k poklesu počtu absolventů, kteří poprvé absolvovali na vysoké škole, o 5,7 %. Zpoždění kulminace celkového počtu absolventů proti počtu absolventů, kteří absolvovali vysokoškolské studium poprvé, je dán implementací Boloňského procesu. Na veřejných vysokých

školách počet absolventů stagnoval (76 850 absolventů v roce 2012 ve srovnání se 76 543 absolventy v roce 2013), kdežto na soukromých vysokých školách došlo k poklesu celkového počtu absolventů o 12,2 % (17 091 absolventů v roce 2012 oproti 15 005 absolventům v roce 2013).

4.3.2 Celoživotní vzdělávání

Podle § 60 zákona o vysokých školách může vysoká škola v rámci své vzdělávací činnosti bezplatně nebo za úplatu provozovat programy celoživotního vzdělávání orientované na výkon povolání nebo zájmově. Sledování těchto aktivit vysokých škol je pouze povrchní, neboť chybí sjednocující program celoživotního vzdělávání v terciálním vzdělávání, který by umožnil tyto aktivity vysokých škol katalogizovat a vytvořit metodiku potřebnou pro případné sledování.

Přijímací řízení ke studiu na veřejné a soukromé VŠ podle typu studijních programů v roce 2009–2013

Studijní programy	2009		2010		2011		2012		2013	
	bakalářské	magisterské	bakalářské	magisterské	bakalářské	magisterské	bakalářské	magisterské	bakalářské	magisterské
Prezenční forma studia										
Počet podaných přihlášek	221 555	35 553	230 623	35 157	227 851	34 797	218 313	32 359	205 572	31 588
Počet přihlášených	95 168	18 416	100 377	17 862	98 974	17 592	96 418	16 549	92 584	16 390
Počet uchazečů, kteří se dostavili k přijímacímu řízení	89 811	16 740	94 678	16 189	93 377	15 728	90 493	14 888	80 814	14 077
Počet přijatých	72 344	6 283	74 324	6 109	72 334	6 037	70 356	4 993	67 687	5 186
Počet zapsaných	65 781	5 582	68 079	5 461	66 163	5 478	64 269	4 532	61 907	4 763
Ostatní formy studia										
Počet podaných přihlášek	66 620	1 265	64 114	1 642	66 043	1 375	56 965	1 815	52 776	1 017
Počet přihlášených	52 790	1 098	51 867	1 508	52 733	1 201	45 920	1 677	42 764	872
Počet uchazečů, kteří se dostavili k přijímacímu řízení	47 279	953	46 034	1 166	47 026	1 084	40 609	1 274	36 032	737
Počet přijatých	31 792	597	30 662	633	29 541	674	26 224	810	24 463	426
Počet zapsaných	29 451	538	27 952	555	27 066	583	23 913	691	22 006	373

Komentář:

Jedná se o uchazeče o studium bakalářských a magisterských studijních programů veřejných a soukromých vysokých škol s českým státním občanstvím.

Zdroj: databáze MŠMT

V současné době je možno pouze odlišit programy celoživotního vzdělávání směřující k získání či rozšíření pedagogické kvalifikace od ostatních programů celoživotního vzdělávání, kde mohou být například zahrnuty kurzy v trvání od několika dnů do několika let. V těchto ostatních kurzech mohou být zahrnuty univerzita třetího věku, rekvalifikační kurzy nebo kurzy vzdělávání v rámci akreditovaných studijních programů, jejímž účastníkům může být absolvování tohoto kurzu uznáno jako část řádného studia, pokud se stanou řádnými studenty podle § 48 až § 50 zákona o vysokých školách. Zároveň chybí informace, zda absolvování kurzu

vedoucího k získání pedagogické kvalifikace opravdu poskytlo absolventu tohoto kurzu kýženou kvalifikaci, neboť tato je vázána na další získané vzdělání.

V období od 1. 11. 2012 do 31. 10. 2013 se kurzů celoživotního vzdělávání účastnilo 57 907 účastníků, z toho 69,5 % žen. V porovnání s předchozím obdobím počet účastníků vzrostl o 10,7 %. Z celkového počtu účastníků kurzů celoživotního vzdělávání jich připadlo 5 138 na kurzy k získání pedagogické kvalifikace, 4 374 na kurzy k rozšíření pedagogické kvalifikace a 48 395 na ostatní kurzy.

Ve sledovaném období absolvovalo kurzy celoživotního vzdělání 25 162 účastníků. Z toho bylo 1 809 účastníků

Tabulka 34

Počet studentů, poprvé zapsaných a absolventů veřejných a soukromých VŠ v roce 2009–2013

Vysoké školy veřejné a soukromé	2009	2010	2011	2012	2013
Počet škol	70	69	70	69	69
Počet studentů	389 006	395 992	392 099	381 047	368 304
z toho ženy	216 381	221 530	219 646	214 262	206 829
z toho ve studijních programech:					
bakalářských	243 378	248 043	243 999	235 483	224 957
magisterských	46 075	40 747	37 487	34 497	33 218
magisterských navazujících	79 249	86 206	89 630	90 314	89 040
doktorských	25 486	25 910	25 650	24 803	24 755
Počet poprvé zapsaných	83 104	81 768	76 297	72 522	68 299
z toho ženy	47 244	46 025	42 764	41 002	38 598
z toho ve studijních programech:					
bakalářských	81 455	79 281	73 535	69 544	65 213
magisterských	6 861	6 843	6 835	6 158	61 413
magisterských navazujících	38 557	38 631	39 022	37 843	36 652
doktorských	5 726	5 673	5 025	4 931	4 930
Počet absolventů	81 738	88 062	92 972	93 930	91 539
z toho ženy	47 997	52 852	56 743	57 293	55 943
z toho ve studijních programech:					
bakalářských	45 298	49 218	51 906	52 386	50 876
magisterských	11 712	9 671	8 113	7 166	5 740
magisterských navazujících	22 467	27 076	30 654	31 855	32 769
doktorských	2 375	2 220	2 436	2 657	2 390

Komentář:

Počet studentů k 31. 12. příslušného roku, počet poprvé zapsaných a absolventů za kalendářní rok.

V celkovém počtu poprvé zapsaných jsou zahrnuty jen poprvé zapsaní do bakalářských a dlouhých magisterských studijních programů.

Zdroj: databáze SIMS podle stavu k 20. 1. 2014

kurzů k získání pedagogické kvalifikace, 1 596 účastníků kurzů k rozšíření pedagogické kvalifikace a 21 757 účastníků ostatních kurzů celoživotního vzdělávání.

4.3.3 Pracovníci ve vysokém školství

- ♦ V roce 2013 působilo ve veřejných vysokých školách více než 40 tis. zaměstnanců, z toho 49 % žen a 51 % mužů.

- ♦ Průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnanců veřejných vysokých škol v roce 2013 činila 35 420 Kč.
- ♦ Průměrná hrubá měsíční mzda akademických pracovníků veřejných vysokých škol dosahovala v roce 2013 částky 40 895 Kč.

Na veřejných vysokých školách bylo v roce 2013 zaměstnáno 40,2 tis. pracovníků, z toho 19,7 tis. žen (49 %)

Tabulka 35

Průměrné přepočtené počty zaměstnanců a průměrné hrubé měsíční mzdy zaměstnanců veřejných vysokých škol podle rozpočtové skladby a podle kategorií zaměstnanců za rok 2013

Kategorie zaměstnanců	Průměrný přepočtený počet zaměstnanců za rok 2013			Průměrná měsíční mzda za rok 2013		
	celkem	ženy	muži	celkem	ženy	muži
Zaměstnanci celkem¹⁾	40 263	19 733	20 530	35 420 Kč	29 305 Kč	41 298 Kč
veřejné vysoké školy	24 496	12 566	11 930	31 181 Kč	27 509 Kč	35 049 Kč
koleje	554	432	122	19 021 Kč	18 080 Kč	22 367 Kč
menzy	520	383	137	16 185 Kč	15 394 Kč	18 394 Kč
zemědělský statek, lesní statek	23	11	12	17 255 Kč	14 122 Kč	19 996 Kč
v tom						
výzkum a vývoj (z kap. 333 – MŠMT)	3 486	1 330	2 156	55 916 Kč	41 115 Kč	65 051 Kč
výzkum a vývoj (z ostatních zdrojů)	2 992	930	2 062	44 527 Kč	35 885 Kč	48 427 Kč
doplňková činnost	1 704	856	848	32 879 Kč	24 048 Kč	41 793 Kč
ostatní zdroje (granty, apod.) mimo VaV	2 121	1 431	691	42 219 Kč	33 594 Kč	60 079 Kč
prostředky na projekty rozpočtu EU	4 367	1 794	2 573	38 128 Kč	33 966 Kč	41 030 Kč
Akademičtí pracovníci (jen z prostředků kap. 333 – MŠMT státního rozpočtu)	15 026	5 506	9 520	40 895 Kč	34 936 Kč	44 342 Kč
pedagogičtí pracovníci VaV ²⁾	279	94	186	53 839 Kč	48 082 Kč	56 740 Kč
profesoři	1 777	273	1 503	66 893 Kč	64 414 Kč	67 344 Kč
docenti	3 155	822	2 332	50 822 Kč	47 279 Kč	52 071 Kč
odborní asistenti	8 052	3 399	4 653	33 836 Kč	31 603 Kč	35 468 Kč
asistenti	1 226	598	627	26 372 Kč	25 361 Kč	27 336 Kč
lektoři	537	319	218	28 838 Kč	27 487 Kč	30 814 Kč
Vědečtí pracovníci (jen z prostředků kap. 333 – MŠMT státního rozpočtu)	1 088	464	624	35 941 Kč	31 274 Kč	39 411 Kč
Ostatní pracovníci³⁾ (jen z prostředků kap. 333 – MŠMT státního rozpočtu)	12 965	8 752	4 213	25 029 Kč	23 693 Kč	27 805 Kč

Komentáře:

- 1) Včetně prostředků z rozpočtu EU, doplňkové činnosti a ostatních zdrojů.
- 2) Výzkumní a vývojoví pracovníci podílející se na pedagogické činnosti.
- 3) Technicko-hospodářští, provozní a obchodně provozní pracovníci celkem.

Zdroj: databáze MŠMT

a 20,5 tis. mužů (51 %). V roce 2013 působilo na veřejných vysokých školách 15,0 tis. přepočtených akademických pracovníků (z toho 5,5 tis. žen a 9,5 tis. mužů). Počet vědeckých pracovníků na veřejných vysokých školách v roce 2013 činil zhruba 1 tis. přepočtených osob.

V roce 2013 pobírali zaměstnanci veřejných vysokých škol včetně prostředků z rozpočtu EU, doplňkové činnosti a ostatních zdrojů průměrně

35 420 Kč, z toho ženy měly v průměru 29 305 Kč a muži 41 298 Kč. Akademičtí pracovníci veřejných vysokých škol pobírali 40 895 Kč, z toho ženy 34 936 Kč a muži 44 342 Kč. Podle kategorií akademických pracovníků činila nejvíce průměrná měsíční mzda u profesorů – 66 893 Kč (z toho u žen 64 414 Kč a u mužů 67 344 Kč) a nejméně u asistentů – 26 372 Kč (z toho u žen 25 361 Kč a u mužů 27 336 Kč).

Seznam zkratek

AKTION	AKTION Česká republika – Rakousko – program pro podporu bilaterální spolupráce ve vzdělávání a vědě v terciárním sektoru
APOV	Akční plán podpory odborného vzdělávání
CBT	Computer Based Training
CEEPUS	Central European Exchange Programme for University Studies – středoevropský výměnný univerzitní program zaměřený na regionální spolupráci v rámci sítí univerzit
CŽU	Celoživotní učení
ČMKOS	Českomoravská konfederace odborových svazů
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
ČŠI	Česká školní inspekce
DAAD	Deutscher Akademischer Austausch Dienst (Německá akademická výměnná služba)
DDŠ	Dětský domov se školou
DIS	Diagnostika dětí a žáků
DiS.	Diplomovaný specialista
DSO	Dobrovolný svazek obcí
DVPP	Další vzdělávání pedagogických pracovníků
DZS	Dům zahraniční spolupráce
EDS/SMVS	Informační systém programového financování
EHP	Fond Evropského hospodářského prostoru
EK	Evropská komise
EP	Evropský parlament
ER	Evropská rada
ERDF	European Regional Development Fund (Evropský fond pro regionální rozvoj)
ESF	European Social Fund (Evropský sociální fond)
EU	Evropská unie
EVVO	Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta
FM	Finanční mechanismy
GG	Globální grant
GP	Globální program
HDP	Hrubý domácí produkt
IALS	International Adult Literacy Survey

ICILS	International Computer and Information Literacy Study
IEA	International Association for the Evaluation of Educational Achievement
IP	Individuální program
IPn	Individuální projekt národní
IPo	Individuální projekt ostatní
IPRM	Integrovaný plán rozvoje města
IIS	NZZ Internetový informační systém nové závěrečné zkoušky
IVP	Individuální vzdělávací plán
JZZZ	Jednotné zadání závěrečné zkoušky
KÚ	Krajský úřad
KZÚV	Krajské zařízení ústavní výchovy
LLP	Program celoživotního učení (Lifelong Learning Programme)
LMP	Lehké mentální postižení
MD	Ministerstvo dopravy
MF	Ministerstvo financí
MHMP	Magistrát hlavního města Prahy
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MO	Ministerstvo obrany
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV	Ministerstvo vnitra
MZd	Ministerstvo zdravotnictví
MZ	Maturitní zkouška
MZE	Ministerstvo zemědělství
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NFV	Návratná finanční výpomoc
NOPOV	Nová opatření na podporu odborného vzdělávání
NPR	Národní program reforem
NSK	Národní soustava kvalifikací
NSRR	Národní strategický referenční rámec
NÚV	Národní ústav pro vzdělávání
NZZ	Nová závěrečná zkouška
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)
OP	Operační program
OP LZZ	Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost
OP PA	Operační program Praha – Adaptabilita

OP VaVpl	Operační program Výzkum a vývoj pro inovace
OP VK	Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost
OP VVV	Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání
OPŘO	Ostatní přímo řízené organizace
PIAAC	Programme for International Assessment of Adult Competencies – Mezinárodní výzkum dospělých
PISA	Programme for International Student Assessment – Program pro mezinárodní hodnocení žáků
PO	Prioritní osa
PPP	Pedagogicko-psychologická poradna
PŘO	Přímo řízené organizace
PSP	ČR Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky
RAMPS	Rozvoj a metodická podpora poradenských služeb
RIS3	Národní strategie inteligentní specializace České republiky
RISRE	Realizace rozpočtu – samostatný modul rozpočtového informačního systému (RIS)
RVP	Rámcový vzdělávací program
RVP ZUV	Rámcový vzdělávací program základních uměleckých škol
RVP ZV	Rámcový vzdělávací program základního vzdělávání
ŘO	Řídící orgán
SC	Specifický cíl
SEA	Posuzování vlivů na životní prostředí
SERRJ	Společný evropský referenční rámec pro jazyky
SPC	Speciálně pedagogické centrum
SPUCH	Specifická vývojová porucha učení a chování
SR	Státní rozpočet
SŠ	Střední škola
SVP	Speciální vzdělávací potřeby
SWOT	Strengths Weaknesses Opportunities Threats
ŠVP	Školní vzdělávací program
TALIS	Teaching and Learning International Survey
ÚSC	Územně samosprávný celek
VaV	Věda a výzkum
VOŠ	Vyšší odborná škola
VŠ	Vysoká škola
VÚ	Výchovný ústav
WISK III	Wechslerova inteligenční škála pro děti
ZŠ	Základní škola

**Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání
v České republice v roce 2013**

Vzdělávání v roce 2013 v datech

Zpracovatel: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky

Rok vydání: 2014

Náklad: 500 ks

Tisk a grafické zpracování: Úřad vlády České republiky

ISBN 978-80-87601-21-1

